

ב"ה

קובץ

הערות התמימים ואנ"ש

תורת אמת

גליון מ"ג

חג הגאולה י"ט-כ"ף כסלו ה'תש"פ
'חג החגים' - ראש השנה לחסידות

יו"ל ע"י:

ישיבה קטנה חב"ד 'תורת אמת ליובאוויטש'
בנשיאות כ"ק אדמו"ר מליובאוויטש נשי"ד

ירושלים עיה"ק תובב"א

שיכון חב"ד, רח' חנה 21

שנת ה'ע' לנשיאות הוד כ"ק אדמו"ר מליובאוויטש נשיא דורנו
שנת ה'קי"ח להולדת הוד כ"ק אדמו"ר מליובאוויטש נשיא דורנו
שנת חמשת אלפים שבע מאות ושמזונים לבריאה, ימות המשיח

יהי רצון שע"י לימוד התורה בישיבת "תורת אמת" -
נזכה בקרוב ממש ללמוד "תורת אמת" לאמיתתה, מפיו
של משיח צדקנו, שאז יהי' הענין ד"תורה חדשה מאתי
תצא", היינו, אע"פ שמתן-תורה הי' פעם אחת בלבד,
אף-על-פי-כן, בערך הלימוד שלפני-זה יהי' זה באופן
ד"תורה חדשה מאתי תצא".

(משיחת כ"ף מנחם-אב ה'תשמ"ב. התוועדות כ"ק אדמו"ר שליט"א, ח"ד, ע' 2046).

RABBI MENACHEM M. SCHNEERSON
Lubavitch
770 Eastern Parkway
Brooklyn, N Y 11213
493-9250

מנחם מענדל שניאורסאהן
ליובאוויטש

770 איטמערן פארקוויי
ברוקלין, נ.י.

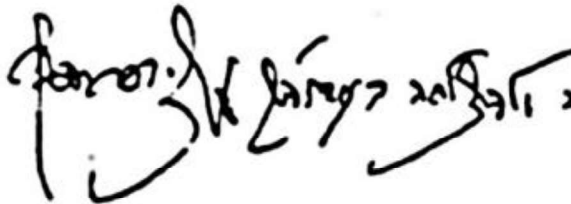
ב"ה, ה' סיון ה'תשמ"א
ברוקלין, נ.י.

כערכה הערוה התמימים ואנ"ש
שע"י ישיבת חורה אסת בירוח"ו

שלום וברכה! ה' עליהם יחיו

לקראת חג השבועות, זמן מתן תורתנו.
הבא עלינו ועל כל ישראל לטובה, הנני בזה
להביע ברכתי בנוסח הרב, הוא כ"ק מו"ח
אדמו"ר זצוללה"ה נכב"מ זי"ע:

לקבלת החורה בשמחה ובפנימיות.

בברכת החג

נ.ב. ז"ע נחבל החו' הערות התמימים ואנ"ש גליון
ג. ות"ח.

חברי המערכת:
הת' מנחם מענדל שי' אדרעי
הת' שד"ב שי' גולדשטיין
הת' חיים שמעיה שי' וואלפין

סידור והכנה לדפוס:
הת' מרדכי שי' סגל

יו"ל ע"י:
מערכת 'הערות התמימים ואנ"ש'
דישי"ק 'תורת אמת' חב"ד ליובאוויטש,
בנשיאות כ"ק אדמו"ר נשיא דורנו.

כתובת המערכת:
רח' חנה 21, שיכון חב"ד ירושלים.

בשבח והודי' להשי"ת, הננו מתכבדים בזה להגיש בפני הוד כ"ק אדמו"ר נשיא דורנו, ובפני ציבור התמימים ואנ"ש, לומדי התורה ומוקיריה, את קובץ 'הערות התמימים ואנ"ש' המ"ג דישיבתנו הק', ובו עיונים, חידושים וביאורים מאת תלמידי הישיבה ורבניה - בענייני משיח וגאולה בנגלה, בחסידות ובכל מקצועות התורה.

אודות המעלה הגדולה שבחידושי התורה ניתן ללמוד מדברי הוד כ"ק אדמו"ר הזקן בס' התניא¹: "ולכן באים העליונים לשמוע חידושי תורה מהתחתונים - מה שמחדשים ומגלים תעלומות החכמה שהיו כבושים בגולה עד עתה".

בדורנו זה הוסיף הוד כ"ק אדמו"ר נשיא דורנו נדבך ועמקות יתרה בביאור הצורך בכתיבת חידושי תורה ובפרסומם בדפוס, ובלשונו הק'² בשיחת ש"פ במדבר ה'תנש"א (מוגה): "כדאי לעודד ולזרז את כל אלו השייכים לחדש בתורה - ובתנאי שנלמדת ע"פ כללי התורה כפשוט - שאפילו אם אין הם בטוחים אם חידושיהם מכוונים לאמיתתה של תורה, הרי לא רק שלא יעכבו את עצמם מכתובת החידושים, אלא - ישתדלו לכתבם, ולפרסם זאת גם בדפוס (בקובץ מיוחד בפ"ע, או בקובץ הכולל חידושי תורה גם מאחרים), ולא רק בין חבריהם ותלמידיהם, אלא גם בין לומדי תורה בכלל, ועיקר טעם הדבר הוא . . . כיון שרואים בפועל, ומעשה רב, שעיי"ז מתוסף ב"גדיל תורה ויאדיר", בחיות ותענוג בלימוד התורה".

(1) דף קמ"ה ע"א, אגה"ק סי' כ"ו.

(2) וראה האריכות בזה בגוף השיחה.

ע"כ שמחים אנו להוציא לאור את קובץ זה, הרואה אור בקשר עם חג הגאולה י"ט-כ"ף כסלו, 'חג החגים' - ראש השנה לחסידות, יום ההילולא של הוד כ"ק המגיד ממעזריטש וחג הגאולה של הוד כ"ק אדמו"ר הזקן, היום בו החל עיקר הענין ד"פוצו מעינותיך חוצה", שעיי"ז "אתי מר דא מלכא משיחא" תיכף ומי"ד ממ"ש.

קובץ זה מהווה 'דוגמא חיה' ללימוד התורה בישיבתנו הקדושה - כפי רצונו הקדוש של הוד כ"ק אדמו"ר נשיא דורנו, ובלשונו הק' בשיחת כ"ז ניסן ה'תש"ל: "אלו מכם שהגיעו מישיבת 'תורת אמת' וימשיכו בישיבת 'תורת אמת' בירושלים יש להם תפקיד מיוחד: מאחר וזוהי ישיבה שקשורה עם ירושלים עיה"ק, הם צריכים להניח את עצמם עם הכוחות הגדולים ביותר ובמסירות נפש, שכל אחד יהיה דוגמא חיה איך צריכה להיראות ישיבת 'תורת אמת', לכל לראש בנוגע לדבר שנראה ישר לעינינו - שמירת סדר הלימודים. ועד"ז בנוגע לשאר העניינים: התמדה ושקידה אליבא דנפשיה בלימוד הנגלה, בלימוד החסידות, בעבודת התפילה ובכל העניינים".

ע"פ הכלל "פותחין בדבר מלכות", ובקשר עם חג הגאולה י"ט-כ"ף כסלו - הבאנו בפתח הקובץ את שיחת³ ה'דבר מלכות' דמוצאי חג הגאולה י"ט-כ"ף כסלו ה'תשנ"ב (מוגה), וכן את המברקים⁴ לחג הגאולה ה'תשנ"ב (- כקביעות שנה זו); כמו"כ - בקשר עם מסכת 'פסחים' שנלמדה בשנה"ל הקודמת, הבאנו את שיחת⁵ כ"ק אדמו"ר נשיא דורנו על סיום מסכת 'פסחים', בענין 'ברכות פדיון הבן וחיוב ברכתם' אשר בסוף מסכתין.

ההערות באו ע"פ סדר ה"א"ב של שמות הרבנים ותלמידי התמימים, לבד ממדור ה'נגלה' - בו באו ההערות ע"פ סדר הדפים במסכת; תחילה באו ההערות על מסכת 'פסחים', שנלמדה בשנה"ל הקודמת בישיבות תות"ל ברחבי תבל, ואח"כ באו ההערות על שאר המסכתות.

(3) נדפס ב'ספר השיחות' ה'תשנ"ב (ח"א), עמ' 168.

(4) נדפס ב'ספר השיחות' ה'תשנ"ב (ח"ב), עמ' 531.

(5) נדפס ב'לקוטי שיחות' ח"א, שיחה ב' לפר' בא.

תודתנו נתונה בזאת לרבני הישיבה, על עזרתם המרובה בהגהת הקובץ והוצאתו לאור הדפוס: הרב יחיאל מיכל שי' דאברוסקין - ראש הישיבה, הרב ראובן שי' בורושנסקי - משגיח ראשי, הרב שלמה יהודה שי' ליצמן - ר"מ דש"ג והרב נועם אברהם שי' בן-חמו - ר"מ ונו"נ. תהא משכורתם שלימה מן השמים.

הננו לבקש את קהל קוראי הקובץ - שיואילו לשלוח גם הם את חידושיהם אל המערכת (בכתובת המצויינת לעיל), על מנת שנוכל להדפיסם בקובץ הבא, ולהגדיל תורה ולהאדירה.

ויה"ר אשר הדפסת קובץ זה - כרצון הוד כ"ק אדמו"ר נשיא דורנו, תגרום לו נחת רוח רב ותהווה ה"עבודה התמה", ש"תכריע את הכף", ותפעל את התגלותו המושלמת לעין כל בגאולה האמיתית והשלימה, וישמיענו תורה חדשה מפיו - תורתו של משיח - "תורה חדשה מאתי תצא" ומתוך שמחה וטוב לבב, תיכף ומי"ד ממ"ש!

יחי אדונינו מורינו ורבינו מלך המשיח לעולם ועד

מערכת 'הערות התמימים ואנ"ש'
דישי"ק 'תורת אמת ליובאוויטש'
חב"ד ירושלים עיה"ק תובב"א

ימות המשיח, י"ד כסלו, חודש הגאולה, ה'תש"פ (ה'י' ת'הא ש'נת פ'דותנו).
צ"א שנה לנישואי הוד כ"ק אדמו"ר נשיא דורנו עם הרבנית הצדקנית ע"ה.
ימי ההכנה לחג הגאולה י"ט כ"ף כסלו - 'חג החגים', ראש השנה לחסידות.
שנת השבעים לנשיאות הוד כ"ק אדמו"ר נשיא דורנו ושנת ה'ק"ח להולדתו.

דבר מלכות

- 10..... שיחת מוצאי חג הגאולה י"ט-כ"ף כסלו ה'תשנ"ב
17..... לקוטי שיחות חי"א, שיחה ב' לפר' בא (תשל"ג)
27..... מברקים לקראת חג הגאולה י"ט כסלו ה'תשנ"ב

גאולה ומשיח

- 31..... ג' הארצות 'קיני קניזי וקדמוני' לעת"ל

נגלה

- 33..... משנת ראב"י - 'קב ונקי' - בברייתות
34..... סיבת חיוב בדיקת החמץ ב'ליל י"ד'
35..... 'זריזין מקדימין למצוות'
35..... בהמשך להנ"ל
36..... ביאור כפל הלשון 'חי וקיים'
37..... בענין 'נוח לו לאדם שיעשו מצוה בממונו'
38..... בענין מצות 'ביעור חמץ' בחצות
39..... הלימוד שצריך להשבית החמץ ב"ד ניסן
41..... 'דבר מה' בשותפות עם גוי
43..... ציווי משה רבינו על הקרבת הפסח
44..... בענין "אין מוקדם ומאוחר בתורה"
46..... בענין "הבודק צריך שיבטל"
47..... בענין "אין אדם טועה ולא כלום"
48..... הזמת שני עדים ב"חקירות דאיזו שעה"

- 50.....'מענין 'מכירת חמץ לנכרי בערב פסח'.
52.....'הלכה כסתם משנה' דיני ביעור חמץ.
53.....'הקרבת קרבן תודה' בערב פסח.
54.....'אמירת מזמור לתודה' בערב פסח.
56.....'היתר להאכיל את הבהמה חמץ'.
57.....'היתר הנאה בבהמה בחייה'.
61.....'היתר הנאה מריח הקטורת'.
63.....'להנ"ל'.
65.....'כסות אבידה'.
66.....'אסור' - אסור'.
67.....'אסור' - אסור'.
68.....'אסור' - אסור'.
69.....'אסור' - אסור'.
71.....'אסור' - אסור'.
73.....'אסור' - אסור'.
74.....'אסור' - אסור'.

חסידות

- 77.....'אסור' - אסור'.
78.....'אסור' - אסור'.
79.....'אסור' - אסור'.
80.....'אסור' - אסור'.
81.....'אסור' - אסור'.

הלכה ומנהג

- 83.....'אסור' - אסור'.
84.....'אסור' - אסור'.
84.....'אסור' - אסור'.

פשוטו של מקרא

- 86.....'אסור' - אסור'.

שיחת מוצאי חג הגאולה י"ט-כ"ף כסלו ה'תשנ"ב - ב"יחידות" כללית -

שהיו בעזרתו להתפלל עליו⁴, ועד שאפילו אנשי אבשלום היו מתפללין לנצחוננו של דוד⁵.

ובזה נכלל גם (והוא העיקר) "פדה בשלום נפשי" דוד מלכא משיחא - הנצחון ד"מלך מבית דוד" ("מבית דוד ומזרע שלמה"⁶) ש"ילחם מלחמות ה'" ("מלחמת בית דוד") עד ש"נצח"⁷ - כפי שמבאר אדמו"ר האמצעי⁸ שאמי-תת ושלמות הענין ד"פדה בשלום נפשי" יהי' בימות המשיח (באופן נעלה יותר מכמו שהי' בימי דוד ושלמה).

ונוסף על הפירוש הפשוט בפסוק ישנו גם הפירוש בדברי חז"ל⁹: "אמר

א. ענינו של חג הגאולה י"ט כסלו, "חג החגים"¹, מודגש בפסוק² "פדה בשלום נפשי" - כמובן מדברי בעל הגאולה במכתבו הידוע³ "כשקריתי בס' תהלים בפסוק פדה בשלום נפשי . . יצאתי בשלום מה' שלום".

ובהקדמה - שנוסף על הפירוש בדברי בעל הגאולה ש"פדה בשלום נפשי" קאי על הגאולה שלו ("כשקרי-תי . . פדה בשלום נפשי . . יצאתי בשלום"), ה"ז כולל גם הפירוש והתו-כן ד"פדה בשלום נפשי" כפי שנאמר בקרא:

"פדה בשלום נפשי מקרב לי כי ברבים היו עמדי" - אמרו דוד המלך על הנצחון במלחמותיו בזכות הרבים

(4) פרש"י עה"פ. ועד"ז בפרש"י ברכות ה, רע"א.

(5) ירושלמי סוטה פ"א סוף ה"ח.

(6) סהמ"צ להרמב"ם מל"ת שסב. פיהמ"ש סנהדרין ר"פ חלק ביסוד הי"ב. אגרת תימן.

(7) רמב"ם הל' מלכים ספי"א.

(8) שערי תשובה ח"א ד"ה פדה בשלום פי"א (נה, ד).

(9) ברכות שבהערה 4.

(1) מכתב כ"ק מו"ח אדמו"ר - נעתק בהק' דמת "היום יום". אג"ק שלו ח"ז ע' ל'. ועוד. וראה לקו"ש ח"ה ע' 436 ואילך.

(2) תהלים נה, יט (וראה לקמן הערה 25 וה-ערה 36).

(3) "היום יום" י"ט כסלו. אג"ק שלו סל"ח. וש"נ.

רה¹⁷ שכינה שרוי' ביניהם¹⁸], ובמילא, מודגש יותר הענין ד"פדאני לי ולבני", שפדיית השכינה היא יחד עם פדיית בני", עם "מקרב לי", הקרובים לי, שנמצאים "עמדי".

ב. ובביאור השייכות דכל הפירוש-ים (גאולת רבינו הזקן, הגאולה דדוד המלך ודוד מלכא משיחא, וגאולת השכינה עם בני") - יש לומר:

תוכנה של גאולת רבינו הזקן בי"ט כסלו היא הפצת המעיינות חוצה, כידוע¹⁹ שעיקר הענין ד"פוצו מעינינו- תיך חוצה" התחיל לאחרי פטרבורג. וכיון שע"י הפצת המעיינות חוצה אתי מר דא מלכא משיחא²⁰, נמצא, שגאולת רבינו הזקן ("כשקריתי . . . פדה בשלום נפשי . . . יצאתי בשלום") קשורה עם ה"פדה בשלום נפשי" דדוד מלכא משיחא, ובמילא גם עם ה"פדה בשלום נפשי" דהקב"ה ובני", "פדאני לי ולבני מבין אומות העולם".

ובעומק יותר - שיפוצו מעינותיך חוצה הוא התוכן דביאת המשיח וגאולת השכינה ובני", כי, התוכן דהפצת המעיינות חוצה הוא שמתגלה בעולם ידיעת אלקות, וככל שהולך וניתוסף יותר בהתגלות ידיעת אלקות בעולם,

הקב"ה¹⁰ כל העוסק בתורה ובגמילות חסדים ומתפלל עם הציבור מעלה אני עליו כאילו פדאני לי ולבני¹¹ מבין או-מות העולם" - שקאי על פדיית השכינה ובני" שנמצאים יחד בגלות ונגאלים יחד¹².

ויש להוסיף בפירוש המשך הכתוב "כי ברבים היו עמדי" - ש"ברבים" ("מתפלל עם הציבור") מודגש יותר המעמד ומצב ד"עמדי", כמארז¹³ "אכל בי' עשרה שכינתא שריא" [אף שאינם מדברים בדברי תורה¹⁴, ועא-כו"כ כשעוסקים¹⁵ בעניני תורה ומצוו-תי¹⁶, "עשרה שיושבים ועוסקים בתו-

10) ויש לתווך הפירוש בדברי חז"ל עם הפירוש הפשוט בפסוק שאמרו דוד המלך* - ש"דוד אמרו . . . ע"ש שהשכינה אמרה פדה בשלום נפשי, עם מקרב לי, מלשון קרובים, דהיינו בני" (חדא"ג מהרש"א לברכות שם).

11) להעיר ממצות "פדיון הבן" ("פדה . . . בני") - שהקב"ה צריך לפדות ופודה את כל אחד ואחת מבני" ("בני בכורי ישראל"), ובאופן ש"אבי הבן מברך שתיים" (סוף פסחים), כמבו-אר בארוכה במק"א פרטי הענינים שבזה (לק-ו"ש חי"א ע' 42 ואילך).

12) ראה מגילה כט, א: "בכל מקום שגלו ישראל שכינה עמהם . . . ואף כשהן עתידים להגאל שכינה עמהם".

13) סנהדרין לט, א.

14) תניא אגה"ק סכ"ג.

15) כהתחלת המאמר: "כל העוסק בתורה כו".

16) וכל ישראל בחזקת כשרות - שכאו"א מישראל, אנשים נשים וטף, עוסק תמיד בעניני תומ"צ, במעשה ובדיבור, ועאכו"כ במחשבה, שבה אין הגבלות שמבחוץ.

17) כולל גם "עסק (התורה ו) המצוות* בעש-רה דוקא" (אגה"ק שם (בתחלתה). וראה לקו"ש ח"ה ע' 423 הערה 11. ע' 428 הערה 14).

18) אבות פ"ג מ"ו.

19) סה"ש תורת שלום ס"ע 112 ואילך.

20) אגה"ק דהבעש"ט - נדפסה בכתר שם טוב בתחלתו. ובכ"מ.

(* ובפרט גמילות חסדים שהיא כללות כל המצוות (ראה תניא פל"ז. ובכ"מ).

(* ועפ"ז י"ל שפירוש חז"ל הוא (לא רק ע"ד הדרוש, אלא) גם ע"ד הפשט.

דה²⁵ שבנפשו, שהיא ניצוץ מנשמתו של דוד מלכא משיחא, בחי' יחידה הכללית²⁶, שענינה "יחידה לייחדך"²⁷, שקשורה ומיוחדת²⁸ עם הקב"ה, "יחי' דו של עולם", באופן ש"ישראל (ע"י אורייתא) וקוב"ה כולא חד"²⁹.

ולא עוד אלא שממשיכים ומגלים אחדותו של הקב"ה בעולם ("ברבים" כפשוטו, רשות הרבים) - ע"י העסק בלימוד והפצת התורה, ובפרט פנימי-ות התורה כפי שנתבארה בתורת החי-סידות, בחי' היחידה שבתורה³⁰, שבה מתגלה ומאיר ה"אור" שבתורה, כמו-דגש בלשון "אורייתא" ("ישראל אורייתא וקוב"ה כולא חד"), "אור ייתא"³¹, שה"אור" עצמו (לא רק גילוי והתפ-שטות ממנו) בא ומתגלה בכל מקום, ולא רק בלשון הקודש, אלא גם בלשון תרגום, "ייתא", שהוא הממוצע בין לשון הקודש לשבעים לשון וממנו נמשך ונשפע בכל שבעים לשון³² - שזהו תוכן הענין דהפצת המעיינות חוצה.

וכיון ש"ברבים היו עמדי", שגם בה-יותם במעמד ומצב ד"מפוזר ומפורד בין העמים" ("ברבים") יש בהם בחי' היחידה (הן בחי' היחידה שבנפשם

הולכים ומתקרבים יותר ל"אותו הזמן (ימות המשיח) . . (ש)לא יהי' עסק כל העולם אלא לדעת את ה' בלבד . . כמ"ש²¹ כי מלאה הארץ דעה את ה' כמים לים מכסים"²², שלא זו בלבד שהעולם לא יסתיר על אלקות (גלות השכינה), אלא אדרבה, שהעולם יהי' מכוסה לגמרי ב"דעה את ה'" (תכלית השלימות דגאולת השכינה), ועאכו"כ בני", ש"יהיו חכמים גדולים ויודעים דברים הסתומים וישיגו דעת בוראם כפי כח האדם"²² (תכלית השלימות בהקירוב דישראל להקב"ה, "מקרב לי . . היו עמדי").

ג. ויש לומר, שביאת משיח צדקנו ע"ז ש"יפוצו מעינותיך חוצה" מרומי-זת בהמשך הפסוק (שהסיבה לכך ש"פדה בשלום נפשי", ביאת דוד מלכא משיחא, היא) "כי (מפני ש)ברבים היו עמדי":

"ברבים" - פירושו שישראל (לא נ-תקבצו ונתאחדו עדיין להיות לאחדים כאחד, מציאות אחת, אלא) הם במעמד ומצב של "רבים", "מפוזר ומפורד בין העמים"²³ (אע"פ שגם אז ה"ה"עם"²³ אחד²⁴).

ואעפ"כ "היו עמדי" - שכל אחד מ-ה"רבים" היו "עמדי" - עם דוד מלכא משיחא ועם הקב"ה, מצד בחי' היחי-

(25) להעיר, שפסוק זה הוא במזמור נ"ה - אותיות "הן", שרומז על בחי' היחידה ועד ל-עצם הנשמה שלמעלה גם מיחידה (ראה סה"ש תשנ"ב ח"א ע' 128. ויש"ג).

(26) רמ"ז לזח"ב מ, ב. ולזח"ג רס, ב. ועוד.

(27) נוסח הושענות ליום ג' דחגה"ס.

(28) ראה לקו"ת פ' ראה כה, א. כז, א.

(29) ראה זח"ג עג, א.

(30) ראה בארוכה קונטרס ענינה של תורת החסידות.

(31) סה"ש תש"ד ריש ע' 116.

(32) ראה תו"א משפטים עז, ג ואילך.

(21) ישעי' יא, ט.

(22) רמב"ם בסיום וחותם ספרו משנה תורה.

(23) לשון הכתוב - אסתר ג, ח.

(24) ובפרט ע"י קיום מצות אהבת ישראל, כמ"ש רבינו הזקן בסידורו "נכון לומר קודם התפלה הריני מקבל עלי מצות עשה של וא-הבת לרעך כמוך" (וראה לקו"ש חכ"ה ע' 374. ויש"ג).

עשר, "עשר אעשרנו לך"³⁷, שמורה על בחי' הכתר³⁸ (כ' ר"ת כתר, ועשרים בגימטריא כתר³⁹), שקשור עם ענין המלכות (כידוע שיופי המלך, "מלך ביפיו תחזינה עיניך"⁴⁰, תלוי בכתר המלכות) - שלימות המלכות בית דוד ע"י דוד מלכא משיחא, ושלימות מלכותו של הקב"ה בעולם, כמ"ש⁴¹ "והייתה לה' המלוכה".

ועוד ועיקר - המעלה המיוחדת די"ט כסלו בשנה זו גם לגבי השנים שבהם חל י"ט כסלו ביום השלישי בשבוע, כבפעם הראשונה - שי"ט כסלו בשנה זו הוא לאחרי השלימות דשנת הפ"ט, בגימטריא "פדה", שכבר נשלמה הפדי' מכל הענינים שמונעים ומעכבים ביאת דוד מלכא משיחא, "אשר חרפו עקבות משיחך", כסיום וחותם מזמור פד"ה-פ"ט בתהלים, ונמצאים כבר בשנת הצדי"ק, הקשורה עם הגאולה השלישית וביהמ"ק השלישי⁴², באופן ד"ויהי נועם גו' ומעשה ידינו כוננהו", כסיום וחותם מזמור צדי"ק בתהלים⁴³, שבו מתחיל שיעור תהלים דיום י"ט בחודש, י"ט כסלו.

ה. ויש להוסיף בהמעלה המיוחדת די"ט כסלו בשנה זו מצד מעלת השנה כולה:

והן בחי' היחידה שבתורה) הקשורה עם יחידו של עולם ("עמדי"), ועל ידה מגלים אחדותו של הקב"ה בעו"לם ("ברבים . . עמדי") - נעשה הענין ד"פדה בשלום נפשי", גאולה האמיתית והשלימה ("פדאני לי ולבני מבין או-מות העולם") ע"י משיח צדקנו.

ד. והדגשה מיוחדת בהענין ד"פדה בשלום נפשי" - בי"ט כסלו דשנה זו:

לכל לראש - מצד הקביעות די"ט כסלו בימי השבוע כהקביעות די"ט כסלו בפעם הראשונה (בשנת תקנ"ט), ביום השלישי שהוכפל בו כי טוב³³ (והמשכו בכ"ף כסלו³⁴ ביום הרביעי שבו ניתלו המאורות³⁵) - שבשיעור תהלים (כפי שנחלק לימי השבוע) דיום השלישי אומרים הפסוק "פדה בשלום נפשי", כמודגש בדברי בעל הגאולה "כשקריתי בס' תהלים בפסוק פדה בשלום נפשי . . יצאתי בשלום מה' שלום".

ויש להוסיף, ששייכותו של הפסוק "פדה בשלום נפשי" לי"ט-כ"ף כסלו היא גם מצד ימי החודש³⁶, כי, בחל-וקה דספר תהלים לימי החודש שייך פסוק זה לשיעור דיום יו"ד בחודש, והשלימות דיו"ד (יו"ד במילואו) היא כ"ף (י' ו' ד' בגימטריא עשרים), ב"פ

(37) ויצא כח, כב.

(38) תו"א ויצא כב, ד. ובכ"מ.

(39) לקו"ת שה"ש לה, ג. ובכ"מ.

(40) ישע"י לג, יז.

(41) עובדי' א, כא - סיום וחותם הפטרת פרשת וישלח, שממנה (בשנה זו) מתברך חג הגאולה י"ט-כ"ף כסלו.

(42) ובהדגשה יתירה כשי"ט כסלו (דשנת הצדי"ק) חל ביום השלישי - "ביום השלישי יקימנו ונח"י לפניו" (הושע ו, ב ובמפרשים).

(43) ראה מדרש תהלים עה"פ.

(33) פרש"י בראשית א, ז (מב"ר פ"ד, ו).

(34) ראה לקו"ד ח"א כט, א. לז, ב. ח"ד תשנ, ב.

(35) פרש"י בראשית א, יד.

(36) להעיר שהפסוק "פדה בשלום נפשי" הוא פסוק י"ט - ועפ"ז יומתק הדיוק של בעל הגאולה בהדגשת חלוקת הפסוקים: "כשקריתי . . בפסוק פדה בשלום נפשי, קודם שהתחלתי פסוק שלאחריו, יצאתי בשלום כו".

ובזה מודגש תוכן הענין ד"פדה בשלום נפשי כי ברבים היו עמדי" - שהקב"ה מקבץ⁵¹ את כל בני מכל מקומות פזוריהם ("מפוזר ומפורד בין העמים", "ברבים"), כמ"ש⁵² "ואתם ת- לוקטו לאחד אחד בני ישראל", ומביא את כולם יחד, כמציאות אחת ("קהל"), למקום אחד, ל"ארץ אשר גו' עיני ה' אלקיך בה מרשית השנה ועד אחרית שנה"⁵³, לירושלים עיר הקודש, להר הקודש, לבית המקדש ולקדש הקדש-ים, שבו נמצאת ה"אבן שתי", ש"ממ-נה הושתת העולם"⁵⁴, נקודת האחדות דכל העולם עם יחידו של עולם.

ונוסף לזה, ישנם עוד כו"כ מעלות בשנה זו, וכפי שכאו"א יודע ורואה בעצמו מכו"כ מאורעות שהי' לו כבר חלק בהם במשך השנה, ומתכוונן לה- משיך ולהוסיף ביתר שאת וביתר עוז, כבכל עניני תורה וקדושה ש"מעלין בקודש"⁵⁵, "ילכו מחיל אל חיל" עד ש"יראה אל אלקים בציון"⁵⁶, כפי שכ-או"א מישראל מבקש מהקב"ה ומקוה ובטוח ("אחכה לו בכל יום שיבוא"⁵⁷) שהקב"ה ימלא משאלות לבבו, ועאכ-ו"כ כשמבקש ביחד עם כמה מישראל, עשרה מישראל ("ברבים היו עמדי"), בודאי שהקב"ה ממלא משאלות לבבם, ופודה אותם ("פדה בשלום נפשי") מן הגלות אל הגאולה האמיתית והשלי-מה.

שנה זו היא שנה שלימה, שחשון ו- כסלו שניהם שלמים, וגם שנה תמימה, שנוסף בה חודש העיבור⁴⁴, ובצירוף שניהם יחד נעשה מספר ימי' שפ"ה, מספר ימים הכי גדול ושלם - ריבוי ושלימות המספר בענינים הקשורים עם בני' ועם תומ"צ, שהוא לא רק ריבוי ושלימות בכמות, אלא גם ריבוי ושלימות באיכות, ואדרבה, העיקר הוא הריבוי והשלימות באיכות, וממנו נש-פע גם הריבוי והשלימות בכמות⁴⁵.

ומזה מובן שכל הענינים דשנה זו הם באופן של שלימות ותמימות, כולל ובמיוחד בנוגע ל"ט כסלו, שהענין ד"פדה בשלום נפשי" (שלום גם מלש-ון שלימות)⁴⁶ הוא בתכלית השלימות.

זאת ועוד:

ידוע הר"ת דמספר השנה (כפי שנקבע ע"י בני') - "הי' תהא שנת נפלאות (בה) בכל" [בכל הענינים, מתחיל ובמיוחד בענין הגאולה, שנת גאולה תהי' לארץ⁴⁷, ושנת גאולה תהי' לכאו"א מישראל], שרומז גם על השלימות דברכות האבות⁴⁸ "בכל מכל כל"⁴⁹ (כמ"ש בברכת המזון), בגימטרי-יא "קבץ"⁵⁰.

(44) ערכין לא, א - במשנה.

(45) ראה גם לקו"ש ח"ז ע' 48. ועוד.

(46) ראה לקו"ת פ' ראה ל, רע"ג. ובכ"מ.

(47) ע"פ ל' הכ' - בהר כה, כד.

(48) שכל עניניהם באים באופן של ירושה לכל אחד ואחת מישראל (מבלי הבט על מעמדו ומצבו), ועאכ"כ בצירוף כמה מישראל וכולם יחד, מצד התאחדותם ע"י קיום מצות אהבת ישראל (כנ"ל הערה 24).

(49) נוסח ברכת המזון. וראה ב"ב טז, סע"ב ואילך.

(50) ראה חי' חת"ס לב"ב שם.

(51) להעיר, שי"ט כסלו השתא הוא י"ט כס-לו הקצ"ג (תקנ"ט - תשנ"ב), בגימטריא "אקבץ".

(52) ישעי' כז, יב.

(53) עקב יא, יב.

(54) יומא נד, ב.

(55) ברכות כח, א. וש"נ.

(56) תהלים פד, ח.

(57) נוסח עיקר הי"ב מי"ג העיקרים.

ת את הגאולה" (64) מודגש ביותר הענין ד"פדה בשלום נפשי" (65).

ז. ועוד והוא העיקר - שתיכף ומיד נעשה בפועל ממש "פדה בשלום נפשי גו' כי ברבים היו עמדי", שכאו"א מישראל הוא "עמדי", עם דוד מלכא משיחא, ועם הקב"ה, "פדאני לי ולבני מבין אומות העולם".

ובפרט בימינו אלה - ימות המשיח - שבהם נמצאים עכשיו⁶⁶, וצריכים רק "לפתוח את העיניים", ואז רואים שנמצאת כבר הגאולה האמיתית והשלימה בפשטות, וכל בני, "בנערינו ובזקנינו גו' בבנינו ובבנותינו"⁶⁷, מוכנים בכל הפרטים ופרטי פרטים "לגשת ולהסב אל השולחן" ("צוגיין און זעצן זיך צום טיש"), שולחן ערוך בכל מטעמים ובכל טוב, החל מעניני הגאולה, לויתן ושור הבר⁶⁸ ויין המ- שומר⁶⁹, ועוד ועיקר, "לדעת את ה'", "מלאה הארץ דעה את ה' כמים לים מכסים".

(64) ב"ב יו"ד, א. וראה תניא פל"ז.

(65) ראה תניא אגה"ק ס"ד (בסופו). - וראה רשימות הצ"צ עה"פ (יהל אור ס"ע ר' ואילך) שיש מעלה יתירה בזכיות דגמ"ח לגבי שאר זכיות כיון שיש בהם ב' בחי' טוב, טוב לשמים וטוב לבריות*.

(66) כמדובר כמ"פ ע"י נשיא דורנו, כ"ק מו"ח אדמו"ר, שלפני זמן רב כבר כלו כל הקיצין, ונסתיימו כל הענינים וההכנות, גם הכפתורים כו'.

(67) בא יו"ד, ט.

(68) ראה ב"ב עה, א. ויק"ר פי"ג, ג. ועוד.

(69) ברכות לד, ב. ועוד.

(* ושם, שזהו גם הפירוש ד"ברבים היו עמדי", "רבים לא נאמר אלא ברבים, בשביל רבים . . . שהיטיב לרבים".

ו. ויה"ר שכאו"א מאתנו, בתוך כלל ישראל, יקבל החלטה טובה להוסיף עוד יותר בתורה עבודה וגמ"ח ("העו- סק בתורה ובגמילות חסדים ומתפלל עם הציבור"), הוספה גם לגבי ההו- ספה שקיבל על עצמו במשך יום זה, ומוסיף והולך מיום ליום.

וכמודגש ביותר בהיו"ט שבסיום וחותם חודש כסלו (לאחרי ובהמשך ל"ט-כ"ף כסלו) - ימי חנוכה⁵⁸ - ש"יום ראשון מדליק אחת מכאן ואי- לך מוסיף והולך"⁵⁹ [כהנהגה ד"מהד- רין מן המהדריין"⁵⁹ בזמן הש"ס, שבדו- רותינו אלו, ובפרט בדורנו זה, נעשית "מנהג פשוט" אצל כאו"א מישראל⁶⁰], שמיום ליום הולך וניתוסף בכל עניני "נר מצוה ותורה אור"⁶¹, ולא רק בבי- תו של יהודי, אלא גם "על פתח ביתו מבחוץ"⁵⁹, ואדרבה, עיקר ההשפעה נמשכת ובאה בחוץ, כיון שהדלקת נר חנוכה היא מלכתחילה בשביל "פירס- ומי ניסא"⁶².

ויש להתחיל בזה תיכף ומיד - ע"י הוספה בשליחות מצוה לצדקה (כרגיל בכגון-דא), בהוספה על נתינת הצדקה שנתנו כבר במשך היום (כבכל יום, ובאופן של הוספה ביום זה), יום סגו- לה⁶³, כיון שבמצות הצדקה (ש"מקרב-

(58) ובימים אלו מתחילה כבר ההכנה לעבו- דה דימי חנוכה, החל מלימוד הלכות חנוכה, הן בנוגע לעצמו והן בנוגע להזולת.

(59) שבת כא, א.

(60) רמ"א או"ח סתרע"א ס"ב.

(61) משלי ו, כג.

(62) פרש"י שבת שם.

(63) ראה שו"ת מן השמים ס"ה.

שיענו זה הוי' קוינו לו נגילה ונשמחה
בישועתו⁸¹, ב"פ זה⁸² ("כפליים לתו-
שי"⁸³), תיכף ומיד ממש.

ובפשטות - שתיכף ומיד ממש נע-
שה ההמשך דכל ענינים אלו בארצנו
הקדושה, "ארו עם ענני שמיא"⁷⁰, ומי-
וסיף והולך בארצנו הקדושה עצמה,
"ילכו מחיל אל חיל יראה אל אלקים
בציון", לירושלים עיר הקודש, להר
הקודש, לבית המקדש השלישי, "מי-
קדש אדניי כוננו ידיך"⁷¹ (שברוחניות
כבר "בנוי ומשוכלל"⁷², וצריכים רק
ש"יגלה ויבוא"⁷² בפועל ובפשטות), ו-
לקדש הקדשים (הפנימיות - "ציון" -
דירושלים ודביהמ"ק), ושם - "יש-
בו⁷³ ישרים את פניך"⁷⁴ ("יראה גו' את
פני הוי' אלקיך"⁷⁵), שמתקיימת בפועל
בקשתו של יעקב (כאו"א מישראל⁷⁶)
"לישב בשלוה"⁷⁷.

והעיקר - ש"לא עיכבן כהרף עין"⁷⁸,
ותיכף ומיד "כל אחד מראה באצב-
עו"⁷⁹ ואומר "הנה זה (המלך המשיח)
בא"⁸⁰, ו"הנה אלקינו זה קוינו לו ויו-

-
- (70) דניאל ז, יג.
(71) בשלח טו, יז.
(72) פרש"י ותוס' סוכה מא, סע"א. ועוד.
(73) תהלים קמ, יד.
(74) שאומרים בסיום וחותרם בכל תפלה - ג'
פעמים בכל יום, "בתלת זימני הוי חזקה".
(75) פ' ראה טז, טז.
(76) ראה תניא אגה"ק ס"ז.
(77) ריש פרשתנו (וישב) ובפרש"י.
(78) מכילתא ופרש"י בא יב, מא. ועוד.
(79) ראה תענית בסופה. שמו"ר ספכ"ג. פר-
ש"י בשלח טו, ב.
(80) שה"ש ב, ח ובשהש"ר עה"פ.
(81) ישעי' כה, ט.
(82) שמו"ר שם.
(83) ראה שמו"ר רפמ"ו.

לקו"ש חי"א, שיחה ב' לפר' בא* (תשל"ג)

- בענין גדר חיוב פדיון הבן וברכותיו -

אביו חייב לפדות עצמו; (ב) מאי טעמא בבבלי נלמד הוא מהפסוק "פדה תפדה", ובירושלמי - מהפסוק שבפרשתנו?

ב. והנה יש הפרש, בתוכן ובענין, בין הציווי של פדיון הבן האמור בפ' רשתנו ובין זה הנאמר בפ' קרח: (א) בפרשתנו נאמר "וכל בכור אדם בכ' ניך תפדה", "וכל בכור בני אפדה", - מפורש בה שהאב הוא שצריך לפדות את בנו הבכור, משא"כ בפ' קרח שנ' אמר סתם: "אך פדה תפדה את בכור האדם". (ב) בפרשתנו בא הציווי בהמ' שך להענין דיציאת מצרים, והוא הט' עם לציווי זה: "ויהי כי הקשה פרעה לשלחנו ויהרג ה' כל בכור בארץ מצ' רים. . . על כן . . . כל בכור בני אפדה"; בפ' קרח נאמר פדה"ב בפרשת מתנות כהונה (ובהוספת פרטים: "מבן חודש", "חמשת שקלים"10).

ועפ"ז יל"פ טעם ההפרש שבין הבבלי והירושלמי בנוגע למקורו של הדין באם לא פדאו אביו שהבן חייב לפדות א"ע, אלא שיש להקדים פיר' וש וביאור הסיום דמסכת פסחים בע' ניין פדיון הבן.

ג. בסוף מס' פסחים איתא: "ר' שמלאי אקלע לפדיון הבן, בעו מיני': פשיטא על פדיון הבן אשר קדשנו במצותיו וצונו על פדיון הבן אבי הבן מברך, ברוך שהחיינו וקיימנו והגיענו

א. מהפסוק "וכל בכור אדם בבניך תפדה" שבפרשתנו¹ למדין בירושלמי² (נוסף על עצם חיוב האב לפדות את בנו בכורו³) שאם לא פדה האב את בנו, חייב הבן לפדות את עצמו⁴ (כש' יגדיל⁵). אמנם בבבלי⁶ למדין דין זה מהפסוק "פדה תפדה גו"⁷ הנאמר בפ' קרח⁸.

וצריך להבין: (א) מאי בינייהו מאיזה פסוק ילפינן שאם לא פדאו

(* וסיום מסכת פסחים.

(1) יג, יג.

(2) קידושין פ"א ה"ז.

(3) וכן הוא בקה"ר פ"ט, ט. אבל בבבלי (קידושין כט, א) למדו שהאב חייב לפדות את בנו מפסוק (תשא לד, כ) "כל בכור בניך תפדה" (וראה בתו"ש פ' בא שם אות קעח). וראה לקמן סוף הערה 19.

(4) "דאדם מיותר, קרי בי' וכל בכור אדם עצמו או בבניך תפדה" (קה"ע בירוש' שם). במכילתא (עה"פ) וביל"ש (רמז רכה) למדין מהכתוב "וכל בכור בני אפדה" שבפרשתנו (יג, טו).

(5) פרש"י על הרי"ף קידושין שם. רמב"ם הל' בכורים פ"א ה"ב. טוש"ע יו"ד סי' שה סט"ו. וראה פתחי תשובה שם.

(6) קידושין שם.

(7) כ"ה הגירסא בגמרא, וכן הוא בב"י ובדרישה יו"ד סי' שה. רדב"ז (לרמב"ם הל' בכורים פ"א ה"ב). לבוש שש"ה ס"י. עץ יוסף לתנחומא פרשתנו יב (ובפשטות הכוונה היא ליתורא דקרא). אבל ראה פירוש רש"י (קדושין שם) ד"ה תיפדה ובב"ח שם (אבל גם בפרש"י י"ל שהכוונה היא להפסוק דפ' קרח כמו שהו"ב בא בקה"ע לירוש' שם. וראה מהרש"ל ומהר"ש"א בפרש"י). ר"ן ד"ה לפדותו. הל' בכורות להרמב"ן פ"ח. רי"ט אלגזי שם סע"ז (וראה בהמובא בתו"ש בא שם אות קפ).

(9) יג, טו.

(10) יח, טז.

(8) יח, טו.

אם בסיוע הכהן שמקבל הפדיון¹⁴, ולכך מספקא ל"י מי מברך שהחיינו כיון שע"י שניהם נעשית המצוה והכ"ה הרי (גם) מטי הנאה ליד"י.

אבל יסוד פירושו זה - שהספק של ה"בעו מיני" אינו אלא מדיוק הלשון על פדיון הבן - אינו מתיישב כ"כ בסגנון והמשך הענין בגמרא:

(א) מה"ניגוד": פשיטא כו' ברוך כו' כהן מברך או אבי הבן כו' - משמע דהפשיטותא היא באותו הנושא שבו הבעיא (המברך).

(ב) אם עיקר ההדגשה הוא (לא בזה דפשיטא שהאב הוא המברך על הפד"י יון, אלא) בנוסח הברכה - א"כ הול"ל בסדר הפוך: "פשיטא (ש)אבי הבן מב"ר (בנוסח) על פדיון הבן", ולא כפי שהוא לפנינו "פשיטא על פדיון הבן כו' אבי הבן (הוא ה)מברך", דמשמע דלא נחתי לדייק בהברכה, אלא מי הוא המברך¹⁵.

(ג) הול"ל בקיצור: כיון דעל פדה"ב מברך על פדה"ב ברוך שהחיינו כו' כהן מברך כו'.

לזמן הזה כהן מברך או אבי הבן מב"ר - כהן מברך דקמטי הנאה ליד"י או אבי הבן מברך דקא עביד מצוה^{10*}? לא הוה ביד"י. אתא שאיל בי מדרשא, אמרו ל"י אבי הבן מברך שתים. והל"כתא אבי הבן מברך שתים".

וצריך להבין: הרי הבעייתא "כהן מברך או אבי הבן מברך", היא רק בנוגע לברכת "שהחיינו" - ומה מקום להקדמה (ודמילתא - דפשיטא) "פשיטא - על פדיון הבן כו' אבי הבן מברך"?

והנה קושיא זו הקשה בצל"ח, ומ"תרץ דהכוונה בזה להדגיש שהבעייתא בברכת שהחיינו באה מצד הדיוק בנוסח הברכה של פדיון הבן¹¹ - ומבאר את זה בשני אופנים: (א) מזה שמברכים "על פדיון הבן" (ולא לפ"ד) דות) מוכח שאפשר לפדות גם ע"י שליח¹², ומכיון שכן מתעוררת הבעייתא מי מברך ברכת שהחיינו: אבי הבן מברך אותה - אעפ"י שמפ"ז תבוטל לפעמים ברכה זו, היינו בעשותו של-יח לפדות את בנו¹³ - מ"מ האב מברך משום "דקא עביד מצוה"; או שטעם זה, ביטול הברכה כשנעשה ע"י של-יח, מכריע לתקן שהכהן מברך, שאז מברך בכל פדיון מאחר "דקמטי הנאה ליד"י" בכל פעם. (ב) הנוסח "על" (פדיון הבן) מוכיח שאין מצות הפדיון נעשית ונגמרת ע"י אבי הבן לחוד, כי

(14) תשובת הריב"ש סי' קלא.

וי"ל הביאור: וצונו לפדות - מדגיש שיש כאן ענין א' (והפד"י - היא רק פעולה שלו); וצונו על פדה"ב - מדגיש שיש כאן ב' ענינים נפרדים והא' נצטווה על הב' (ע"ד "להזהיר גדולים על הקטנים"). ועפ"ז (שהפד"י וכיו"ב שברכתם ב"על" ענין נפרד מהאדם שנצטווה עלי') - אפשרי גם ע"י שליח; שייך יותר כש"האב פודה את בנו, משא"כ כשהבן פודה את עצמו (ראה לקמן הערה 18); ברכת עיקר מצות תפלין (מצוה שבגופו) "להניח תפלין" והה"ספה - על מצות תפלין, ואכ"מ. וראה אנצק' תלמודית ערך ברכת המצות. וש"נ.

(15) וכדמוכח עוד יותר מל' הרא"ש (והרי"ף) "על פדיון הבן ודאי האב מברך".

(10*) מזה משמע דכהן לא "עביד מצוה" - וראה לקמן מהצל"ח, הרא"ש וכו'.

(11) ראה עד"ז בשו"ת חת"ס יו"ד סי' רצ"ד.

(12) ע"פ הרא"ש (כשם הריב"א) פ"ק דפסח"ים סי' י. ר"ן שם.

(13) אבל ראה דרישה שם סי' שה סק"ג. שו"ת חת"ס שם סי' רחצ.

והנה השתתפות הכהן, בזה שמקבל דמי הפדיון (ועי"ז נפדה הבכור), אין ענינה שעליו הוטל החיוב לפדות בכור מישראל, אלא שהוא חלק או תנאי במצות הפדיון: שאין הפדיון נעשה כ"א ע"י נתינת הכסף להכהן¹⁷.

בנוגע לאבי הבן הפודה ושל בנו הנפדה, י"ל בב' אופנים:

(א) מצות הפדיון היא על הבן, אבל היות שא"א לו לפדות את עצמו בקטנותו¹⁸, בעת חלות המצוה, הטילה התורה את המצוה על האב לפדות את בנו, ונכנס במקומו בחיוב זה.

(ב) מעיקרא דדינא חיוב הפדיון הוא על האב - מצות הפדיון היא מצות האב¹⁹.

(17) דגם אם נאמר שהנתינה להכהן היא חלק מעצם הפדיון [ולא שהנתינה לכהן הוא רק כעין תנאי (ראה פרש"י בכורות נא, א. ד"ה יהי לך, וראה בארוכה ברי"ט אלגזי הל' בכורות שם סי' סז, וסי' פב. וראה ב"י סי' שה)] הרי זהו רק שהפדיון נעשית ע"י והיא מסייע בהמצוה (ראה לשון הריב"ש הובא לעיל ס"ג בדברי הצ"ח). אבל "כהן לאו מצוה קא עביד" (הרא"ש בכורות הובא לקמן הערה 38).

(18) ריב"ש בתשובה שם הובא בב"י ובדרי"ש שם.

בריב"ש שם, שזהו טעם הרמב"ם שכ' (הל' בכורים שם ה"ה) שהפודה את בנו מברך על פדיון הבן. ופודה עצמו מברך לפדות, כיון דעיקר מצוה בעצמו אלא שבקטנותו א"א. ועפ"י המבואר לקמן בפנים ובהערה 19 בסו"פ פה, י"ל שלכן לא הביא הרמב"ם שם ר"פ יא ובסהמ"צ שלו (מ"ע פ') פסוק הנאמר בו ציווי להאב לפדות את בנו (לא "בכור בניך תפדה" המובא בבבלי ולא "בכור אדם בבניך תפדה" שבירושלמי) כ"א הפסוק דפ' קרח "אך פדה תפדה את בכור האדם" שלא נאמר בו ציווי להאב לפדות את בנו (משא"כ הפסוק בכור בניך תתן לי שהביא בסהמ"צ שם).

(19) ב' אופנים אלו לכאורה י"ל בכמה מצות שהאב חייב בבנו קטן דקדושין שם. אבל גם

וא"כ הדרא קושי' לדוכתא, מה טעם להקדמה שאבי הבן מברך על פדיון הבן?

ועד"ז יש להקשות גם בסיפא דענינא, במה שאמרו לר' שמלאי בבי מדרשא ש"אבי הבן מברך שתים", וגם בהסיום בגמ' "והלכתא אבי הבן מב' רך שתים" - וכי מנינא אתא לאשמעינן? והלא לא היתה הבעי' בשתי הברכות, אלא באחת (שהחיינו), ולא הול"ל אלא "אבי הבן מברך שהחיינו".

ד. גם צריך להבין: מהי השייכות של מצות פדיון הבן וברכתה (שלכן סודרה בסיום) למסכת פסחים?

בפי' הרשב"ם מבואר, "משום דא"יירי מתניתן בשני מיני ברכות באדם אחד ומעשה אחד התלוי זה בזה כגון פסח וזבח שחגיגה באה עם הפסח משום הכי נקט נמי להאי עובדא ד'אבי הבן מברך שתים".

אמנם זה אתי שפיר בנוגע להגמ' רא: אבל עצ"ע בהרי"ף והרא"ש, שגם הם הביאו הלכה זו במס' פסחים, ודרכם הם הלא הוא "שמאספים פס' קי הלכות מש"ס לאותו מסכת שעס' קה בדין זה" (ולא הי' להם להביאה אלא במס' בכורות לחודא)¹⁶? אלא ודאי שדין הנ"ל בפדיון הבן יש לו שייכות מיוחדת למס' פסחים.

ה. והביאור בכל זה: המצוה דפדיון נעשית ע"י שלשה משתתפים: אבי הבן הפודה את בנו, הבן - הנפדה, והכהן המקבל דמי פדיון.

(16) וכמו שהקשה בקרבן נתנאל שם.

דאם נימא כסברה הראשונה, שעיקר מצות הפדיון היא חובת הבן - הרי בנדון זה, שגדל הבן וכבר ראוי הוא - ולכן גם חייב הוא - לפדות את עצמו, נפקע חיובו (ובמילא גם זכותו) של האב בפדיית בנו בכורו¹⁸. אבל אם נימא שהחיוב מעיקרי' הוא על האב, הרי גם לאחר שגדל הבן ולא נפדה עדיין נשאר האב בחיובו ובזכותו²⁰; אלא שישנו לימוד מיוחד דאם לא פדאו אביו חייב לפדות א"ע, כנ"ל.

ובזה יש לבאר החילוק שבין הבבלי והירושלמי בנוגע למקורה של הלכה זו בקרא:

לסוגיית הירושלמי שגם דין זה, שאם לא פדאו אביו חייב לפדות עצמו, נלמד הוא מאותו הפסוק "וכל בכור אדם בבניך תפדה" שממנו למדין שהאב חייב לפדות את בנו, - היינו שבראשית מקורה של מצות פדיון הבן בכתוב נכללו ב' החיובים (של האב והבן) כאחד²¹ - מסתבר שהמצוה בעיקרה היא חובת הבן ושממנה מסובבת גם חובת האב המפורשת בתורה: מכיון שהמצוה היא לפדותו בקטנותו, שאז א"א לו לפדות עצמו, לכן אמרה תורה שהאב יפדה את בנו (במקום הבן).

משא"כ לפי סוגיית הבבלי, שהלכה זו (שהבן חייב לפדות א"ע אם לא

מהנפק"מ לדינא בין שני האופנים: אם לא פדאו אביו בקטנותו עד שגדל הבן על מי מהם מוטל חיוב הפדי'?

אם נאמר דמילה* היא מצות הבן כאופן הא' שבפנים (ראה בביאור לסהמ"צ לרס"ג להרי"פ פערלא מצוה לא"ב) עדיין יש מקום לומר בפדיון הבן שהיא מצותי' דאב כאופן הב'**, כי במילה אין ציווי מפורש שהאב צריך למול את בנו, והלימוד (שהאב צריך למול את בנו) הוא או מ"וימל אברהם את יצחק בנו" (קדושין שם) או מ"ביום השמיני ימול בשר ערלתו" (ירוש' שם). משא"כ בפדיון הבן שהחיוב על האב לפדותו בנו מפורש בתורה בין להבבלי (לעיל הערה 3) בין להירושלמי (וראה לקמן הערה 26).

(* בנוגע לת"ת עי' לשון אדה"ז (הל' ת"ת בתחלתו): "אבל ת"ת מ"ע מן התורה על האב ללמד את בנו הקטן תורה אעפ"י שהקטן אינו חייב כו" (וי"ל שזה קמ"ל בהוספה זו: אעפ"י כו").

וראה פסקי דינים להצ"צ (חידושים על הרמב"ם בתחלתו [שלט, ב] ביאור לשון הרמב"ם (הל' ת"ת פ"א ה"ג) ב"מי שלא למדו אביו חייב ללמד את עצמו כשיכיר") "כיון דת"ת מחוייב האב מדאורייתא לא ללמד את בנו . . א"כ שמא גם על הקטן יש חיוב מדאורייתא". והא דלא אמרינן כן גם בפדיון הבן ומילה (שיתחייב הבן כשיכיר - עוד קודם שיגדיל) י"ל:

בת"ת החיוב דאורייתא הוא שהאב ילמוד עם (וביחד עם) בנו (היינו שהבן עצמו יכיר וילמוד תורה) ולא עוד אלא שהלימוד הוא באופן שהבן "ירגיל עצמו לקרות בתורה" (שו"ע אדה"ז שם - מהרמ"א סרמ"ה ס"ח) - משא"כ בפדיון הבן ומילה שכל מעשה הפדיון והמילה הוא מצד האב ורק שהמצוה מתקיימת ב(גוף) הבן. ודוק.

(נוסף לזה י"ל ע"ד המבואר בתשובת זכרון יוסף (הובא בפתחי תשובה ליו"ד סי' שה סקכ"ה) דבפדיון הבן ומילה אם יקיימנה עכשיו לא יוכל לקיימה כשיגדל, משא"כ בת"ת).

(** אבל לפי מש"כ בריב"ש טעם הרמב"ם דבפודה את בנו מברך על כו' (ראה בהערה 18) - מבואר להיפך דהרי במילה כתב הרמב"ם (רפ"ג מהל' מילה) "ואם מל את בנו מברך למול את הבן". אבל עפ"ז צ"ע דברי הרמב"ם בפיה"מ וכו', ראה לקמן סוף הערה 26.

(20) ראה חינוך מצוה שצ"ב בסופו: "ולפי הדומה שהאב חייב לעולם לפדות בנו ואפילו אחר שהגדיל הבן המצוה מוטלת על האב וכמו שאמר הכתוב וכל בכור אדם בבניך תפדה הרי שהטיל המצוה על האב וכן נראה בקדושין". וראה שו"ת הרשב"א ח"ב סי' שכא (הובא בב"י ובכ"ח יו"ד סי' שה). וכן משמע בלבוש שם.
(21) ראה קה"ע שם (הובא לעיל הערה 4).

ו. ועפ"ז תתיישב גם התמי' הנ"ל בסיומא דמסכת פסחים - טעם ההקד' מה "פשיטא . . אשר קדשנו במצותיו וצונו על פדיון הבן אבי הבן מברך" - כי דוקא לאחר הקדמה זו מובנת הבי' עי"א מי מברך ברכת שהחיינו:

הדיוק הוא: כיון ד"פשיטא" (בלי כל תנאים) דעל פדיון הבן האב מברך - היינו לעולם, גם לאחר שגדל הבן (ובנוסח שהאב אומר - "אשר קדשנו במצותיו וצונו"²⁷).

כלומר: אם אין האב מברך ברכה זו (כשגדל הבן) אלא הבן, והיינו מפני שהמצוה היא חובת הבן (אלא שהתו' רה הכניסה את האב בחיוב זה כשאי אפשר להבין) - אז לא הי' מיבעי להו מי מברך שהחיינו (בפדיון שבקטנותו של הבן), כי פשיטא שהכהן מברך כיון שהברכה שלו תהי' על ההנאה דמטי לידי', דאין סברא לומר שאבי הבן יברכה, מאחר שאין זו מצותו מעיקרא דדינא, אלא שהוא רק עושה מצות בנו²⁸ (וע"ד שהעושה מצוה לא-חרים אין מברך שהחיינו²⁹).

אבל מכיון ד"פשיטא" שברכת

ישנו עדיין החיוב על האב, ראה פיה"מ לה' רמב"ם סופי"ט דמס' שבת "דכשיגדיל הילד ויגיע לזמן חיוב המצוה נפטר כל אדם ממילתו כו". וראה מנ"ח מצוה ב.

(27) דלכאורה כ"ז מיותר כאן והול"ל על פדיון הבן אבי הבן מברך (ע"ד לשון הרא"ש והרי"ף).

(28) ראה בשו"ת חת"ס ש סי' רצ"ג בתחלתו (מש"כ הר"ש להחת"ס) "אך בקטנותו אין יכול לפדות א"ע שוי' רחמנא האב שליח לבן ומשום הכי כשיגדיל ויכול לפדות א"ע פסקי' שליחות דאב".

(29) רמב"ם הל' ברכות פי"א ה"י. אבל ראה בהנסמן לעיל הערה 13.

פדאו אביו) ילפינן מפסוק אחר (הנא-מר כפרט אחד בפרשת מתנות כהונה-²²), ולא מאותו הפסוק שבפרשת פד' ה"ב שבו נאמר דין פדיון על האב²³ - מזה מוכח שחיובו של הבן אין לו מקום וקשר בחיובי' דקרא שעל האב, אלא שהוא לימוד נוסף במק"א בתו' רה²⁴ שגם הבן יכול לפדות את עצמו כשיגדל. ז.א. שעצם המצוה דפדיון הבן הוא חובת האב, ולא של הבן, אלא שלאחר שגדל הבן הרי (לא שנפי' קע עי"ז משהו, ובנדו"ד - חיובו וזכ' ותו של האב, דמהיכא תיתי, אלא ש)- נעשה הבן מחויב בכל המצות ובהן ג"ז שבאם (לא פדאו האב, ופשיטא באם) אין האב רוצה²⁵ לפדות את הבן, הטיילה התורה חיוב זה על הבן²⁶.

(22) ראה בהנסמן לעיל הערה 7.

(23) ועפ"ז יש להוסיף ביאור (נוסף על המבואר במנ"ח) במה שמסיים בחינוך (הובא לעיל הערה 20) "וכן נראה בקדושין".

(24) ראה שו"ת חת"ס שם סי' רצג: "אלא עיקר המצוה על האדם לפדות את בנו וזהו את בכור בנין תפדה ואי לאו ריבוי דתפדה לא הי' הגדול יכול לפדות את עצמו כלל ורחמנא רבה". וראה בארוכה ציונים לתורה (להר"י ענגיל) כלל לז, דחיוב הפדיון על האב לפדות את בנו הוא חיוב עצמי ופדיון עצמו (לכ' שיגדיל) הוא רק חיוב השלמה, עיי"ש. וראה צפע"נ (מהדו"ת מז, ד. השלמה ע' 46. הובאו במפענח צפונות ע' קכג"ד).

(25) ראה ל' החינוך שם "עבר האב ולא רצה לפדותו כו".

(26) וי"ל שעד"ז הוא בנוגע למילה דלשיטת הירושלמי היא מצותי' דהבן, כי מה שהאב חייב למול את בנו נלמד בירושלמי מהכתוב "וביום השמיני ימול בשר ערלתו" שלא נזכר בזה (ציווי) שהאב ימול את בנו, (ו"ימול" - פשוטו היינו בעצמו) אלא שמובן שביום השמיני א"א לו (להקטן) למול א"ע (ראה קה"ע שם), משא"כ להבבלי (קדושין שם) שנלמד מהכתוב "וימל אברהם את יצחק בנו", י"ל שהיא מצותי' דאב (אבל ראה לעיל הערה 19). ועפ"ז י"ל שמזה הנפק"מ כשיגדיל הבן אם

בי³⁴ להנאה³⁵ - ואם האב יברך שה-
חיינו, היינו שמברך על עצם המצוה,
אין מקום להכהן לברך שהחיינו
בקשר עם הטפל שבה (ד"אחשבה לה-
הנאה"), וא"כ אין הברכה אלא על
ההנאה לבדה^[36].

ועפ"י הסבר הנ"ל יובן ג"כ דיוק
הלשון (לאחר ש"שאל בי" מדרשא")
"אמרו לי" אבי הבן מברך שתיים", ולא
(דיים לפשוט את הבעי' לבדה) ש"אבי
הבן מברך שהחיינו": להדגיש דהטעם
אחד הוא בשתייהן; שעיקר מצות
פדה"ב דילי' היא (ולא שבא במקום
הבן, ולכן מברך על פדה"ב גם כשיש
מקום לחיוב על הבן); עיקר ברכת
שהחיינו דילי' היא (ולכן מברכה אף
דמטי הנאה לידי כהן, בדוגמת חיוב
הבן, וכנ"ל).

באם הי' נאמר "אבי הבן מברך
שהחיינו", לא הוה ידעינן טעמא ד-
מילתא והי' אפשר לומר דזהו משום
שאין די בהנאה זו דמטי לידי דכהן

"אשר קדשנו במצותיו וצונו על פדיון
הבן אבי הבן מברך (לעולם)", שמזה
מוכח דפדיון הבן מצותו של האב היא
- א"כ מיבעייה לן מי מברך שהחיינו,
האב או הכהן, מאחר דשניהם שווים
בה לכאורה: האב יברך "דקא עביד
מצוה", שאותו זיכה הקב"ה במצוה זו
(הבאה מזמן לזמן³⁰), או שהכהן יברך
כיון "דמטי הנאה לידי", ו"כל שמחת
לבב הבאה לאדם כו' חייב לברך
עלי"³¹.

[וא"ת: א"כ יברכו שניהם "שהחיי-
נו", אבי הבן (על הנתינה) מצד זכות
המצוה והכהן (על הקבלה) משום "ד-
מטי הנאה לידי"? י"ל, מאחר שנקטינן
דאין מברכין "שהחיינו" על כל הנאה
הבאה לו לאדם אלא רק בהנאת דבר
חשוב ומיוחד (שלכן מברכין רק אם
קנה בית חדש או בגד חדש וכו')³²,
לכן בנדו"ד, אין על הכהן לברך "שה-
חיינו" מצד הנאתו בקבלת ה' סלעים
בלבד, אלא משום שהנאה זו באה לו
ממצות פדיון הבן³³, והמצוה (אף שנ-
עשית ע"י אחר - האב) הוא דאחש-

34) וגם לדעת רש"י והרא"ש הסוברים
שעצם הפדי' הוא ע"י הפרשה והנתינה לכהן
היא רק כעין תנאי (ראה רי"ט אלגזי המסומן
בהערה 17) הרי מ"מ שייך לומר שהמצוה
אחשבי' להנאה כי "לא נעשית המצוה עד
שיבוא הפדיון ליד כהן" (ב"י יו"ד סי' שה).
שלכן מברך קודם שיתן הפדיון לכהן כיון דכל
המצות מברך עליהן עובר לעשייתן (ב"י שם).

35) וע"ד איסורא אחשבי' - בכורות י, א.
רש"י ד"ה חלה (ביצה כז, ב). ולכאורה עפ"ז
אם הוא ספק בכור שאז אין האב יכול לברך,
גם הכהן אינו יכול לברך שהחיינו; אבל י"ל
דגם ספק מצוה אחשבי' להנאה ומברך. וראה
שו"ת חת"ס שם סי' רצט.

36) ע"פ המבואר בפנים וע"פ תשובות
הרשב"א (המובא בהערה 33) מובן שא"א לפרש
האיבעי' כמו"ש בספר חוט המשולש בההדרן
למס' פסחים.

30) ראה תוס' ד"ה לאחר בכורות מט, א.
מאירי סוף פסחים. ר"ן סוכה פ"ד.

31) סדר ברה"נ לאדה"ז רפי"ב. וראה רמב"ם
הל' ברכות פ"י ה"ז.

32) טושו"ע או"ח סי' רכג. ברה"נ שם ס"ב
וה'.

33) וי"ל שזהו דיוק לשון הרשב"א שכתב
(תשובות הרשב"א ח"א סי' שלח): "ומאן דבעי
לה (אם הכהן מברך שהחיינו או האב) משום
דאיכא ברכת שהחיינו בהאי מצוה מספקא לנא
מאן מינייהו מברך".

ומה שלא מצינו סברא זו בשאר מתנות
כהונה י"ל עפמ"ש בריב"ש (שם בסוף התש-
ובה): דבשאר מתנות כהונה אין עושה הכהן
כלום רק כשזוכה במתנות משלחן גבוה אבל
בפדיון אע"פ שאין עושה מצוה. . מ"מ זכה
בבן ונותנו לאב בפדיונו.

מארץ מצרים, מזה מובן שגם בהמ" סובב, במצות פדיון הבן⁴², המצוה היא על האב לפדות בנו בכורו.

ח. עפ"י כל הנ"ל יש לבאר את הסיום דמסכת פסחים בפנימיות העניינים - הסיום והשלימות דהפדיון של "בני בכורי ישראל" (מהגלות, היינו הגלות הזה האחרון),

שהרי "חוקיו ומשפטיו לישראל כו" הוא עושה (בעצמו)⁴³, ובודאי יקיים הקב"ה מצות פדיון הבן^{43*}, לפדות בנו בכורו (מהגלות).

והתחלת הסיום⁴⁴: "ר' שמלאי"

שהוא בעל השמועה והפס"ד⁴⁵: לע" ולם יסדר⁴⁶ אדם שבחו של הקב"ה ו" אח"כ יתפלל, וכללות סדור שבחו של הקב"ה הוא בשנים: בנגלה ובנסתר, וכנוסה הברכות⁴⁷ ברוך אתה כו' אשר

לברך עלי' שהחיינו³⁷ (כשם שאין מב" רכים רק אם קנה בית חדש וכו'; וע"ד שאין הכהן מברך על כל מתנות כהו"נה³⁸ וכו"ב).

ז. ועפ"ז יל"פ השייכות של העניין דפדיון הבן למסכת פסחים, כשם שמ" צותה (העיקרית) של פדיון הבן ("וכל בכור אדם בבניך תפדה") נאמרה בתו"רה שבכתב בהמשך לטעמו וסיבתו של הציווי - "ויהי כי הקשה פרעה לשל-חנו ויהרג ה' כל בכור בארץ מצרים"³⁹ והציל את "בני בכורי ישראל"³⁹, ולכן מחוייב כל אב מבנ"י לפדות את בנו בכורו - עד"ז הוא הסדר והענין (בתו"שבע"פ) במס' פסחים, שעיקרו ותוכנו של הפסח הוא "אשר פסח על בתי בני ישראל במצרים בנגפו את מצרים (במכת בכורות) ואת (בכורות) בתינו הציל"⁴⁰ - הרי הוא הטעם למצות פדיון הבן, ולכן הרי היא המסובב והסיום של מס' פסחים.

ובשייכות סיום זה למס' פסחים מרומז גם הטעם הנ"ל בהא שהאב מברך שהחיינו: כיון שהצלת "בני בכ"ורי ישראל" (סיבת הציווי) היתה ע"י ש"פסח הוי"⁴¹, ולאחרי זה "הוציא הוי", הקב"ה בעצמו פדה בנו בכורו

(42) ראה עד"ז בשו"ת חת"ס שם סו"ס רצג לענין פדיון הבן ע"י שליח.

(43) שמו"ר פ"ל, ט.

(43*) ראה במד"ר ר"פ יז.

(44) גם בפנימיות העניינים דלקמן בפנים - כי לימוד הל' פדיון הבן וגאולה ה"ז ענין דפדי"ן ון וגאולה וכמרו"ל כל העוסק בתורת עולה כו' (סוף מנחות. שו"ע אדה"ז מהדו"ק ס"א סי"א. מהדו"ת שם ס"ט).

(45) ברכות לב, א.

(46) ועפ"ז יובן (בפנימיות העניינים) מה שה"קדימו בשאלתם "כהן מברך" קודם ל"אבי הבן מברך" אף שבנוגע לברכת על פדיון הבן פשי"טא להו דאבי הבן מברך - כי בסדור שבחיו של הקב"ה, הסדר הוא: אתה בנגלה - כהן שבבחי' השתל' (כפנים בארוכה), ואח"כ קדשנו בנסתר - "אבי הבן" שלמע' מהשתל'.

(47) ראה בזה זח"ג רפט, א. רשב"א בע"י ברכות מ, ב. אבודרהם בסדר תפלות של חול (ברכת השחר ע' לג) בשם ריב"א. לקו"ת מסעי (צא, סע"ב. צב, ג). ועוד.

(37) ונפק"מ בין שני הטעמים - בספק בכור כו' לדעת החת"ס - דלעיל בהערה 35.

(38) תשובת הרשב"א (ח"א סי' של"ח). וראה מאירי סוף ערבי פסחים עוד טעם שאין הכהן מברך שהחיינו במתנות כהונה (וראה רא"ש בכורות פ"ח סי' ח (הובא בטור שם) לענין ברכת הכהן בפדה"ב: אין הכהן מברך כלום וכן מסתבר דכהן לאו מצוה קעביד אלא מקבל מתנות כהונה).

(39) שמות ד, כב.

(40) פרשתנו יב, כז.

(41) שם כג.

חכ"52), ו"כהן" שהוא איש החסד⁵³, הוא מדריגת האור שבאה בהשתלשלות.

וזהו ופשיטא דעל פדיון הבן אבי הבן מברך, ברכה מל' המשכה⁵⁴, דהמ"שכת הגאולה עצמה תהי' מבחי' "אב" שלמעלה מסדר השתלשלות.

וכמו שהי' בגאולה הראשונה של בני" - מארץ מצרים - שהקב"ה בכ" בודו ובעצמו גאלם⁵⁵, ואף שמצד סדר השתל' הי' מקום לטענה "אלו עובדי כו' ואלו עובדים וכו"⁵⁶.

ועל אחת כמה וכמה בגאולה השל"ימה מגלותנו זה האחרון, דדבר פשוט הוא, שפדייתנו וגאולתנו תהי' ע"י אב"ינו שבשמים בכבודו ובעצמו - שלמע"לה מסדר השתל'.

אלא שהבעי"א היא בנוגע לברכת "שהחיינו וקיימנו והגיענו לזמן הזה", היינו לא במקורה ושרשה של המשכת עצם הגאולה אלא באופן ואיכות המ"שכתה בזמן (ומקום) למטה, הנה בזה מיבעי' מי מברך כהן דמטי הנאה ליי"די או אבי הבן מברך דקעביד מצוה:

"כהן מברך": דברכתה והמשכתה של הגאולה תהי' ע"י הכהן איש הח"סד. ז.א. עם היות ששרשה הוא מלמע"לה מסדר השתלשלות בכ"ז המשכתה

קדשנו; "אתה" (לנוכח) - בנגלה (ממ"כ"ע - סדר השתלשלות), ו"קדשנו" בנ"סתר (סוכ"ע - למעלה מהשתלשלות).

והנה סדור השבח צ"ל כמה פעמים בכל יום. ובענין עקרי - "לאהבה את ה"א ולעבדו בכל לבבכם⁴⁸ איזו היא עבודה שהיא בלב הוי אומר זו תפלה" ⁴⁹. ומוכן שתנויי דר' שמלאי בענין זה הווי. ולכן כאשר

"אקלע לפדיון הבן" - אקלע לידי ג"כ שקו"ט השייך גם לנדו"ז - דוגמת פדה"ב דעובדא שבש"ס - בנוגע לפ"דיון "בני בכורי ישראל", פדיון כללות בני" בדורותינו אלה שהם עקבתא ד"משיחא (וכדמוכח מכל הסימנים דס"יום מס' סוטה), הזמן ד"אקלע לפדיון הבן" שהקב"ה עומד לפדות בנו בכו"רו מהגלות.

וממשיך בסיום (הגלות) ואומר: "פ"שיטא אשר קדשנו במצותיו וצונו על פדיון הבן אבי הבן מברך", והאיבעי' היא מי מברך שהחיינו, כהן מברך או אבי הבן מברך:

דהנה החילוק בין בחי' אב ובחי' כהן הוא דבחי' "אב" הוא האור א"ס ב"ה שלמעלה מהשתל⁵⁰ (וכידוע דאב הוא בחי' חכמה⁵¹ שהו"ע אלפיים שנה קדמה תורה לעולם - בחי' אאלפך

(52) ראה ספר המאמרים תש"ח ע' 272 ואיי"לך ובהנסמן שם.

(53) ראה זח"ג קמה, ב. תניא רפ"נ. ובכ"מ. וראה אגה"ק סי"ב (קייח, א).

(54) ראה לקו"ת עקב טז, ב. דרמ"צ ע' 295. ובכ"מ.

(55) הגדה ש"פ.

(56) מכילתא שמות יד, כט. זח"ב קע, ב. ילקוט ראובני שמות יד, כז.

(48) עקב יא, יג.

(49) תענית בתחלתה.

(50) ראה לקו"ת שה"ש יג, ב. כשנמשך או"א"ס להתלבש בח"ע נק' אבינו. פירוש המלות להצ"צ (דרמ"צ ח"ב) רס, א.

(51) תניא פ"ג. ובכ"מ.

וממשיך את הגאולה כמו שהיא למע-
לה מהשתל' בתוך גדרי "הזמן (ומקום)
הזה", שגם אופן הגאולה יהי בדרך
למעלה מהטבע לגמרי⁶⁴.

ובעי' זו איפשטא באמרם "אבי הבן
מברך שתים": מכיון שפדיון הבן בכוי-
רו היא מצותו של אבינו שבשמים, הרי
כמו שראשית המשכת הגאולה (ברכה
ראשונה), היא למע' מסדר השתל' -
כמו"כ הוא באופן המשכתה והגעתה
למטה תהי' ע"י "האב" - שלא תעבור
דרך סדרי הטבע וכו', כ"א בשעתא
חדא וברגעא חדא⁶⁵ ובחסד וברחמים
עד שתתבטא גם ברגש השמחה והעו-
נג של הגוף כפשוטו⁶⁶.

ומרומז הוא גם בהשייכות של פדיון
הבן למס' פסחים (נוסף על המבואר
לעיל שענין מס' פסחים הוא מה ש-
הקב"ה בעצמו פדה את "בני בכורי
ישראל" ביצי"מ, יש בזה רמז גם הגא-
ולה העתידה) שפסח הוא גם מל' חס'⁶⁷

"בזמן הזה" תהי' ע"י מדת החסד, בד-
רך סדר השתלשלות.

והטעם ע"ז: "דקמטי הנאה לידי"
- שהרי "שכינתא בגלותא", מדרי' א-
לקות (ממכ"ע) שהיא, כביכול, בגלות,
וכמרז"ל⁵⁷ "גלו לאדום שכינה עמהם"
(ובהגאולה נאמר) "ושב ה"א את שבו-
תך"⁵⁸ והשיב לא נאמר אלא ושב מלמד
שהקב"ה שב עמהן כו"⁵⁹ - מטי הנאה
לידי' - ד"אלקיכם כהן הוא"⁶⁰;

גם י"ל, ענינה של הגאולה הוא (גם)
"הנאה" (בתור שכר⁶¹) דמטי ע"י גאו-
לתן של בני, ולכן אפשר שהגאולה
תעבור דרך לבושי הטבע וכו', שהרי
גם באופן זה "מטי הנאה" - ישנה
הנאת הגאולה.

אמנם מאידך סברא ש"אבי הבן
מברך": שגם המשכתה ופעולתה של
הגאולה "בזמן הזה" תהי' ע"י ה"אב"
- אבינו שבשמים.

והטעם: "דקעביד מצוה". היינו ש-
ענינה של הגאולה הוא לא רק ה"ה-
נאה" דמטי על ידה, אלא שגם עצם
(ואופן) הגאולה עיקר הוא⁶², שה"ה
מצות הקב"ה⁶³. ולכן האב עצמו מברך

(57) ספרי מסעי לה, לד. וראה אגה"ק סכ"ה
(קמ, רע"א).

(58) נצבים ל, ג.

(59) מגילה כט, א. פרש"י נצבים שם.

(60) סנהדרין לט, סע"א.

(61) ראה שו"ת חת"ס שם סי' שנו.

(62) ראה פיה"מ להרמב"ם סנהדרין פ"י.

(63) ראה לקו"ש ח"ה (ע' 244 ואילך) שגילוי
העצמות לע"ל (נח"ר לנברא) אין זה רק שכר
על עבודת התומ"צ דעכשיו, אלא שנוגע לעצם
קיום התומ"צ והמשכת העצמות שנעשה על
ידם (- נח"ר לבורא) עיי"ש.

(64) ע"פ המבואר בלקוטי לוי"צ (לקוטים על
מארז"ל ע' קיד ואילך) שר' שמלאי שייך בעיקרו
לחלק הנגלה שבתורה כי שמלאי פירושו כמו
שמלה דהיינו לבוש, ומגיע בבחי' זו"נ (ולכן לא
רצה ר"י ללמוד עמו ספר יוחסין - אגדה שמגיע
בחור"ב) - יובן מה שר' שמלאי בעצמו "לא הוה
בידי", שלא הי' יכול להגיע לזה שפדיון הבן
הוא ע"י האב - בחי' חכמה (שלמע' מהשתל').

(65) וכפס"ד הרמב"ם (הל' תשובה פ"ז ה"ה):
הבטיחה תורה שסוף ישראל לעשות תשובה ב-
סוף גלותן ומיד הן נגאלין.

(66) שאז דוקא מברכים שהחיינו. ראה בהנ"י
סמן בלקו"ש ח"י ע' 47 הערה 30. וראה לענין
פדה"ב תוס' ד"ה לאחר בכורות מט, א. וברא"ש
שם ס"ח (הובא בב"י שם) די"ל דאין מברכין
שהחיינו (גם) אם מזכיר צערו.

(67) מכילתא עה"פ "ופסחתי עליכם" (פר-
שתנו יב, יג) וראה שם עה"פ "ופסח הוי" (שם
יב, כג).

של "ופסח ה'"⁷²), בטוב הנראה והנג-
לה, בקרוב ממש.

(משיחת י"א ניסן תשכ"ב)

(68) וראה גם פרש"י "וחמלתי", "וחמל".

(69) ראה תו"א פ' משפטים.

(70) ששייכים במיוחד ל"אב" כמ"ש כרחם
אב. וראה פסיקתא דר"כ (ע"פ "אנכי אנכי הוא
מנחמכם"): דרכו של אב לרחם כו'. וראה
לקו"ש ח"ד (ע' 1081) ש"אב" מורה על גילוי
הרחמים המשלים לגמרי את החסרון עיי"ש.
וראה פיה"מ לאדהאמ"צ סק"א.

(71) נדה - בסיומה.

(72) פרש"י. וראה גם מכילתא ופרש"י עה"פ
"ופסחתי עליכם".

(הקב"ה עלן) שזהו ל' תרגום וכן תר-
גם אונקלס עה"פ "ופסחתי" - "ואיח-
וס", "ופסח הוי" - "ויחוס ה'"⁶⁸, והיינו
שהפדי' של בנו בכורו תומשך גם ב"-
תרגום" (בלשון ולבושי העולם⁶⁹) באו-
פן של רחמים רבים⁷⁰ וחמלה גדולה.

ומתחלה אמרו זה בבי מדרשא היי-
נו בד' אמות של תורה, ואח"כ מסיים
"והלכתא אבי הבן מברך שתים", ש-
נמשך הענין גם בהליכות עולם⁷¹ ש-
"אבי הבן מברך שתים" - שבין עצם
הפדי', ובין המשכתה למטה מעשרה
טפחים תהי' מלמע' מסדר השתל',
באופן של דילוג (שגם זה מהפירושים

נוסח המברק שהזאיל כ"ק אדמו"ר שליט"א לשלוח לאנ"ש שיחיו בכל מרחבי תבל לקראת חג הגאולה י"ט כסלו, ה'תשנ"ב

ב"ה, י"ז לכסלו, ה'תשנ"ב.

בטוב לכסלו והמשכו ח"י וי"ט כסלו לשנה טובה בלימוד החסידות ודרכי החסידות תכתבו ותחתמו,

כולל פעילות רבה בכל המבצעים, ובכלל בתורה ובגמ"ח ובתפלה.

ובמיוחד שהשנה י"ט כסלו הוא ביום ג' שהוכפל בו כי טוב, טוב לשמים וטוב לבריות.

וכל זה באופן דופרצת ימה וקדמה וצפונה ונגבה וגו'.

והדגשה מיוחדת בכל הנ"ל בשנה שהיא שנת העיבור, שנקראת בתורה בשם "שנה תמימה", ובשנת ה'תשנ"ב, שיש בה הרמז: הי' תהא שנת נפלאות בכל מכל כל.

ומיום זה לימי ההכנה לחנוכה ולחנוכה, שענינם תוכנם ונותנים כח להדליק כאו"א על פתח הבית נר מצוה ואור התורה, ולהוסיף בכל זה מיום ליום על פתח ביתו, ושיאיר גם החוץ, ובמשך כל השנה.

ולהצליח בכל האמור.

בתורה ובגמ"ח ובתפלה: כדרשת חז"ל (ברכות ח, א) עה"פ (תהלים נה, יט) פדה בשלום גו', כל העוסק בתורה ובגמ"ח ומתפלל עם הצבור כו'.

י"ט כסלו הוא ביום ג': כהקביעות בשנת ויום הגאולה (תקנ"ט) - אגרות קודש אדה"ז סי' לח. וש"נ. שהוכפל בו כי טוב: פרש"י עה"פ בראשית א, ז. ובאוה"ת (בראשית לג, א ואילך. ועוד) מקשר זה עם מחז"ל (קידושין מ, א) טוב לשמים וטוב לבריות.

ופרצת: ויצא כח, יד.

שנקראת... "שנה תמימה": בהר כה, ל. ערכין לא, א (במשנה). רמב"ם הל' שמיטה ויובל פי"ב ה"ה. בכל מכל כל: נוסח ברכה הרביעית דברכת המזון. וראה ב"ב טז, סע"ב ואילך. ולהעיר אשר "בכל מכל כל" הוא בגימטריא "קבץ" (ראה חידושי חת"ס ל"ב"ב שם), שרומז על הגאולה.

להדליק... על פתח הבית: שבת כא, ב. רמב"ם הל' חנוכה פ"ד ה"ז. וראה טושו"ע או"ח הל' חנוכה סתרע"א ס"ה.

נר מצוה ואור התורה: ע"פ לשון הכתוב - משלי ו, כג. ושייך במיוחד לנרות חנוכה - ע"פ פרש"י שבת כג, ד (ד"ה בנימ). ובתו"א מקץ לב, ב: לפיכך קבעו (נס חנוכה) בנרות על שם הפסוק כי נר מצוה כו'.

ולהוסיף... מיום ליום: שבת שם. שו"ע שם ס"ב.

וה"ז יומין זכאין גם למהר קיום תפילת וברכת משה רבינו על כאו"א מבנ"י שליט"א בסיום וחותם מזמור צדי"ק שבס' נעים זמירות ישראל, דוד מלכא משיחא,

ויהי נועם ה' אלקינו עלינו ומעשה ידינו כוננה עלינו - יהי רצון שתשרה שכינה במעשה ידיכם,

ומעשה ידינו כוננהו,

ויה"ר - ובמעשה בית המקדש השלישי, במהרה בימינו, בגאולה האמיתית והשלימה על ידי משיח צדקנו, תיכף ומיד ממש.

בכבוד ובברכה

/מקום החתימה/

יומין זכאין: ראה תענית כט, א.

יהי רצון . . במעשה ידיכם: פרש"י עה"פ פקודי לט, מג. וראה גם פרש"י שמיני ט, כג. פרש"י תהלים כאן.

ומעשה ידינו כוננהו . . בית המקדש השלישי: מדרש תהלים עה"פ.

נוסח המברק שהואיל כ"ק אדמו"ר שליט"א לשלוח להמשתתפים שיחיו בהתזועדויות הגדולות לקראת חג הגאולה י"ט כסלו, ה'תשנ"ב

ב"ה, י"ז לכסלו, ה'תשנ"ב.

לכל המשתתפים בהפארבריינגענישן
הגדולים די"ט כסלו - שליט"א

לחיים, לחיים ולברכה.

בטוב לכסלו והמשכו ח"י וי"ט כסלו לשנה טובה בלימוד החסידות ודרכי
החסידות תכתבו ותחתמו,

ויהי רצון מהשי"ת שבכל אחד ואחת יהי ויקויים פדה בשלום גו' ובמילואו,
ושיצליחו בעשיית הכלים לזה, כביאור חז"ל בהכתוב שזהו העוסק בתורה
(הנגלה והחסידות) ובגמ"ח ובתפלה,

ובמיוחד שהשנה י"ט כסלו הוא ביום ג' שהוכפל בו כי טוב, טוב לשמים וטוב
לבריות.

וכל זה באופן דופרצת ימה וקדמה וצפונה ונגבה וגו', ומתחיל בהמבצעים, כל
אחד מהם.

והדגשה מיוחדת בכל הנ"ל בשנה שהיא שנת העיבור, שנקראת בתורה בשם
"שנה תמימה", ובשנת ה'תשנ"ב, שיש בה הרמז: הי' תהא שנת נפלאות בכל מכל
כל.

ומיום זה לימי ההכנה ולחנוכה, שענינם תוכנם ונותנים כח להדליק

פדה בשלום וגו': תהלים נה, יט.

כביאור חז"ל: ברכות ח, א.

י"ט כסלו הוא ביום ג': כהקביעות בשנת ויום הגאולה (תקנ"ט) - אגרות קודש אדה"ז סי' לח. וש"נ.
שהוכפל בו כי טוב: פרש"י עה"פ בראשית א, ז. ובאוה"ת (בראשית לג, א ואילך. ועוד) מקשר זה עם
מחז"ל (קידושין מ, א) טוב לשמים וטוב לבריות.

ופרצת: ויצא כח, יד.

שנקראת... "שנה תמימה": בהר כה, ל. ערכין לא, א (במשנה). רמב"ם הל' שמיטה ויובל פי"ב ה"ה.
בכל מכל כל: נוסח ברכה הרביעית דברכת המזון. וראה ב"ב טז, סע"ב ואילך. ולהעיר אשר "בכל
מכל כל" הוא בגימטריא "קבץ" (ראה חידושי חת"ס לב"ב שם), שרומז על הגאולה.
להדליק... על פתח הבית: שבת כא, ב. רמב"ם הל' חנוכה פ"ד ה"ז. וראה טושו"ע או"ח הל' חנוכה
סתרע"א ס"ה.

כאו"א על פתח הבית נר מצוה ואור התורה, ולהוסיף בכל זה מיום ליום על פתח ביתו, ושיאיר גם החוץ, ובמשך כל השנה.

ולהצליח בכל האמור.

וה"ז יומין זכאין גם למהר קיום תפילת וברכת משה רבינו על כאו"א מבנ"י שליט"א בסיום וחותרם מזמור צדי"ק שבס' נעים זמירות ישראל, דוד מלכא משיחא,

ויהי נועם ה' אלקינו עלינו ומעשה ידינו כוננה עלינו - יהי רצון שתשרה שכינה במעשה ידיכם,

ומעשה ידינו כוננהו,

ויה"ר - ובמעשה בית המקדש השלישי, במהרה בימינו, בגאולה האמיתית והשלימה על ידי משיח צדקנו, תיכף ומיד ממש.

בכבוד ובברכה

/מקום החתימה/

נר מצוה ואור התורה: ע"פ לשון הכתוב - משלי ו, כג. ושייך במיוחד לנרות חנוכה - ע"פ פרש"י שבת כג, ד (ד"ה בנים). ובתו"א מקץ לב, ב: לפיכך קבעו (נס חנוכה) בנרות על שם הפסוק כי נר מצוה כו'.

ולהוסיף . . מיום ליום: שבת שם. שו"ע שם ס"ב.

יומין זכאין: ראה תענית כט, א.

יהי רצון . . במעשה ידיכם: פרש"י עה"פ פקודי לט, מג. וראה גם פרש"י שמיני ט, כג. פרש"י תהלים כאן.

ומעשה ידינו כוננהו . . בית המקדש השלישי: מדרש תהלים עה"פ.

ג' הארצות 'קניני קניזי וקדמוני' לעת"ל

הת' שלום דב בער שי' דאברוסקין
תלמיד בישיבה

כ"ק אדמו"ר נשיא דורנו מבאר¹, שהנחלה ששבטי ראובן וגד, וחצי שבט המנשה קיבלו ב'עבר הירדן', היתה בגלל שהם רצו לקבל את כל שטחי הי"א אומות שהקב"ה הבטיח - כולל 'קניני', 'קניזי', ו'קדמוני', בעבר הירדן המזרחי, ושם הם קיבלו את הנחלה, ו'ג' ערי מקלט הופרשו מן גדת הירדן המזרחית, ו'ג' מן המערבית (א"י), וכתוב שלעתיד לבוא יהיו ט' ערי מקלט - ג' בא"י, ג' בעבר בירדן, ו'ג' בארץ קניני קניזי וקדמוני.

ולכאורה ניתן לשאול: אם ראובן, גד, וחצי שבט המנשה קיבלו את עבר הירדן, כי רצו את הארצות קניני קניזי וקדמוני, מובן שזה אותו מקום (- עבר הירדן וארץ ג' אומות), א"כ לא מובן מה הצורך בערי מקלט נוספות (שיהיו בגאולה²), והרי זה באותו מקום??

---

(1) בהתוועדות ש"פ חוקת תש"נ.

(2) וראה שיחת יום ב' דחג השבועות ה'תנש"א, סי"ב, ע"ד הצורך בהוספת ג' ערי-מקלט בגאולה - שלכאורה לא יהיו אז רוצחים וכו' - שזה "כדי לשלול אפשרות לעניין בלתי-רצוי שיכול להיות כתוצאה ממציאאות הרע בעולם", ראה שם בארוכה; ושם סי"ג בהטעם הפנימי בזה. אך ראה מאמר ד"ה 'וישלח יהושע' ע"ד הצורך בערי מקלט - שהוא 'בירור המוחין' וכו' עי"ש.

אך ראה בארוכה הצורך הכללי לערי מקלט בגאולה ע"פ נגלה - בשיחת מוצש"ק ש"פ בלק-פינחס תשל"ח (נדפס גם בלקו"ש חכ"ד עמ' 107, ס"ה, וש"נ), שם מבאר כ"ק

ולענ"ד נראה לתרץ (בדוחק): ששטח ג' הארצות הוא גדול הרבה מאוד מא"י, לכן נראה שראובן, גד וחצי שבט המנשה, לא התיישבו בכל השטח (שמה יעשו בו?), אלא רק בחלק קטן ממנו, ולכן בגאולה האמיתית והשלימה, יהיה צורך בג' ערי מקלט נוספות לכל השטח העצום (שבו יתיישבו בנ"י).

ויה"ר שע"י הלימוד בענייני גאולה ומשיח נזכה להתגלות הרבי נשיא דורנו, בגאולה האמיתית והשלימה בפועל ממשי!, תיכף ומי"ד ממ"ש!.

אדמו"ר נשיא דורנו שערי מקלט אלו יכפרו על מי שהרג נפש בזמן הגלות, והיהודים שיתיישבו בג' הארצות יצטרכו לגלות לערים אלו (וראה שם בארוכה בביאור כמה תמיהות בהסבר זה).

משנת ראב"י - 'קב ונקי' - בברייתות

הת' יוסף חיים שי' חתן
תלמיד בישיבה

הגמ' בפסחים¹ דנה בנוגע לביאור תיבות "אור לי"ד" שבמשנתנו שאז צריך לבדוק את החמץ, לצורך כך הביאה הגמ' ברייתא ששם מובא דיון בקשר לאיסור עשיית מלאכה בער"פ, שלפי רבי אליעזר - בן יעקב האיסור חל "משעת האור", היינו מעלות השחר.

בקשר לאי עשיית המלאכה פירש רש"י² שזהו רק במקום שנהגו, (שלא לעשות מלאכה בער"פ), והיינו שהדין שער"פ אסור בעשיית מלאכה הוא רק מצד המנהג, ובפנ"י הביא מהשטמ"ק את 'המגיני שלמה' דהוכרח רש"י לפרש כן, כדי שלא יוקשה הילכתא (שאסור בעשיית מלאכה) אהילכתא, דהנה ידוע דהלכה כראב"י (שהוא זה שפסק שמן הדין י"ד מותר בעשיית מלאכה), שמשנתו³ קב ונקי, ולכן מוכח שהאיסור הוא רק מצד ה'מנהג'.

והנה השד"ח ב'דברי חכמים'⁴ כתב שישנם ב' שיטות בראשונים - אי אמרינן 'משנת ראב"י' במשנה בלבד או גם בברייתא, ומשיטת

---

(1) דף ב ע"ב.

(2) ד"ה "אסור בעשיית מלאכה".

(3) יבמות, דף מט, ע"ב.

(4) סי' נד עיי"ש.

ה'מגיני-שלמה' כאן משמע שכלל זה (- לשיטת רש"י) חל גם על הברייתות!, שהרי דברי ראב"י כאן (אודות עשיית מלאכה בי"ד) הם ברייתא⁵.

סיבת חיוב בדיקת החמץ ב'ליל י"ד'

הת' שלום דב בער שי' דאברוסקין
תלמיד בישיבה

הגמ' בפסחים⁶ מסיקה שהסיבה שבדיקת חמץ זה דווקא בלילה ולא ביום היא - מפני שכולם חוזרים לבית ואז אור הנר יותר יפה.

אבל צריך עיון: שכתוב בשו"ע אדמו"ר הזקן⁷ שבני אדם חוזרים מהשדה חצי שעה לפני צאת הכוכבים ובגמ'⁸ כתוב שפועלים יוצאים בעלות השחר מהבית שזה על חשבון בעל הבית והם חוזרים אחרי השקיעה מהשדה לבית, שזה על חשבונם.

רש"י ותוספות שם מפרשים - שיוצאים בצאת הכוכבים מהשדה. והדברים לכאורה סותרים.

ולענ"ד ניתן לתרץ שבפסחים לא מדובר בפועלים אלא בכל אדם ולכן אומרת הגמרא שהאנשים חוזרים לביתם חצי שעה לפני צאת הכוכבים, משא"כ פועלים חוזרים אחרי צה"כ.

---

(5) כפי שרואים מדברי הגמ' שם "מיתבי" ובמסורת הש"ס ציין לתוספתא (דפסחים) פ"ג הי"ב.

(6) דף ד ע"א.

(7) ח"ג סי' תלא.

(8) פרק השוכר את הפועלים דף פג ע"ב.

'זריזין מקדימין למצוות'

הת' אברהם שמואל שי' אלמקיים
תלמיד בישיבה

הגמ' בפסחים⁹ לומדת מהפסוק¹⁰ "וישכם אברהם בבקר" שזריזין מקדימין למצוות, (בקשר למצות מילה) תוס'¹¹ אומר שהגמ' לומדת מהפס' שזריזין מקדימין כו' בבוקר, (ולכן יש שאלה למה לא עושים בדיקת חמץ בבוקר והרי זריזין מקדימין למצוות),

האחרונים שואלים על זה שלכאורה הרי יש עוד פסוק באברהם, - שהקדים לקיים מצות הכנסת אורחים - שכתוב¹² "וימהר אברהם האהלה", וא"כ - למה הגמ' לא הביאה ראיה מכאן לשאלה?

ולענ"ד נראה לתרץ, שמשם ("וימהר אברהם") אין להביא ראיה, שהרי גם אם המלאכים היו באים בלילה, היה ממהר אברהם ללא קשר להשכמה בבוקר, ולעומת זה אנו (לפי תוס') רוצים להוכיח, שזריזים מקדימין למצוות בבוקר, ולכן יש שאלה - שנעשה בדיקת חמץ בבוקר של י"ד¹³.

בהמשך להנ"ל

הת' מנחם מענדל שי' פויאק
תלמיד בישיבה

גם לפי התשובה הנ"ל (שבהע' הקודמת): כ"ז הוא רק לפי שיטת התוס', שלומדים מהפסוק שצריכים להשכים בבוקר, אולם משיטת הרי"ף שאומר שמהפס' "וישכם" מביאים ראיה רק שזריזין מקדימין

---

(9) דף ד ע"א.

(10) בראשית כ"ב, ג.

(11) ד"ה שנאמר וישכם אברהם בבוקר.

(12) שם, י"ח, ו.

(13) והיינו כמו שאברהם השכים בבוקר, וזה הראייה שזה לא רק העניין של המהירות למצוות אלא (גם ובעיקר) בבוקר.

למצוות (ולאו דווקא בבוקר), והענין שדווקא בבוקר נלמד מסברא (שלא משכימים בלילה - ר"ן), לפ"ז יוצא שעדיין יכולים לשאול - למה לא לומדים מ"וימהר אברהם" שזריזין מקדימין כו'. ועדיין היה שאלה, ויכולים ללמוד זאת מפס' אחר!

ונראה לתרץ: שמ'הכנסת-אורחים' א"א להוכיח שזריזין מקדימין למצוות. כי שם דווקא אברהם הקדים למצווה, - שטבע אברהם זה חסד (- 'הכנסת-אורחים') ולכן הקדים וזה לא הוראה לנו; לעומת זה מהפסוק "וישכם", שקאי בשחיטת בנו, ענין מדת הגבורה שהיא מידה שהיא היפך טבעו - שמכך שעדיין עשה את זה והשכים לכך, מכאן יש ראייה שזריזין מקדימין למצוות.

וע"י לימוד זה - כאו"א יקדים את עצמו למצוה, קלה כבחמורה, וכ"ש וק"ו במצווה שהיא אינה היפך טבעו.

ביאור כפל הלשון 'חי וקיים'

הת' שמזאל שי' כהן
תלמיד בישיבה

הגמ' ב'פסחים'¹⁴ מספרת שלאחר שרב עלה מבבל ר' חייא שאל אותו - "אבא קיים?", וצ"ל למה שאל דווקא בלשון של 'קיים', ולא בלשון 'חי'?

וי"ל לענ"ד: עפ"י מה דאיתא במסכת תענית ש"דוד מלך ישראל חי וקיים" - שלכאורה, מה מוסיף ה'קיים' על ה'חי'?, ואוי"ל ש'חי' יכול להיות גם ברוחניות ("צדיקים במיתתן קרואין חיים"), וה'קיים' מוסיף שהכוונה בגשמיות!, וכך כאן, שר' חייא שאל אם "אבא קיים" - התכוון לומר, האם קיים בגשמיות (שלכן יצטרך לשבת יום אחד ומקצת היום ככולו, כדין "שמועה רחוקה" - שלושים יום לאחר המיתה)¹⁵.

(14) דף ד ע"א.

(15) וזה שראינו שיוסף שאל את אחיו (בראשית מ"ה, ג) - "העוד אבי חי", זה מפני שהענין ד"צדיקים במיתתן קרואין חיים" נתחדש רק לאחר מיתת יעקב אבינו (תענית

בענין 'נוח לו לאדם שיעשו מצוה בממונו'

הת' שמואל יוסף שי' פרלמן
תלמיד בישיבה

הגמ' בפסחים¹⁶ אומרת שאדם שהשכיר בית בתנאי שהוא בדוק מחמץ ומצאו שאינו בדוק אז צריך (אפי') לשלם כסף כדי לבדוק את הבית, מכיוון ש'נוח לו לאדם לעשות מצוה בממונו', וכך מובא בשו"ע¹⁷: "בבית שמושכר על תנאי שיהיה בו מזוזות ומצא שאין, אז השכירות לא בטלה, שנוח לו לאדם כו'".

הרמב"ן על השו"ע מוסיף שיש דעה (שנפסקה להלכה) שבמשכיר בית ומצאו שאינו בדוק - יכול השוכר לתבוע מהמשכיר את שכר הטרחה של בדיקת החמץ. ומצינו שהרמ"א הוסיף על שו"ע¹⁸ הב"י את דעת הרמב"ן הנ"ל (- בקשר לחמץ שיכול לגבות את השכר), וא"כ - לכאורה למה כאן (במזוזה) הרמ"א לא מוסיף הדעה שיכול לתבוע?

ולענ"ד ניתן לתרץ: שההבדל הוא, שבדיקת חמץ זה מדרבנן (- שמא יבוא לאכלו) ומדאורייתא מספיק ביטול¹⁹. ולכן, היות שזה רק מדרבנן, האדם יותר רוצה את כספו בחזרה, אבל מזוזה - מצוותה מן התורה²⁰.

ועוד חילוק: במזוזה האדם נהנה מזה ("מזוזה חובת הדר היא"), כי המזוזה היא שמירה לדר בבית, ולכן לא תובע. אבל בחמץ זהו רק איסור בלבד ולכן תובע, שלא נהנה ממנה.

דף ז ע"א) - "יעקב אבינו לא מת"; משא"כ אז, (לפני מיתת יעקב) גם 'חי' הכוונה לגוף גשמי. ועוד נראה לומר - ששאל האם חי בגוף גשמי לעיני בשר, שזו היתה שאלתו - האם צריך לשבת עליו שבעה (רש"י שם).

16) דף ד ע"ב.

17) יו"ד סי' רצא סע' ב.

18) הל' פסח.

19) עיין בפסחים שם, ברש"י ד"ה בביטול בעלמה ותוס' ד"ה מדאורייתא בביטול בעלמה סגי, שנחלקו בגדר ביטול החמץ לפני פסח. עיי"ש.

20) דברים ו, ט.

בענין מצות 'ביעור חמץ' בחצות

הת' מנחם מענדל שי' פריץ
תלמיד בישיבה

הגמ' ב'פסחים'²¹ אומרת, שלפי ר"ע לומדים שצריך לבער את החמץ, בערב פסח מהשעה השישית דווקא, ולא ביו"ט, שכתוב "אך ביום הראשון תשביתו"²² שהכוונה היא, ש'תשביתו' - הבערה, ולכן לא יתכן שזה ביו"ט, שאסור לבער ביו"ט שלא לצורך אוכל נפש ("לפי בית שמאי"), והבערה זה אב מלאכה, וממילא לא יתכן שהפ' "אך ביום הראשון" כוונתו (לא ביו"ט אלא) בערב יו"ט - י"ד ניסן, וניתן לומר שהלימוד שזה ו' שעות ביום, זה מפני הלימוד "אך" - חילק (לפי ב' הפי' שבזה²³).

ה'שדה צופים' שואל, והרי במלאכות שבת הדין הוא ש"מלאכה שעשאוה שניים, פטורים (מהתורה)", ולכן ששניים ישרפו את החמץ וזה לא יהיה אב מלאכה²⁴, וכך יכול להיות ש'תשביתו' ביו"ט! ומהו הלימוד של ר"ע?; ותירץ ע"פ תי' (הראשון) של תוס'²⁵ שדחוק לומר ש'תשביתו' הכוונה שזה דווקא בשניים, והרי אם אין עוד אחד איתו לא יבער את החמץ?!, וממילא לא משמע שהכוונה בשניים! ומכיון שביחיד אסור לשרוף ביו"ט, לכן 'תשביתו' - בי"ד ניסן.

ולכאורה ניתן לשאול, ש'תשביתו' לכאורה כן משמע בשניים - שזהו לשון רבים, וממילא נגיד שישרפו שניים, וזמן שריפה - יו"ט, ולא י"ד בניסן!, ולמה זה כ"כ דחוק?

(21) דף ה ע"א.

(22) שמות י"ב, ט"ו.

(23) פסחים שם, וברש"י על אתר, עיי"ש.

(24) רמב"ם ספר זמנים, הל' שבת, פ"א, הל' ט"ו, "כל מלאכה שהיחיד יכול לעשותה לבדו, ועשו אותה שניים בשותפות - הרי אלו פטורין" ולשרוף חמץ כל אחד יכול לעשות ו"יו"ט שהוא אסור בכל מלאכת עבודה (של שבת) (בשינוי, שם, הל' שביתת יו"ט, פ"א, ה"א) ולכן גם מותר ביו"ט מה שמותר בשבת (חוץ מדברים מסויימים) וזה לא יהיה אב מלאכה.

(25) ד"ה "ואומר כל מלאכה לא תעשו".

וי"ל ע"פ לשון הפס' השלם והוא: "שבעת ימים מצות תאכלו אך ביום הראשון תשביתו שאור מבתיכם כי כל האוכל חמץ ונכרתה הנפש ההוא מישראל מיום הראשון עד יום השביעי"²² - שמכיון שבתחילת הפס' כתוב "מצות תאכלו", גם בלשון רבים, וברור שאין הכוונה ששניים יאכלו אותה מצה - כך הוא ב"תשביתו שאור", אין הכוונה ששניים, אלא שהתורה דיברה אל כלל ישראל, אשר כל אחד צריך להשבית את החמץ ב"י"ד ניסן.

הלימוד שצריך להשבית החמץ ב"י"ד ניסן

הת' דביר שי' אורגוני
תלמיד בישיבה

א

הגמ' ב'פסחים'²¹ מביאה את המקורות לכך שצריך לשרוף את החמץ בשעה שישיית ב"י"ד ניסן²⁶ - מן התורה; בין שאר הלימודים הביאה הגמ' את הלימוד של אביי, שמבוסס על סתירה בין פסוקים, ולאחרי זה הגמ' הביאה את הלימוד של 'תנא דבי ר' ישמעאל' ושל רב נחמן בר יצחק, כדי להבין הטעם שחיוב השבתת חמץ לפי כל הדעות (- ר' מאיר ור' יהודה), מתחיל משעה שישיית ב"י"ד ניסן.

לפי 'תנא דבי ר' ישמעאל': שכתוב "אך ביום הראשון תשביתו"²² ומצינו ש'ראשון' זה י"ד ולכן כשכתוב 'תשביתו', הכוונה לבער את החמץ ב"י"ד בניסן, שכתוב "בראשון בארבעה עשר יום"²⁷ - (ש'אפי' שהפשט הרגיל הוא החודש הראשון, ולא 'שם דבר', עדיין מפרשים ש)הכוונה בראשון - י"ד, וכך בפסוק "אך ביום הראשון תשביתו", הכוונה, שב"י"ד בניסן תשביתו את החמץ.

ולפי רב נחמן לומדים את זה, שהמילה 'ראשון', זה אומר לפני, שהכוונה לפני השבעת ימים, שכתוב בפס' מיום ראשון דחג - ט"ו בניסן עד שביעי של פסח, והפי' 'לפני' ('ראשון') הוא - י"ד בניסן.

(26) לפי כל השיטות המנויות שם, ראה שם.

(27) שמות י"ב, י"ח.

ולומד כוונה זו מכך שכתוב "הראשון אדם תולד" 28 (- שהכוונה: 'האם נולדת לפני אדם הראשון שאתה יכול לזלזל בצעירים ממך? - שאולי שמע זאת ממבוגרים ממך!'), ששם הכוונה ד'ראשון' היא - 'לפני', וכך הוא כאן, ב"אך ביום הראשון תשביתו" - להשבית 'לפני', ב"י"ד ניסן.

ולאחר מכן הגמ' שואלת הרבה שאלות על הלימוד של רב נחמן, שלכאורה יש עוד מקומות שמצינו 'הראשון', והאם גם שם הכוונה 'לפני'..?

רש"י 29 אומר שרב נחמן מקצר בלימודו יותר מאב"י, ולומד בלי סתירת הפסוקים, (- "שבעת ימים שאור לא ימצא בבתיכם" 30 ו"אך ביום הראשון תאכלו", שלכאורה זה "שבעת ימים", היינו שלמים, וממילא 'ביום הראשון' אין כוונתו ב"ט"ו, שיש שעה של הביעור, שהרי יש לו חמץ ועובר על איסור תורה!, אלא הכוונה ב"י"ד 31).

ב

שואל על כך ה'חתם סופר': למה לא אמר רש"י אותו דבר לדעת ה'תנא דבי ר' ישמאל', שלכאורה אף הוא לא למד על ידי סתירת הפסוקים?, ולמה רש"י לא ציין את זה??

ועונה ה'חתם סופר', שרש"י דייק זאת (- ש'תנא דבי ר' ישמאל' לא למד מסתירת הפסוקים) מהגמ' עצמה! - ש'תדר"י' לא השתמש בלשון לימוד וכדו', אלא דבריו הם - "מצינו שראשון נקרא י"ד", שהכוונה שזהו רמז בלבד ויכולים לפרש גם הפוך!

ולכן חייב 'תדר"י' להסתמך על סתירת הפסוקים - שראשון זה י"ד כנ"ל, ורק לאחרי שידעים שראשון זה י"ד - מצינו רמז לכך מן התורה, אבל לעומת זה לדעת ר"נ יש פסוק ש'הראשון' - זה 'לפני' (ה"שבעת ימים"), וזה לא רק רמז או סמך.

(28) איוב ט"ו, ז.

(29) ד"ה "ראשון דמעיקרא משמע".

(30) שמות י"ב, י"ט.

(31) ביארנו פה את הגמ' ע"פ פרש"י בהסברו של תור"פ דף ד.

ג

ואולי יש לומר: שרש"י דייק זאת מכך שהגמ' שאלה על ר"נ ולא על 'תדר"י', שהרי יכלו לשאול אותן שאלות גם על שיטתו, דהאם בפסוקים שכתוב 'הראשון' זה גם י"ד?, אלא שסתירת הפסוקים זה לא עיקר הלימוד של 'תדר"י', ולכן לא שאלנו על דבר שהוא רק רמז!, ולעומת זה בלימוד של רב נחמן אין עוד רמז וזה כל הלימוד שלו.

ועפכ"ז מובן מדוע שאלה עליו הגמ' את כל השאלות, ולכן רש"י ציין אצל ר"נ ש'חסך' את סתירת הפסוקים.

'דבר מה' בשותפות עם גוי

הת' יהונתן שי' חסין
תלמיד בישיבה

א

הגמ' ב'פסחים'³² פוסקת על עיסה שהמלך (הנכרי) ציוה לקחת ממנה מס לחייליו, שחייבת בהפרשת חלה. ואף שזה בשותפות עם גוי, עדיין צריך להפריש חלה, שכיון שאין קול - היינו שלא יודעים אם הביאו למלך מן העיסה - יכולים לטעות ששייך לו, וזה אסור.

משא"כ בבהמה שצריך להביא חלק למלך (למשל: בהמה אחת מתוך עשר בהמות) - פטורים הבעלים ממעשר בהמה, כיון שכולם יודעים שהמלך לוקח בהמות, ואם לא יפריש כולם יגידו שזה בגלל שנחשב כמו בהמה שבשותפות עם גוי³³, שפטורה (שכתוב "בבקרך בצאנך"³⁴ - דווקא שלך ולא שלך ושל גוי³⁵).

ישנה מחלוקת הראשונים האם צריך לברך על הפרשת חלה זו,

---

(32) דף ו ע"א.

(33) ביארנו פה את הגמ' ע"פ רש"י בהסברו של המאירי.

(34) דברים ט"ו, ט'.

(35) ע"פ חולין דף קלה ע"א.

שהיא מפני מראית עין: הקובץ שיעורים מביא את הרשב"א שאומר שצריך לברך, ומביא ראייה מבן פקועה (- ששחט פרה ונמצא ולד בתוכה שנפטר בשחיטת האם) - שלא צריך שחיטה, וחז"ל גזרו שצריך לשחטו מפני מראית עין, שעדין צריך לברך על שחיטתו. וכך בחלה צריך לברך על ההפרשה; אולם יש ראשונים שסוברים שלא צריך לברך.

ב

שואל ר' יהונתן איבשיץ³⁶ - שלכאורה, יש דין בהלכות חנוכה שאדם שיש לו שני פתחים לביתו, צריך להניח שני נרות חנוכה - אחד בכל פתח, שלא יחשבו העוברים בא' מהפתחים שלא מדליק נר חנוכה, וכתב הר"ן³⁷ שלא צריך לברך על שני הנרות, ולכאורה - מה ההבדל בין 'הפרשת חלה' ו'בן פקועה' - שמברך עליהם, ואפילו שזה מפני מראית עין, ל'נרות חנוכה' - שאינו מברך?

ועונה ה'כריתי ופלתי' שאכן ישנו הבדל בין 'הפרשת חלה' ו'בן פקועה' ל'חנוכה' - שחלה זה מפני מראית עין ולכן מברך, משא"כ ב'חנוכה' זה רק מפני החשד שזה יותר קל מ"שמא יאמרו", ויכולים להגיד שיש פתח נוסף שבו האדם מדליק את נר החנוכה - ויכול להיות שלא עובר עבירה, ולכן לא מברך; משא"כ ב'הפרשת חלה' - שהאדם רואה בבירור שלא בירך והפריש חלה, וכן ב'בן פקועה' - שרואה בבירור ששוחט בלא ברכה, ולכן צריך לברך.

ושואל על התי' הנ"ל ה'שביבי אש', שלכאורה ראינו שהרשב"א (- שעסק אף הוא בסוגיית זו כנ"ל), משתמש במילה חשד גם לגבי 'הפרשת חלה' ו'בן פקועה'!, ולכן אי אפשר לומר שההבדל ביניהם ל'חנוכה' זה מפני שהם מראית עין, ו'חנוכה' זה רק חשד, שהרי גם 'הפרשת חלה' ו'בן פקועה' זה מפני החשד!

ג

ולענ"ד ניתן לתרץ: שכיוון ש'נרות חנוכה' זה מדרבנן ו'חלה' ו'בן

(36) בספרו על הש"ס - "כריתי ופליטי".

(37) על הסוגיא דהלכות חנוכה - פ"ב דמסכת שבת.

פקועה' זה מדאורייתא, לכן לא מברכים על 'נרות חנוכה'.

הסבר הדברים:

כיוון שנר חנוכה במקור זה תקנה דרבנן, לכן לא נגיד שיברך על הנר השני מטעם מראית עין, כיוון ש"תקנתא לתקנתא לא עבדינן", לא עושים תקנה לעוד תקנה של חכמים - 'חנוכה'.

אבל 'הפרשת חלה' ו'בן פקועה' - כיוון שהם מצוות מדאורייתא, שעל מצוה דאורייתא כן גוזרים, אפילו כאשר יש תקנה של חכמים - לכן באמת גוזרים שיברך מפני מראית עין, אבל בתקנה על מצוה דרבנן ('חנוכה') - לא מברכים.

ולפ"ז מובן שהדין ד'בן פקועה' הוא - מפני מראית עין דווקא, אבל אם יודעים בבירור שזה בן של הפרה השחוטה (למשל שהרגל מעוקמת וכדו'³⁸) - אין אומרים ששוחטים, שכולם יודעים שהוא בן פקועה.

ציזוי משה רבינו על הקרבת הפסח

הת' יוסף יצחק שי' מגור
תלמיד בישיבה

הגמ' ב'פסחים'³⁹ מביאה את דעת רשב"ג, ששואלים ודורשים ב' שבתות לפני הפסח בהלכות הפסח, וטעמו דרשב"ג - "שהרי משה עומד בראש החודש ומזהיר את ישראל על הפסח".

ושואלת הגמרא: מניין שמשה הזהיר בראש חודש ודלמא זה היה בארבעה או חמשה לחודש?

ובהגהות היעב"ץ שם ביאר מה טעם נקטה הגמ' ד' או ה' לחודש

---

(38) כהסיפור המפורסם על הרמב"ם - שהביא לחכמי ישראל צוואר וראש של עגל, ותי' להם שמדובר בב"פ מוכר, שמותר ללא שחיטה.

(39) דף ו ע"ב.

ולא ב' או ג'? ומסביר דבשני ליכא למימר, משום דערב שבת היא⁴⁰ ובודאי לא בא משה לבשר הגאולה בערב שבת, כדאמרינן בפרקין⁴¹: "מובטח להם לישראל שאין אליהו בא בע"ש"; ובשלישי בו - שהיה שבת - פשיטא לא אמר להם שייקחו שה, כיוון שאינה מצוה לבו ביום, ולכן שאלת הגמ' היא דווקא על ד' או ה', דהוא אחד בשבת וא"נ שהה יותר דהוא בחמשה. עכת"ד.

והנה בתוס' שם⁴² גרס בשאלת הגמרא - "דלמא בג' או ד' הוא", ולכאורה קשה משיטת היעב"ץ הנ"ל, שהכריח לומר שהיה דווקא ב"ד' או ה', שהרי ג' שבת הוה!".

ואולי יש להסביר דאמנם בשני היה ע"ש וממילא אין אליהו בא וכו', אבל בג', שהיה שבת, אין לומר שלא היה למשה להזהיר על מצות לקיחת השה מכיון שאינה מצוה לבו ביום - דמה בכך, והרי הלקיחה עצמה הייתה בשבת שבעשור לחודש, ומדוע לא להכינם משבת לדבר שצריכים לעשות בשבת הבאה, מאי אולמי' האי שבת מהאי שבת?, ודו"ק. ואולי אפשר לומר שלכן תוס' אומר ג' וד'.

בענין "אין מוקדם ומאוחר בתורה"

הת' חיים שלמה שי' קורנט
תלמיד בישיבה

למדנו בגמ' ב'פסחים³⁹ ש"אין מוקדם ומאוחר בתורה", ורב פפא אמר ד"אין מוקדם ומאוחר" זה רק בשני עניינים, אבל בענין אחד לא אומרים כך והראי' לכך - שאם נסביר שאין מוקדם ומאוחר זה גם בענין אחד, לא יהיה אפשרי ללמוד "כלל ופרט" - כיוון שיכול להיות שהפרט היה לפני, וכן בלימוד של "פרט וכלל".

והקשה המהרש"ל שלכאורה מה הראי' של רב פפא שיש מוקדם

(40) כמו שנאמר בגמ' שבת דף פז ע"ב, עי"ש.

(41) דף יג ע"א.

(42) ד"ה "ממאי דפסחים".

ומאוחר בענין אחד?, והרי אפ"ל שבאמת הפרשה בחזקת מסודרת, ורק כשישנה ראייה שהפרשה אינה מסודרת, אז נאמר הכלל ד"אין מוקדם ומאוחר בתורה?"

ותירץ המהרש"ל ע"פ תוס' במס' נזיר: תוס' שאל לכאורה למה צריך לימוד של "כלל ופרט", הרי התורה יכלה לכתוב לי רק פרט ודי, ולמה כתבה קודם את הכלל? ותי' שכל ענינו של כלל ופרט זה - שהוא לימוד חזק מאד, דהיינו שגם אם יהיה ק"ו שסותר את הלימוד - ה"כלל ופרט" מלמד אותי שלא אומרים את הק"ו.

ועד"ז כאן - שכאשר יש "כלל ופרט", אז גם אם יהיו לימודים סותרים (- שעצם קיומם מוכיח שהפרשה אינה מסודרת) - עדיין הלימוד של ה"כלל ופרט" עומד יציב ומוכיח שהפרשה מסודרת.

והנה התוס' ב'פסחים'⁴³ אומרים שכשיש לימוד מיוחד שהפרשה אינה מסודרת, אז היא לא מסודרת. והראי' לכך - שנאמר בפסוק⁴⁴: "סקול יסקל או ירה יירה", ומשמע שדחיפת הנסקל מהגג נעשית אחרי 'סקילה'. אבל כיוון שראינו במקום אחר שלשון 'מיתה' נאמר דווקא ב'סקילה', לכן קודם דוחפים ואז סוקלים.

וקשה על המהרש"ל מדברי התוס', דחזינן שלא דווקא שפרשה אחת נאמרה כסדר?

ולענ"ד ניתן לתרץ: שתוס' לא מזכיר בכלל את העניין של "כלל ופרט", וממילא אפשר להעמיד הדברים באופן שהמהרש"ל ותוס' בכלל לא סותרים, דהיינו - מה שתוס' אומר (שכאשר יש ראי' אז מעמידים את הפרשה שאינה מסודרת) - זה כאשר אין "כלל ופרט", אבל כאשר יש "כלל ופרט", אז אומרים את שיטת המהרש"ל (שלא משנה מה הפרשה, חזקתה שמסודרת).

ועפ"ז מתורצת שאלה נוספת, שהרי המהרש"ל הוכיח את שיטתו מתוס' בנזיר, ויוצא שתוס' חולק על עצמו?, וע"פ הנ"ל אתי שפיר.

(43) ד"ה "אבל בחד עניינא".

(44) שמות י"ט, י"ג.

בענין "הבודק צריך שיבטל"

הת' יוסף יצחק שי' משה
תלמיד בישיבה

א

איתא בגמ' ב'פסחים'⁴⁵: "אמר רב יהודה אמר רב - הבודק צריך שיבטל", היינו שאפילו אם בדק כבר את כל הבית צריך גם לבטל.

ושואלת הגמ': "מאי טעמא"? - מה הסיבה שצריך ביטול, בנוסף על הבדיקה?

ומנסה הגמ' לתרץ שאולי נשארו בבית פירורי חמץ וצריך לבטל משום פירורים אלו!.

ודוחה הגמ': "אי נימא משום פירורין הא לא חשיב"? , שפירורים אלו אינם חשובים וממילא זו לא סיבה מספקת שיצריכו ל'ביטול' בנוסף ל'בדיקה'.

ומנסה הגמ' לתרץ: "וכי תימא כיוון דמנטר להו אגב ביתי חשיבי", אולי נגיד שכיוון שסוגר את דלת ביתו לשמור את שאר הממוץ, זה נקרא כאילו שומר את פירורין אלו, ואז הם כן חשובים (- שהרי שומר אותם), ולכן צריך לבטל.

ודוחה הגמ': "והתניא, סופי תאנים, ומשמר שדהו מפני הענבים וכו', בזמן שאין בעל הבית מקפיד עליהם, פטור משום גזל, ופטורין משום מעשר", כיוון שפירות אלו נחשבים להפקר!. ומוכח, שבגלל שעונת התאנים בסופה, ומשמר שדהו מפני ענבים שבה, לכן זה לא נקרא שמור, וזה נחשב כהפקר, ואם לקח תאנים אלו, לא צריך לעשרם!, וכן בנדון דידן - כיוון שהיהודי שסוגר את ביתו, הוא אינו שומר מפני הפירורים, אין זה נחשב שמירה (לגבי הפירורים), ולא צריך לבטל אם לא בדק.

ועונה הגמרא: "אמר רבא, גזירה שמא ימצא גלוסקא יפה, ודעתו עילויה", דהיינו (לפי רש"י) - שמא ימצא לחמניה (עוגיה יפהפיה), ויחוס עליה ולא ישרוף, ויעבור באיסור "בל יראה" ו"בל ימצא"⁴⁶. ולכן צריך לבטל את החמץ, שמדאורייתא "ביטול בעלמא סגי"⁴⁷.

ב

המפרשים שואלים שלכאורה למסקנה צריך לבטל אף אם בדק, מפני "שמא ימצא". ולכאורה, אם בדק בדיקה יסודית, למה שימצא משהו??

ה'פנייהושע' שואל זאת, ונשאר ב'צריך עיון', ועוד הקשה בפנ"י - שלכאורה למה צריך להגיע לגזירה זו?, נגיד שזה מפני החשש ד"שמא תגרור חולדה", ואז יראה, ויעבור ב"בל יראה".

ולענ"ד נראה לתרץ: ש'הא בהא תליא', באמת הכוונה היא, "שמא ימצא" ע"י שגררה החולדה!, ובזה מתורצות שתי השאלות: שבאמת מדברים על חולדה, ולכן מובן גם איך מצא גלוסקא לאחר שבדק - שהחולדה גררה את החמץ⁴⁸.

בענין "אין אדם טועה ולא כלום"

הת' לוי ברוך שי' פרקש
תלמיד בישיבה

בגמ' ב'פסחים'⁴⁹ מובאת שיטת ר' מאיר (בלישנא קמא) - שעדים אינם טועים בידיעת השעה ואפי' לא בטעות קלה ("אין אדם טועה ולא כלום").

---

(46) שמות י"ג, ז. י"ב, י"ט.

(47) פסחים דף ד ע"ב.

(48) ואין להקשות למה לא נקטה הגמ' בפירוש "שמא תגרור חולדה" וכיו"ב, כי דבר זה אפשר להבין לבד מהמילים שנקטה הגמ' - "שמא ימצא גלוסקא יפה"; ועוד אפ"ל, שיתכן שלא החולדה גררה החמץ, אלא 'קטן' וכיו"ב, ולא רצתה הגמ' להיכנס לדיונים ארוכים ומיותרים.

(49) דף יא ע"ב.

ומקשה ה'פני יהושע': הרי אפילו 'איצטגניני פרעה', שהיו חוזים בכוכבים וחכמים מכל אדם ממוצע - יכלו לטעות בידיעת השעה המדוייקת, שלכן משה רבינו אמר⁵⁰ "כחצות", בסביבות חצות, ולא "בחצות" - למנוע טעות ה'איצטגנינים', שיטעו ברגע אחד, ויאמרו ש'משה בדאי הוא'. וא"כ - כיצד יכול אדם ממוצע שלא לטעות במשהו⁵¹? (ואפילו ש"עדות מסורה לזריזים", מ"מ - העדים אינם חכמים יותר מהאיצטגנינים!).

ולענ"ד נראה לומר שכיוון שכל מטרת המכות היתה להוכיח את כוחו של הקב"ה, כמ"ש⁵² "אצבע אלקים היא" ו"למען ידעו מצרים כי אני ה'", לכן אם יטעה משה אפי' ברגע קל, יאמרו ש'בדאי הוא', וכל המכות אינן שוות מאומה!, ולכן נצרך משה לדייק בדיבורו (- "כחצות").

אך לגבי עדים - גם אם יטעה העד במשהו, אין זה נחשב לטעות מממש, שבאמת א"א לאדם שלא לטעות במשהו. וכמו שנקטה הגמ' - שעדים לא טועים (היינו שמ"מ טעות זו אינה נחשבת לטעות).

הזמת שני עדים ב"חקירות דאיזו שעה"

הת' יהונתן שי' חסין
תלמיד בישיבה

א

הגמ' ב'פסחים'⁵³ אומרת שיש שתי סוגי דרישות לעדים: חקירות ובדיקות. ו"תניא, מה בין חקירות לבדיקות"? (ועונה הברייתא: "חקירות - אמר אחד מהן איני יודע, עדותן בטילה; בדיקות - אפילו שניהן אומרים אין אנו יודעים - עדותן קיימת". והגמ' מסבירה, שזהו מפני ש'חקירות', אם לא ענה, זה עדות שאי אתה יכול להזימה (וכגון אם

(50) שמות י"א, ד'. ופירש"י על אתר.

(51) כפי לשון הגמ' שם - "אין אדם טועה ולא כלום".

(52) שמות ח', ט"ו.

(53) דף יב ע"א.

העדים אינם יודעים באיזה יום היה המקרה עליו הם מעידים, אין העדים המזימים יכולים לומר "עמנו הייתם", מכיוון שאולי זה היה ביום אחר), ו'עדות שאי אפשר להזימה' פסולה (- שכתוב⁵⁴: "ודרשו השופטים היטב, והנה עד שקר העד . . ועשיתם לו כאשר זמם לעשות", שמזה לומדים שעדות כשרה רק כשאפשר להזימה).

ושואלת הגמ': "ואי אמרת טעי אינשי כולי האי, חקירות דאיזו שעה נמי עדות שאי אתה יכול להזימה היא! דאמרי מטעי קטעינן" - שלעיל למדנו שאדם טועה בשעתיים (חסר משהו), וכן לפי ר"י אדם טועה בשלוש שעות (חסר משהו), וממילא העדים (המזימים) אינם יכולים לומר "עמנו הייתם באותו שעה", כי יגידו העדים שטעו בשעות!

ומתרצת הגמ': "דיהבינן להו כולי טעותיהו" - שהעדים המזימים צריכים להגיד 'עמנו הייתם' כנגד כל הטעות בשעות, עם החריגה הכי אפשרית, (וכגון (לפי ר"מ): אם העד אמר שהמקרה קרה בשעה שלישית, המזימים צריכים לומר "עמנו הייתם משעה ראשונה" (- שעתיים אחורה מטעות העד) "עד סוף שעה חמישית" (- שעתיים קדימה מטעותו), ואם העיד שהמקרה קרה בשעה שניה, המזימים צריכים לומר שהם היו איתו "משעה ראשונה עד שעה רביעית" (- שעתיים קדימה), ולא מביאים טעות בשעה לפני אחד (- שעתיים אחורה), כי לא מתבלבלים בין יום ללילה).

ב

תוס'⁵⁵ שואל בשם ריב"א "אמאי לא נתלה הטעות במזימים?" - למה שלא נגיד שכשאומרים המזימים "עמנו הייתם עד סוף שעה חמישית" - טעו וקרו ל'ד' ה' והמעשה היה ב'ה' ואז (- אמנם עדותן מוכחשת מפני שהעד שאמר ב' לא יכול לטעות עד ה', אבל לפחות) העדות מוכחשת ולא מוזמת⁵⁶, ולמה תולין הטעות בעדים הראשונים?

(54) דברים, י"ט, י"ח-י"ט.

(55) ד"ה "לרבי מאיר יהבינן להו מתחילת שעה ראשונה עד סוף ה'".

(56) והנפק"מ בין הכחשה להזמה - שבהזמה ישנו הענין ד'ועשיתם לו כאשר זמם לעשות לאחיו' [שמות יט, יט] ובהכחשה אינו.

ועונה ר"י: שמכך שלא תולין הטעות בשני עדים (המזימים), לכן לא אומרים שהמזימים טעו, והעדות מוכחשת.

ג

המהרש"א⁵⁷ שואל: שהשאלה של תוס' יכלה להיות הרבה יותר חזקה, כי לפי ר"מ העדים יכולים לטעות בשעתיים, ונגיד שהעדים המזימים טעו בשעתיים וקרו ל'ג' ה', והמעשה היה בשעה רביעית והעדוּת (לא רק שהיא לא מוזמת, אלא גם) לא מוכחשת!, כי העד שאמר ב' טעה בשעתיים וזה היה ב'ד'!, ולמה תוס' לא שאל שאלה זו? (המהרש"א נשאר ב'צ"ע').

המהרש"ל⁵⁸ שואל שאלה שונה על תוס': שלכאורה כל הענין של טעות העדים זה דווקא בשעות, ומי אמר שהעדים טועים גם במשך הזמן שהם שהו במקום (עם העד)?

ולענ"ד ניתן לתרץ את שאלת המהרש"א ע"פ שאלת המהרש"ל: שאם טעו בשעת המקרה, כשאלת התוס' - זה עדיין יתכן, אבל אם טעו שעתיים בשהות זמן במקום, כשאלת המהרש"א - זה מופרך לגמרי!; ולכן לא שאל תוס' שאלה זו.

בענין 'מכירת חמץ לנכרי בערב פסח'

הת' מנחם מענדל שי' פוזילוב
תלמיד בישיבה

א

הגמ' ב'פסחים'⁵⁹ אומרת שגם רבי סבר כשיטתו של ר"נ, דאמר שהלכה כר"י שאמר לעיל⁴⁹ "אוכלין כל ארבע ותולין כל חמש" ("הוא אינו אוכל אך מאכיל לבהמתו, שמא יטעה ויסבור ששעה שביעית

(57) ד"ה "תוד"ה יהבינן כו".

(58) שם.

(59) דף יג ע"א.

היא חמישית ויאכל". רש"י ("ושורפין בתחילת שש". רב יוסף לימד את תלמידו דין זה אולם מפני מחלתו נשכח תלמודו וכן גם דין זה.

אביי ניסה להזכיר לרבו - רב יוסף - בדרך רמז את דין זה, וסיפר לו: "מעשה באדם אחד שהפקיד דסקייה (שק עור כפול) מלאה חמץ אצל יוחנן חקוקאה ונקבוה עכברים והי' החמץ מבצבץ ויוצא", ובא (יוחנן) לפני רבי בשעה ראשונה וביקש למכור את החמץ. אמר לו: "המתן, שני' אמר לו המתן... בחמישית אמר לו 'צא ומוכרה בשוק', מאי לאו לנכרים?" - שמשמע שהלכה כר"י, שלא יכול למכור לישראל, שאסור לאכול ("ותולין כל חמש").

ודחה ר' יוסף את דבריו: "לא, לישראל", ומוכן שרבי אתא כר"מ - שסובר שלישראל מותר לאכול, ולא דווקא כר"י.

"א"ל אביי, אי לישראל נשקליה לנפשיה?" - שהרי מותר לפי ר"מ לאכול!, "משום חשדא, דתניא גבאי צדקה... ואין פורטין לעצמם (מן הקופה)... משום שנאמר⁶⁰ "והייתם נקיים מה' ומישראל" (ולכן יוחנן לא יכל לקחת את החמץ לעצמו, שנראה כגונב פיקדון שהפקידו בידו), א"ל רב אדא בר מתנה לרב יוסף: בפירוש אמרת לן צא ומוכרן לנכרים - כר"י", ולפ"ז רבי סובר כרב נחמן - שאמר 'הלכה כר"י'.

ב

שאל את הצ"ח אחד מתלמידיו: לכאורה מה הראי' שרבי אתי כר"י?, אולי רבי סובר כר"ג שאומר⁴⁹ - "חולין נאכלין כל ארבע, ותרומה כל חמש, ושורפין בתחלת שש", ולכן מוכרים לנכרים דווקא, כיוון שלישראל (וגם לכהן) אסור לאכול חולין, ומה הראי' מכאן שאמר "לנכרים"?

ואוי"ל בפשטות: שחלק מהקבלה של מעשה זה - שרבי אמר גם את המילים "לנכרים כרבי יהודה", וזה חלק מנימוקו של רבי לפסק הנ"ל, ועפ"ז מובן למה זה נק' "בפירוש אמרת לן".

'הלכה כסתם משנה' בדיני ביעור חמץ

הת' ישראל שלום שי' מחפויץ
תלמיד בישיבה

בהמשך לגמ' הנ"ל - תוס'⁶¹ שואל שלכאורה איך רב נחמן יכול לפסוק כר"י, והרי "סתם לן תנא כוותיה דר"ג"⁶², שכתוב "כל שעה שאדם אוכל מותר להאכיל לבהמה לחיה..."., ומוכן שזה שני אנשים: "אדם אוכל" - כהן בתרומה, "מותר להאכיל" - ישראל לבהמתו, שזהו כר"ג שאף שאסור לישראל לאכול בשעה חמישית, מ"מ מאכיל הוא לבהמתו, וכתוב ש"הלכה כסתם משנה"?

אומר התוס' שיש ספק האם לשון "מותר" שבמשנה זה הולך על אותו אדם שמאכיל לבהמתו (כר"מ), או לא (כר"ג), אבל עדיין לשני הצדדים - לא אתי כר"י!.

ואוי"ל שרבי רצה שההלכה תהיה כפי פסיקתו (כר"י), והוא ערך את המשניות ולכן לא הגיוני שעשה "סתם משנה" (שהלכה כמותה) נגד פסיקתו!, אלא כתב דווקא לשון המשתמעת לשני פנים שלא יקחו מזו הוראות.

ונראה להביא ראיה לדבר: במס' ב"ק בתחילתה⁶³ פותח התנא "ארבעה אבות נזיקין השור והבור והמבעה וההבער", ונחלקו⁶⁴ רב ושמואל בפירוש תיבת "מבעה": לרב - אדם המזיק, ולשמואל - שן חיה ובהמה שהזיקה; וכל אחד מהאמוראים מביא פס' לראי' ולמה לא סובר כהשני (- לרב: "אם תבעיון בעיון"⁶⁵, ולשמואל: "נבעו מצפוניו"⁶⁶).

(61) ד"ה רבן גמליאל.

(62) להלן במשנה בדף כא ע"א ובגמ' על אתר עיי"ש.

(63) דף ב ע"א.

(64) שם, דף ג ע"ב ודף ד ע"א.

(65) ישעי' א', י"ב.

(66) עובדי' א', ו'.

הראב"ד שואל - שלכאורה למה התנא לא יכול לכתוב בלשון ברורה, שהשתמע ממנה שמדובר ב'שן חיה ובהמה' ('נבעה'), או ב'אדם המזיק' ('בועה')?

ועונה הראב"ד - שבאמת ישנה מחלוקת קדמונית בפירוש אב הנזיקין השלישי, והתנא לא רצה להכריע בדבר, ולכן כתב לשון המשתמעת לשני פנים, ונשארה המחלוקת. וכן הוא כאן - שנכתב לשון של ספק בכוונה, כדי שלא נוציא מכאן את ההלכה, ובאמת (לפי רב נחמן) הלכה כר"י.

בענין 'הקרבת קרבן תודה' בערב פסח

הת' מנחם מענדל שי' תובל
תלמיד בישיבה

הגמ' ב'פסחים'⁶⁷ מסבירה מה דתנן לעיל⁴⁹: "שתי חלות של תודה פסולות מונחות על גב האיציטבא, כל זמן שמונחות - כל העם אוכלין (חמץ); ניטלה אחת - תולין, לא אוכלין ולא שורפין; ניטלו שתיהן - התחילו כל העם שורפין (את החמץ)".

שואלת הגמ': "אמאי פסולות"?

ועונה הגמ': שכולם היו מקריבים את קרבן התודה שלהם ב"י"ג בניסן, מפני שא"א להקריב תודה ב"י"ד, שלמדנו "אין מביאין תודה בחג המצות מפני חמץ שבה", ואם מדובר בחג הפסח - פשיטא שאסור, אלא מדובר ב"י"ד, ולא מביאין תודה - כיוון שיש רק ב' שעות זמן לאכול את החלות, וזה נקרא שמביא לבית הפסול. ולכן מקריבים ב"י"ג ומפני שהחלות מרובות - האנשים לא מספיקים לאכול אותם, ונפסלות בלינה ושתיים מתוך החלות הנשארות שמים על גג האיציטבא.

הצל"ח שואל שלכאורה יש מצות 'עשה' לאכול קודשים, ולאכול חמץ בערב פסח זה רק 'לאו' ולכאורה "גדולה מצות עשה שדוחה

לא תעשה⁶⁸ ונאכל את הקודשים (מ"ע) למרות שאסור לאכול חמץ בערב פסח (מל"ת), הצל"ח מתרץ את זה בפלפול ארוך.

ולענ"ד ניתן לתרץ בפשטות שגם אם נאכל ביום אך הבית פסול פה הוא הלילה, שגם מ"ע לא יכולה לדחות כשיש כרת מדאורייתא ולכן בכל מקרה הקרבן פסול ולא מקריבים ב"י"ד.

בענין 'אמירת מזמור לתודה' בערב פסח

הת' חיים שמעיה שי' וולפין
תלמיד בישיבה

הגמ' ב'פסחים⁶⁷ מביאה את דברי ר' יהודה - על שתי חלות של 'תודה' שהיו מונחות על גג האיציטבא (- כמין סככה המקיפה את חומת הר הבית מבפנים); ובשעה החמישית הסירו אחת מהן, ואז ידעו הכל שכעת תולין החמץ, דהיינו לא אוכלין, אך מותר להאכיל לבהמה. ובשעה השישית הסירו את החלה השניה, ואז ידעו שצריך לשרוף את החמץ.

וממשיכה הגמרא, שדווקא פסולות - משום שאסור להביא קרבן תודה בערב פסח, שנקרבת עם הלחמי תודה שהם חמץ. ולכן כל החייבים בתודה, היו מביאים ב"י"ג, וכך היו מצטברים חלות רבות, שאת חלקן לא הצליחו לאכול עד הבוקר, ונפסלו בלינה, ושתים מהן היו שמים על גג האיציטבא, שאלו החלות שהיו בנמצא.

ומוכח מכך - שאין אומרים 'מזמור לתודה' אחר 'ברוך שאמר' בערב פסח, כיוון שמזמור זה הוא כנגד קרבן-תודה, ואסור להקריב 'תודה' בערב פסח.

ואדמו"ר הצ"צ⁶⁹ מצדיק את אלו שכן אומרים 'מזמור לתודה' בערב פסח, אף שאין מביאים אז קרבן, בשני טעמים: א. שבדיעבד

(68) עיין גמ' מס' יבמות, דף ג' ע"ב.

(69) שער במילואים חידושים-פסחים.

מותר. ב. שכתוב - "כל העוסק בתורת עולה אפילו בלילה, הרי זה כאילו הקריב ביום", ולכאורה אסור להקריב בלילה, ובכ"ז כתוב ש"כאילו הקריב", ואף בתודה נחשב כאילו הקריב בזמן המותר - למרות שאי אפשר להקריב בזמן האמירה.

והוד כ"ק אדמו"ר נשיא דורנו עונה במכתב⁷⁰ לשאלת הרב"ש - שלכאורה ברי"ף כתוב שאסור להתפלל פעמיים מוסף, מפני שאסור להקריב קרבן מוסף פעמיים; ולפי הנ"ל אינו מובן, שמדוע אין זה כמו עולה, שזמן אמירתו לא צריכה להיות בזמן שמותר להקריבו?

ומתרץ שם הרבי שהצ"צ מדייק בדבריו דווקא ממאמר חז"ל "כל העוסק בתורת עולה וכו'" - שרק אז אין זמן האמירה צריך להיות בזמן שמותר להקריב.

וכן ב'תודה', שעצם אמירתו היא כ"תורת", ולכן אין זמן אמירתו תלוי בזמן המותר להקריבו; משא"כ במוסף שהוא תפילה, שהעיקר של התפילה זה לא פסוקי ה'מוסף' שבה (שלכן מי שלא אמר אלא הברכות יצא) - אין אומרים כך, אלא אמירתו תלוי' בזמן שמותר להקריב את קרבן ה'מוסף'. עכתדה"ק.

ויומתק יותר בהקדמת תמיהה - כיצד אומרים בכל יום 'מזמור לתודה', שהוא כמקריב תודה, והרי לא כל יום אדם מתחייב בקרבן 'תודה'? (- אלא רק חיי"ם: חולה, ים, ייסורים, מדבר; בסימן "וכל החיים יודוך סלה"⁷¹)!.

אך לפי תשובת הרבי הנ"ל - מובנת קושי' זו, שמכיון ש'מזמור לתודה' נחשב ל'תורת תודה' לא צריך להיות 'חיי"ם' כדי לאמרו, שהרי 'תורה' אינה תלוי' בזמן ההקרבה בבית המקדש. ומתי שאדם יחלה ויחלים (וכן בשאר הדוג'), אזי באמת יעלה לו המזמור לקרבן תודה.

70) מיום כ"ב שבט ה'תש"ט.

71) לשון ברכת הודאה בשמו"ע.

בטעם ההיתר להאכיל את הבהמה חמץ

הת' מאיר שלמה שי' קוט
תלמיד בישיבה

במשנה ב'פסחים'⁷² כתוב: "כל שעה שמותר לאכול, מאכיל לבהמה לחיה ולעופות וכו'".

והגמ' עשתה "צריכותא" למה נקט התנא בלשון כפולה - גם חיה וגם בהמה: שצריך לכתוב חיה - כי אם היה כתוב רק בהמה, הו"א את השיריים, ואינו רואה אותם ואסור לתת לה, קמ"ל שכתוב גם חיה, שגם לה מותר להביא. ואם היה כתוב רק חיה, הו"א שרק לה מותר לתת, שאם מצניעה, אינו רואה, ולא עובר ב'בל יראה'; אבל בהמה, שיתכן שמסיח דעתו מהשיריים, מכיוון שבטוח שיראה אותם ונמצא שלא ביערם ויעבור ב'בל יראה', אולי נחשוב שאסור לתת לה, קמ"ל שכתוב גם 'בהמה', שאף לה מותר לתת.

רש"י⁷³ מפרש שחיה שמצניעה, ואינו רואה את החמץ, אינו עובר ב'בל יראה' - שכן הוא אינו רואה, אלא ב'בל ימצא' - שבכל אופן החמץ מצוי בביתו. וחולק תוס'⁷⁴ על רש"י, שגם ב'בל ימצא' אינו עובר - שהוא לא יודע היכן החמץ מונח ולא נחשב שהחמץ נמצא בביתו.

והקשה הרשב"א על תוס': הרי לעיל⁷⁵ הביאה הגמ' ברייתא שאת החמץ שנשאר מבדיקת חמץ, אם רוצים לאכול אותו בבוקר קודם השריפה, צריכים להחביאו היטב, שמא תבוא חולדה ותגרור החמץ למחבוא, ויעבור ב'בל ימצא', וכיצד אומר התוס' שאם לא יודע היכן החמץ, אינו עובר ב'בל ימצא'?

(72) דף כב ע"א.

(73) ד"ה "ואי תנא חיה", וביותר מובנת מחלוקת רש"י ותוס' ע"פ גירסת המהרש"ל ברש"י הנ"ל, עי"ש.

(74) ד"ה "ואי אשמעינן חיה משום דמצנעא לה".

(75) בפרק קמא, דף ט ע"ב.

ועוד הקשה: איך ס"ל להגמ' שמותר להאכיל את הבהמה חמץ?,
ונשאר ב'צ"ע'.

ולענ"ד ניתן לתרץ, שיש לחלק בין 'בהמה וחיה' ל'חולדה', והוא
ע"פ המבואר בפ"ק⁷⁶ - שאין צורך לבדוק את החמץ בחצר, מפני
שהעורבים מצויים שם והם אוכלים את כל החמץ שבחצר.

ועפ"ז מובן - שהבהמה והחיה, שמצויין בעיקר בחצר, אינו צריך
להימנע מלתת להם אוכל, שהרי בכל אופן יאכלו העורבים את
השאריות, ואינו עובר ב'בל ימצא'. אך 'חולדה' שמצויה בבית, שאין
העורבים נמצאים שם, אכן צריך להיזהר, שלא תחביא ויעבור ב'בל
ימצא'.

בענין 'היתר הנאה בבהמה בחייה'

הת' יוסף יצחק שי' משה
תלמיד בישיבה

א

הגמ' ב'פסחים'⁷⁷ מביאה ברייתא: "רבי נתן אומר מנין שלא יושיט
אדם כוס יין ל'נזיר' ואבר מן החי ל'בן נח'?" - ת"ל "לפני עור לא תתן
מכשול"⁷⁸.

ומוכיחה הגמ': "הא לכלבים שרי?", היינו שמוכח ש'איבר מן החי'
מותר בהנאה (שרק לכלבים אסירי), וא"כ קשה לשיטת רבי אבהו⁷⁹,
שסובר שבכל מקום שנאמר לשון 'אכילה' הכוונה גם איסור הנאה!,
שהרי ב'איבר מן החי' נאמר⁸⁰: "על כן לא יאכלו בני ישראל את גיד
הנשה" ובכל זאת מותר בהנאה.

---

(76) דף ח ע"א.

(77) דף כב ע"ב.

(78) ויקרא י"ד, י"ט.

(79) פסחים דף כא ע"ב.

(80) בראשית ל"ב, ל"ג.

ב

ושואל רעק"א, וז"ל: "קשה לי הא בחולין⁸¹ פליגי רבי וראב"ש, דרבי ס"ל דבהמה בחייה לאו לאברים עומדת [דאם אכלה כולה בשלימות אין בו משום אבר מ"ה עד שחותך ממנה אבר] וראב"ש ס"ל דבהמה בחייה לאברים עומדת, דקל וחומר אם על אבר ממנה חייב, על כולה לא כל שכן?, ואם כן דילמא ר' נתן סבירא ליה כראב"ש, דבהמה בחייה לאברים עומדת, וממילא מוכח דאבר מן החי מותר בהנאה, מדכתיב⁸² "ומכרו את השור החי".

דהיינו: שהגמרא תוכיח שאמ"ה מותר בהנאה ממקור אחר, בכך שאם ר' נתן - שאומר שאסור להושיט אמ"ה לב"נ, ס"ל כראב"ש - שבהמה בחייה לאברים עומדת, אז מכך שכתוב "ומכרו" - שנהנה מהמכירה אפילו שזה הנאה מאמ"ה, מוכח דלא כר"א, שהרי מותר בהנאה!, ולפי שיטת רבי אבהו, שאמ"ה אסור בהנאה, א"א להנות מכל בהמה שבעולם!

ועונה רעק"א: "וצ"ל שמזה אין ראיה, די"ל ד"ומכרו את השור החי", אין המכירה כשהוא חי, אלא דהב"ד נוטלים להשור החי, ושוחטים אותו ומוכרים", וממילא אין זה אמ"ה, ואין ראוי שאמ"ה מותר בהנאה.

ועונה תי' נוסף: "או דמשכחת לה בשור בן פקועה", היינו שמדובר על וולד חי, שנמצא בבטן הפרה בעת שחיטתה, ו(מה"ת) אינו חייב בשחיטה, ולכן נק' כשחוט ולא כ'אבר מן החי'.

ג

אך קשה: "והקרא⁸³ ד"לא תחרוש בשור וחרמור", וא"א לתרץ שמ' דובר בשור בן פקועה, כיוון "שאף שבחרמור אין בן פקועה, מ"מ למ"ד בחולין⁸⁴ דאמ"ה בטמאין", גם בחמור נוהג דין זה, "ואף גם אמרינן

(81) דף קב ע"ב.

(82) שמות כ"א, ל"ה.

(83) דברים כ"ב, י'.

(84) דף קב ע"א.

דזוה וזה גורם אסור, א"כ גם בשור ב"פ, הא בלאו הכי אסור לחרוש בשור וחמור יחדיו משום אמ"ה דחמור".

דהיינו: שאם באמת בהמה בחייה "לאברים עומדת", כפי השאלה הנ"ל, קשה מצד הפסוק "לא תחרוש בשור וחמור"⁸⁵, וא"כ הולכים למ"ד שדין אמ"ה נוהג גם בחיות טמאות, גם בחמור, ואז - אסור לחרוש בשור יחד עם החמור, אפי' איירי בשור בן פקועה; וא"כ מאי קמ"ל קרא שאסור לחרוש?, שהרי בכל מקרה אסור מצד אמ"ה (לפי ר"א)!, אלא מוכח מקרא שאמ"ה מותר בהנאה - שלכן מחדש הפס' שאסור לחרוש משום כלאיים, (אך מצד איסורים אחרים מותר!).

ועונה רעק"א: "מ"מ י"ל אף להפוסקים דלוקים על הנאה, מ"מ אתי קרא לעבור עליו בב' לאווין, משום אמ"ה ומשום כלאים, (ב) או בפשוטו החורש לבלי תועלת ואין מגיע לו הנאה מזה", ולכן יכול להיות שאמ"ה אסור בהנאה ואין ראי' מכאן.

ד

וממשיך אח"כ רעק"א⁸⁶: "ובעיקר פירכת הש"ס פסחים תמוה מאוד, דהא ודאי לראב"ש, דסבר בהמה בחייה לאברים עומדת, ממילא מוכח דאמ"ה מותר בהנאה, דמקרא מלא דיבר הכתוב⁸⁷ - "ולא תחסום שור בדישו", הרי מותר בהנאה לדוש בשור", וא"כ קשה מהי שאלת הגמ'?, הרי מוכח דאמ"ה מותר בהנאה, וברור שרבי אבהו סובר כן, ומה השאלה?

ומתרץ: "וע"כ פירכת הש"ס רק דלרבי דסבר דבהמה בחייה לאו לאברים עומדת, ליתסר בהנאה לר"א?", היינו, מוכח שזו שאלת הגמ'!

ומקשה: ששאלה זו מופרכת, כי "וא"כ דלמא הברייתא אתי' כמ"ד לאברים עומדת ומוכח מקרא דמותר בהנאה" - היינו שרבי נתן ס"ל

(85) שישנו דין זוז"ג שלהל' - אסור, וא"כ, אם בחמור אסור לחרוש משום שנהנה בו, אז אסור לחרוש גם ביחד עם השור; אף אם נאמר שמדובר בשור ב"פ, כבפנים.

(86) ד"ה "ועיקר". עי"ש.

(87) דברים כ"ה, ד'.

כראב"ש ולכן אמ"ה מותר בהנאה ורבי אבהו ס"ל: "אבל לאידך תנא באמת אסור בהנאה", היינו כרבי, וישנה מחלוקת תנאים.

ומסיים: "ואי דדחיקא ליה דלפלגי תנאי, לפרוך בל"ז דלמ"ד לאברים עומדת, בודאי מותר מקרא כנ"ל. וממילא גם לאידך תנא, מותר בהנאה", וא"כ מובן למה מותר בהנאה לרבי אבהו אף שנקטו בפס' בלשון אכילה!, "וצ"ע". עכ"ל.

ואפשר לתרץ שמדובר בשור בן פקועה - שחשיב כמת, וא"כ אין ראייה שאמ"ה מותר בהנאה (כמו שתירץ לפנ"ז. עי"ש).

ה

וצע"ג - שהרי אם סבירא לן כראב"ש, שבהמה בחייה לאברים עומדת, קשה - שלכאורה כתי'⁸⁸ "עזוב תעזוב עמו", ומוכח שמותר להנות באמ"ה, שלכן מותר וצריך לעזור לחבירו עם הבהמה.

וא"א לומר שמדובר ב'בן פקועה', שהרי מדובר על חמור - "חמור שנאך"⁸⁹.

ועוד: כתיב'⁹⁰ "למען ינוח שורך וחמורך", וברור שהכוונה שדווקא בשבת ינוחו, אבל בשאר השבוע אין איסור להשתמש בשור - אע"ג ד"לאברים עומדת", ויש לפי ר"א אמ"ה!, וא"כ למה הגמ' לא שאלה שאלה זו - שלפי כהנ"ל קשה ביותר לר"א, שאמר שאסור בהנאה!.

(88) שמות כ"ג, ה.

(89) וכל השאלה היא לפי השיטה בחולין - שאיסור אמ"ה נוהג גם בחיות טמאות ולוקים על הנאה (לפי שיטת הרמב"ם, דאל"כ, מאי נפק"מ לדינא?), ולראב"ש דבהמה בחייה "לאברים עומדת", וד"ל.

(90) שם כג, י"ב.

בענין 'היתר הנאה מריח הקטורת'

הת' יהונתן שי' חסין
זהת' יוסף יצחק שי' שוורץ
תלמידים בישיבה

א

רבא ואביי חולקים⁹¹ האם הנאה שבאה לאדם בעל כרחו מותרת או אסורה.

והגמרא⁹² מגיעה למסקנה (לפי הלישנא בתרא), שמחלוקתם היא במקרה של 'לא אפשר', שיש אפשרות לאדם להימנע מההנאה הזו, ו'קא מכווין', שהאדם נהנה מכך. בא רבא ומביא ראיה ש"לא אפשר וקא מכווין" - אסור, וז"ל: "תניא אמר רבי שמעון בן פזי אמר רבי יהושע בן לוי משום בר קפרא: קול מראהו ריח אין בהם משום מעילה".

ומדייקת הגמ': שמשמע שדווקא מעילה אין בהם, אבל איסור יש בהנאתם, שאסור לאדם לעמוד בביהמ"ק ולהריח את ריח הקטורת, כיוון שנהנה מכך (וזה 'לא אפשר' - לצאת מביהמ"ק, ו'קא מכווין' - ליהנות מהריח); ודוחה הגמ': שרק אדם שנמצא מחוץ לביהמ"ק ומריח את ריח הקטורת עובר באיסור (כיוון שזה 'אפשר' - לצאת מביהמ"ק).

תוס'⁹³ שואל: איך ניתן לומר שכל מי שנמצא בירושלים ומריח את הקטורת עובר בלאו?, הרי כתוב בגמ'⁹⁴ ש"לא היתה צריכה כלה להתבשם בירושלים"?, ומשמע שמותר ליהנות מריח הקטורת!

ותירץ תוס': שסתם אדם שמריח את הקטורת - לא עובר עבירה, אבל מי שמתקרב עוד יותר לביהמ"ק כדי להריח, הוא עובר באיסור; וזה הכוונה 'אפשר' - ומתכוון.

91) פסחים, דף כה ע"ב - כו ע"א. עי"ש.

92) שם, כו ע"א.

93) פסחים שם, ד"ה "לאותן העומדים בחוץ".

94) יומא, דף לח ע"ב.

ב

ולפי כהנ"ל קשה - שהרי נאמר בגמרא⁹⁵ שבנות 'בית אבטינס' (- המשפחה שהיו אחראים על עשיית הקטורת) לא היו מתבשמות, בכדי שלא יחשדו בהן שהן גנבו מסממני הקטורת, ולפי הנ"ל, שכל ירושלים היתה מלאה בריח הקטורת - למה שיחשדו בהן?

ובסגנון אחר: למה צריכות הן להתבשם בסממנים עצמם, על אף שכל ירושלים היתה מבושמת?

ג

ואוי"ל:

א. שזה נאמר אודות הזמן שהן היו עוזבות את ירושלים - שאז אין ריח של קטורת, ואכן יש חשש שמא יחשדו, ולכן לא התבשמו.

ב. ניתן לבאר הענין ע"פ פנימיות הענינים, שכתוב⁹⁶ שחתן ביום חופתו מוחלין לו על כל עוונותיו, ונראה שגם לכלה כן הדבר⁹⁷, ולכן דווקא כלה מקבלת את אור הוי' שבקטורת⁹⁸, כיוון שאין לה שום עוונות, והיא כלי לקבל אור זה; משא"כ בשאר הנשים - שכן היו מתבשמות, כיוון שלא קיבלו את אור ה' שבקטורת. אלא שבנות (כלות) אבטינס אפי' הכי לא התבשמו, מהטעם הנ"ל.

ג. ועוד יש לתרץ: שריח הקטורת לא היה מבטל ריחות אחרים, כך שאם הן היו מתבשמות, היה מקום לחשוב שזה חלק מסממני הקטורת, שרוב הנשים רצו להתבשם עוד - בנוסף לריח הקטורת, אלא שהן לא.

(95) יומא, דף לח ע"א.

(96) ירושלמי פ"ג הל' ג'.

(97) וראה לקו"ש ח"ה עמ' 169 (ס"ט), דשם מוכח שכן הדבר, (בנוגע למחלת אשת יצחק, עי"ש), כיוון שעניין זה - "מוחלין לו" - זה מפני ש"משנה מעשיו", וע"כ כן הוא בכלה.

(98) כי הקטורת המשיכה חיות וגילוי אלוקות בכל ירושלים, וזה התבטא גם בריח הגשמי.

ד. ועוי"ל: שריח הקטורת התפשט בכל ירושלים בדרך נס, וא"כ נראה לומר שלא בכל הזמנים היה הדבר (וע"ד 'נר המערבי' - שלא תמיד נשאר דולק); וכשלא זכו שיהיה הריח בכל ירושלים (מחמת עוונותיהם), אז היה החידוש של בית אבטינס, שאע"פ שכל הנשים התבשמו (כי לא היה ריח), בנות בית אבטינס לא התבשמו.

בהמשך להנ"ל

הת' יהונתן שי' חסין
 והת' חיים שמעיה שי' וואלפין
 תלמידים בישיבה

א

הגמ' בפסחים⁹¹ מביאה את מחלוקתם של אביי ורבא - בנוגע להנאה שבאה לאדם בע"כ: אביי סובר שמותר להנות ורבא אוסר; וממשיכה הגמרא שמחלוקתם תלוי' במחלוקת ר"ש ור"י - בנוגע להיתר דגרירת כסא שולחן וכיו"ב בש"ק, כשהגרירה יוצרת חריץ בקרקע⁹⁹, ר"ש מתיר ור"י אוסר.

רבא מסביר¹⁰⁰ את שיטת ר"י - שסובר שבמקרה של 'לא אפשר' להרים את הכסא (מדובר בכסאות גדולים), 'ולא מכווין' לעשות את החריץ בקרקע, עדיין ר"י אוסר, ולכן אומרים שמחלוקת אביי ורבא היא לשיטת ר"ש, במקרה ש'אפשר' אבל 'קא מכווין'.

בהמשך הגמרא מנסה להביא ראיות לשני הצדדים (- למחלוקת בלישנא בתרא), עד הברייתא הזו, וז"ל: "תניא אמר רבי שמעון בן פזי אמר רבי יהושע בן לוי משום בר קפרא: קול מראה וריח אין בהם משום מעילה", מדייקת הגמ': דווקא מעילה אין אבל איסור יש, יוצא ש'לא אפשר' (שא"א להימנע מהריח) ו'קא מכווין' ליהנות מהריח - מותר, ראי' לשיטת רבא בלישנא בתרא. ודוחה הגמ': "לא, לעומדים בחוץ".

(99) ויש 'פלוגתא' מצד מה עובר בעשיית החריץ: או מצד מלאכת חורש (דאורייתא), או כתקנה שלא יבוא להשוות גומות בקרקע אחרי הגרירה.

(100) כל ההסבר המובא לקמן הינו רק לפי ה'לישנא קמא' בגמ' שם. עיי"ש.

ומסביר תוס'93 שהאיסור הוא להתקרב לביהמ"ק כדי להריח יותר את הקטורת, כי אל"כ קשה, שהרי "כלה היתה מתבשמת כו"94.

ב

ושואל בעל ה'שאגת אריה' בספרו 'טורי אבן': שלפי הנ"ל קשה לשיטת רבא לר"י בלישנא קמא, שאומר שאפי' במקרה ש'לא אפשר ולא מכווין' אסור, ולפיו איך היה מותר לכלה להתבשם?, הרי (לא רק במקרה זה - 'קא מכווין', ר"י אוסר לשיטת רבא, אלא) גם ב'לא מכווין' אוסר ר"י!, ונשאר בצ"ע.

ואוי"ל: שאמנם כתוב שכלה לא היתה צריכה להתבשם, אבל לא כתוב שהיתה מתבשמת מהריח, כך שניתן לומר שהכלות באמת כן היו מתבשמות, כדי לא להשתמש (לפי רבא בלישנא קמא לר"י101) בריח הקטורת.

ולפ"ז ניתן לתרץ גם על השאלה שבהע' הקודמת, שלכאורה למה שיחשדו בבית אבטינס, והרי כולם התבסמו מריח הקטורת? - אלא שזה לא היה באמת, וכל שאר הנשים כן התבשמו והן (בית אבטינס) לא היו מתבשמות, כדי שלא יחשדו שבשמיהם מסממני הקטורת.

ג

ועוד יש לתרץ את שאלת ה'שאגת אריה' - ע"פ דברי רב פפא בהמשך102:

הגמ' מביאה את הברייתא הנ"ל, ומקשה על כך, שהרי שנינו בברייתא אחרת - שאם אדם פיטם את הקטורת כדי להריח בא, ובא אחר והריח, מעל המריח, ולפ"ז רואים שיש מעילה מריח, על אף שמהברייתא הקודמת משמע שיש רק איסור (כנ"ל)?

ותי' רב פפא ששונים את הברייתא אחרת: "קול מראה אין בהם משום מעילה - לפי שאין בהם ממש, וריח - לאחר שעלה תמרתו, הואיל ונעשית מצוותו", היינו שבריח שעלה כבר עשנו, אין בו איסור.

(101) שאסור אפי' 'לא אפשר' ו'לא קא מכווין'.

(102) פסחים, דף כו ע"א.

ולפ"ז ניתן לתרץ איך הגמרא ביומא מסתדרת עם ר"י (לפי רבא ללישנא קמא) - שגם ר"י סובר שלאחר שעלה עשנו, כיוון שזה אחר שמצוותו נעשית - מותר; וכל ריח הקטורת שהיה מפוזר בירושלים זה היה לאחר שעלתה תמרתו!, ולכן "כלה מתבשמת".

בטעם האיסור לשטוח 'כסות אבידה'

הת' שמואל שי' כהן
תלמיד בישיבה

הגמ' ב'פסחים'¹⁰³ הביאה ברייתא להוכיח ש'לא אפשר' ו'מכווין' אסור כרבא בלישנא קמא (עיי"ש בעומק הדפים⁹¹): "ת"ש אבידה לא ישטחנה [- הכסות שמצא] לא על-גבי מטה ולא על-גבי מגוד [- מתלה] לצורכו, אבל שוטחה - לצורכה, על-גבי מטה ועל-גבי מגוד. נזדמנו לו אורחין, לא ישטחנה לא על-גבי מטה ולא על-גבי מגוד, בין לצורכה בין לצורכו [- שהמוצא צריך לשמור על הבגד שלא יתבלה ולכן שוטח אחת ל-30 יום], ומובן שאף שזה לצורכה, מכל מקום "הואיל ומכוון להתכבד בשל חבירו באורחין, חשיב ליה גזל ואסיר (רש"י)".

ועונה הגמ': "שאני התם דקלי לה [- שכאילו שורף את הכסות], אי משום עינא בישא אי משום גנבי [- שהאורחים יגנבו הכסות]".

הרמב"ם פוסק להלכה - שאסור לשטוח הכסות בפני האורחים ומביא רק את הטעם השני בגמ'. וכ"ה גם בב"י, שלא נקט את הטעם של עין הרע.

הגר"א מבאר - שהרמב"ם אזל לשיטתו ב"ואת"ל" שבכל הש"ס, שאומר שהולכים לפי ה"ואת"ל", שהוא התי' האחרון בגמ', וכך כאן סובר ש"משום גנבי" עיקר.

אבל בשו"ע לאדמו"ר הזקן, הוא כן מביא את הטעם השני, אך בסוגריים (- ספק האם זה להלכה).

ועוי"ל - מדוע לא כתב הרמב"ם את הטעם הא' של משום "עינא בישא", כי לשון הברייתא "נזדמנו", משמעותו שזה דווקא באורחים שבעה"ב לא מכיר, שאז שייך יותר הטעם של גנבים; כי באורחים שמכיר ויודע שהם לא גנבים אז מתאים הסיבה של "עינא בישא", וא"כ באורחין שלא מכיר שייכת יותר הסיבה של גנבים.

בדעת רבי אליעזר ש'זה וזה גורם - אסור'

הת' מנחם מענדל שי' פויאק
תלמיד בישיבה

הגמ' ב'פסחים¹⁰³ מסיקה שהמ"ד של 'זה וזה גורם' אסור (היינו, כגון: תנור חדש שאפו בפעם הראשונה עם קליפי ערלה וקשין של כלאי הכרם ויבש את התנור והשלימו, שצריך לנתצו מפני שבאפיה הבאה 'זה' (התנור האסור) 'וזה' (העצים המותרים) - 'גורם אסור'), הוא ר' אליעזר.

ומביאה הגמ' ראי' לכך: ששנינו, שאור של חולין ושל תרומה שנפלו לעיסה, ורק ביחד יש כמות מספקת בכדי שהעיסה תחמיץ, לרבנן - מותר, עד שיהי' בשאור האיסור כדי להחמיץ; ולר"א - הולכים אחר החלק האחרון שנפל, כלומר: שאם נפל האיסור וסיל-קו מיד ואז נפל ההיתר העיסה מותרת, וכן להיפך. ובכל אופן מוכח שאם נפלו שניהם יחד אינו בטל, ומובן שר"א סובר ש'זוזג' אסור.

ודחתה הגמ': שיתכן שר"א באמת סובר ש'זה וזה גורם' - מותר, ומה שכתוב שאם נפל באיסור ואח"כ ההיתר זה בלי לסלק ואפ"ה העיסה מותרת - זהו משום שסובר שהולכים אחר האחרון, היינו, אחר גמר המעשה שהחמיץ את העיסה.

וקשה: שניתן לומר שגם בברייתא סובר שהסיבה שתנור חדש יותץ זה לא משום 'זה וזה גורם', אלא משום שהולכים לר"א אחר גמר המעשה, וכיוון שעצי הערלה יבשו את התנור והשלימו אותו, לכן הוא אסור בשימוש, ומדוע מנסה הגמ' להביא אח"כ ראי' לר"א מ'זוזג'?, הרי בכל מקרה אתי ר"א כהברייתא!

ואוי"ל: שכל הסיבה שנותצים את התנור היא משום שבשימוש הבא (בעצי היתר) יהיה 'זה וזה גורם' ובשימוש הנוכחי לכ"ע אסור, שכל הגורמים אסורים (- הן העצים והן התנור שמתייבש בעצים).

ואם הולכים אחר האחרון, יהיה בשימוש הבא מותר, כיוון שהשימוש השני זה כבר 'זה וזה גורם', שמותר, ולכן בהכרח שר' אליעזר סובר ש'זה וזה גורם' אסור, ולכן נותצים את התנור!.

לימוד מסמיכות הפסוקים לשיטתי' דר"י

הת' יוסף יצחק שי' מגור
זהת' שמואל יוסף שי' פרלמן
תלמידים בישיבה

הגמ' ב'פסחים'¹⁰⁴ מביאה את שיטת ר"י באיסור חמץ, שמכך שיש ג' פסוקים כפולים¹⁰⁵ לאיסור החמץ, לומדים שאסור לפני זמנו (- מחצות י"ד ניסן), תוך זמנו, ואחר זמנו. ולעו"ז לפי ר"ש חמץ אסור רק תוך הפסח, כיוון שלומד משני הפסוקים של ר"י - מהפ' 'ולא יאכל חמץ' לומדים את דרשת ר' יוסי הגלילי שבפסח מצרים איסור אכילת חמץ היה רק יום אחד (- שהרי נסמך אחרי זה: "היום אתם יוצאים" ומשמע שה"לא יאכל" היה רק "היום"); ומהפ' "וכל מחמצת לא תאכלו" לומדים שאפי' חמץ ע"י דבר אחר, כשמרי-פירות, אסור¹⁰⁶.

ושואלת הגמ': "ור"י . . דר' יוסי הגלילי מנא ליה?".

ועונה הגמ': "אי בעית אימא מדסמיך ליה "היום" - שמהסמיכות עצמה לומד ר"י שפסח מצרים היה רק יום אחד, "ואי בעית אימא סמוכין לא דריש" - היינו שר"י אזל לשיטתיה¹⁰⁷ בכל הש"ס ולא סובר כריה"ג.

(104) דף כח ע"ב.

(105) "ולא יאכל חמץ" (שמות י"ג, ג), "כל מחמצת לא תאכלו" (שמות י"ב, כ), "לא תאכל עליו חמץ" (דברים ט"ז, ג).

(106) לפירוש "ע"י דבר-אחר" ראה תוס' על אתר.

(107) להבנת שיטתו בהרחבה, ראה מסכת יבמות דף ד ע"א, ופי' רש"י שם.

ואינו מובן: שלכאורה ב' תשובות אלו הפוכות זו מזו, ואיך אפ"ל ב' תי' אלו על ר"י, שלפי תירוץ הב' ש"סמוכין לא דריש", וזו שיטתו בכל הש"ס!, איך אפ"ל שלומד מהסמיכות??

ואוי"ל: שהגמ' אינה אומרת את התי' הראשון לר"י - שבאמת לפיו "לא דריש"; אלא לרבנן - למשל שפסקו כשיטת ר"י, אבל לומדים הם מסמיכות הפסוקים - "מדסמיך ליה היום", משא"כ תי' הב' הולך לשיטתי דר"י, שלכן מתרצים ש"סמוכין לא דריש".

דין 'קם ליה בדרבה מיניה' בעונשי 'כפרה'

הת' שניאור זלמן שי' הרצל
והת' מנחם מענדל שי' פוזילוב
תלמידים בישיבה

הגמ' ב'פסחים¹⁰⁸ מביאה ברייתא: "האוכל חמץ של הקדש במועד - מעל, ויש אומרים - לא מעל", ונתקשה הגמ' בשיטת "לא מעל" - שהרי בפועל הוא לקח הקדש¹⁰⁹?

אחד מההסברים בברייתא זו - שה"יש אומרים" של הברייתא זה שיטת ר' נחוניא בן הקנה, שיש דין 'קם ליה בדרבה מיניה' אפי' במיתה בידי שמיים, וכיוון שכך - אפי' שבפועל מעל, לא משלם, כיוון שיש כרת על אכילת חמץ, ונפטר בעונש הגדול; ומפני שלא משלם את הקרן, גם לא משלם חומש ואשם - שהם נגררים בתר הקרן¹⁰⁹.

תוס'¹¹⁰ מוכיח למסקנתו - שבאכילת תרומת חמץ אפי' שיש כרת, מ"מ גם לשיטת ר' נחוניא משלמים על התרומה, כיוון שהתשלום על התרומה הוא בתור כפרה על נפש האדם, וכפרה זו לא קשורה לדין קלב"מ, כי מיתה וכרת פוטרים מתשלומין דווקא, אבל לכפרה משלמים.

(108) דף כט ע"ב.

(109) כפי' רש"י.

(110) ד"ה "מאן יש אומרים ר' נחוניא".

וה'קובץ שיעורים' שואל על הנחה זו של תוס': שלכאורה עונש 'מלקות' זה גם כפרה, שכתוב¹¹¹ "ונקלה אחיך", היינו שדווקא אחרי שנקלה וקיבל את המלקות אז הוא נקרא "אחיך", ומובן שהמלקות כיפרו על נפשו¹¹², ולפי דברי התוספות הי' אמור להיות שאפילו כשיש 'כרת' ו'מלקות' ביחד, מ"מ לוקה - שזה 'כפרה', ומ"מ רואים שבמיתה ומלקות יש דין קלב"מ ואינו לוקה!

ואוי"ל: שבתרומה זה עונש ממוני, ולכן - מכיוון שזה לא קשור למיתה (עונש גופני), אז צריך לשלם בכל מקרה, כיוון שזה כפרה; משא"כ במלקות - גם מלקות וגם מיתה זה עונש גופני, ולכן העונש הקטן (מלקות) כלול במיתה, ויהיה פטור מ'מלקות' מצד קלב"מ, על אף שזה כפרה¹¹³.

ונראה לקשר זאת לחילוק בין 'חיובא דחפצא' ל'חיובא דגברא': שב'תרומה' העונש הוא על הגברא - שהוא חייב להתכפר מחטאו, ולכן כל עוד לא שילם ואפי' אם חייב כרת, הוא לא התכפר; משא"כ ב'מלקות', כל הענין זה הכפרה עצמה, "ונקלה אחיך", ולכן אם היה בזיון ע"י הכרת, מתכפר חטאו (וכמודגש בדין¹¹⁴ שאם עשה צרכיו מפני הפחד מהמלקות וכדו', יצא ידי חובתו ומפסיקים להלקותו), כי הענין זה ה'חפצא' - שהכפרה תיעשה.

בענין "המשהה חמץ בפסח ודעתו לבערו"

הת' שניאור זלמן שי' הרצל
תלמיד בישיבה

תוס' ב'פסחים'¹¹⁵ מביא את הכלל הידוע לגבי חמץ, וז"ל: "ומכאן מוכיח ר"י שהמשהה חמץ בפסח ודעתו לבערו, אינו עובר באותה שה-

(111) דברים כ"ה, ג.

(112) מסכת מכות דף כג ע"א.

(113) אך מ"מ צריך לדון האם החטא מתכפר ע"י המיתה או לאו, כי מ"מ זה 'כפרה', אף שהוא לא יצטרך להיענש. ואשמח לשמוע את דעת הקוראים בענין.

(114) הל' סנהדרין פי"ז ה"ה.

(115) דף כט ע"ב, ד"ה "רב אשי אמר".

ייה - דאי אמרת עובר, אכתי אמאי מעל לרבי יוסי?, הא מיד כשיפדה אותו הוא שלו ומודה רבי יוסי דשלך אי אתה רואה, אלא ודאי לא עבר".

דהיינו שראייתו לדין זה היא: שלפי ר' יוסי הפודה חמץ תרומה והשהה אותו ואכלו - מעל וחייב לשלם 'קרן', 'חומש' ו'אשם', וכיוון שיש הפרש זמן בין פדייתו להסקתו, א"כ לכאורה זה שלו ולא מעלו, אלא מכך מוכח שכיוון שבדעתו לבערו, לא עובר על שהיי' זו¹¹⁶.

ובעל השאג"א שואל מספר שאלות על תוס', וז"ל: "ועוד סברת ר"י תמוה מאוד, לומר שהמשהה ע"מ לבערו שפיר דמי ואין עובר עליו, דהא אע"ג דקי"ל לאו הניתק לעשה אין לוקין עליו - מילקא הוא דלא לקי, אבל איסורא וודאי איכא. אע"פ שקיים העשה לבסוף - דומיא דלאו שאין בו מעשה, דקי"ל דאין לוקין עליו, והא וודאי איסורא איכא, וה"נ לאו הניתק לעשה - משום הכי נתקו רחמנא ללאו זה לעשה, לומר שאם עברת על לאו זה, תקנתו בקיום עשה זו לפטור מן המלקות אבל מאי-סורא לא פלט", עכ"ל.

וכ"ז מצד הסברא הפשוטה - שלא יתכן שיעשה איסור (שהיית חמץ) בכדי לתקנו (ע"י ביעורו), שכן זה שלאו זה ניתק לעשה הוא לפטור מן המלקות¹¹⁷.

אך מביא השאג"א אח"כ כמה איסורים - שנל"ע שמסברא א"א לעשותם לכתחילה כדי לתקן, ועוד ראי' ממה דמובא בכ"מ בש"ס - שגזלן או גנב ע"מ להחזיר, או צוחק על חבירו או לחנכו - עובר בלאו (ולדוגמא: הגמרא בב"מ¹¹⁸ אומרת שהלאו של "לא תגנובו"¹¹⁹ זה במקרים הנ"ל, עיי"ש).

116) אולם ראה חי' הר"ן על אתר - דנקט שאינו מכיר בראיית התוס', כיוון שיתכן שיפדה ויסיק ללא הפרשי זמן ביניהם.

117) אך ראה שיטת הרמב"ם (הל' סנהדרין פט"ז הל' ד') - שס"ל שלא לוקה רק אם קיים את העשה שבו; אך לפי שיטתו אין זה נוגע כלל, כיוון שלשיטתו זה לא לאו שנל"ע אלא אינו לוקה מפני שהוא לאו שאין בו מעשה (הל' חמץ ומצה פ"א הל' ג'). וראה הסבר רעק"א על רמב"ם זה (שם).

118) דף סא ע"ב.

119) שמות כ', י"ב.

ה'מקור חיים' תירץ את שאלת השאג"א: שב"גזל ע"מ להחזיר" -
האיסור בא בעבירה ולכן מחמירים ואומרים שאסור, אבל ב'חמץ' -
האיסור נהי' מאליו (שבעיקרון החמץ מותר כל השנה), ולכן - אם
בדעתו לבערו אינו עובר עליו.

ועוי"ל: שבלאו של גזל, הוא עובר על ענין נוסף - "ואהבת לרעך
כמוך"¹²⁰, שמצער את חבירו אפי' לפי שעה קלה¹²¹, ולכן מחמירים
דווקא ואסור לעשות ע"מ לתקן; משא"כ בחמץ - זה דבר שבין אדם
למקום ולכן מותר לעשותו ע"מ לתקן.

בענין 'פדיית קדשים של חמץ בפסח'

הת' אברהם שמואל שי' אלמקיים
זהת' מנחם מענדל שי' דהאן
תלמידים בישיבה

הגמ' ב'פסחים'¹⁰⁸ מביאה את דעת רב אשי בנוגע לפדיית קדשים
של חמץ בפסח, וז"ל: "רב אשי אמר, דכולי עלמא אין פודין, ודבר
הגורם לממון לאו כממון דמי. והכא בפלוגתא דרבי יוסי הגלילי ורבנן
קמפלגי, מאן דאמר מעל - כרבי יוסי, ומאן דאמר לא מעל - כרבנן".
עכ"ל.

תוס'¹¹⁵ מוכיח שגורסים "אין פודין" (ולא "פודין"), ולריה"ג, מעל
משום שפה - מדובר על קדושת דמים בלבד, שאיסור פדייתה רק
מדרבנן.

---

(120) ויקרא י"ט, י"ח.

(121) וכן בכל הדוגמאות שמביא שם: מלווה הלוקח משכון אוכל נפש ע"מ להחזיר,
הקוצר פאה ע"מ להפריש ובאונס שגירש אנוסתו ע"מ להחזירה לאחר זמן - שבכולם
יש ענין של היפך אהבת ישראל.

[וראה סנהדרין דף כז ע"א, שם מובא שיש צער בגזילה אפי' מחל הנגזל, ובל' הגמ':
"צערא בשעתא מי לית ליה?" - היינו שהגמ' לא אמרה בדרך של חיוב (צערא בשעתא
מיהא איכא וכיו"ב, אלא) בדרך שפשוט שיש צער].

אבל באונס, גם אם החיוב להשאירה כל ימיו (דברים כ"ב, י"ט) "לא יוכל לשלחה",
הוא מצד בין אדם למקום - מ"מ אינו מביא ראי' ע"ז מהש"ס, שהרי אסור לשלח ע"מ
להחזיר (עיי"ש). ודו"ק.

ומדרבנן מחלקים בין פדייה לכלבים או לגוי, שאסור כי זה בזיון להקדש, לבין הסקה תחת התבשיל, שמותר, משא"כ באיסורי דאור-ייתא אין מחלקים כלל ותמיד אסור (אפי' שכתוב "לכלבים" וכדו').

ומביא התו' ב' ראיות, שמדרבנן מחלקים בין הסקה לבין פדייה לגוי או כלב, ובדאורייתא לא, וז"ל: "תניא בפ"ק דבכורות, אם מתו יקברו. וקאמר התם ממאי דהאי אם מתו יקברו משום דבעי העמדה והערכה, דילמא משום דאין פודין להאכילן לכלבים. והשתא אי טעמא משום דאין פודין אמאי יקברו, והאי ראוי להסיקו תחת תבשילו. אלא ודאי מדאורייתא אין חילוק", וממשיך בראי' הנוספת: "לעיל דרשינן - ואי אתה משליך לכלב כל איסורין שבתורה, ואסרי אפילו להסקה, אלמא, מדאורייתא אין לחלק בהנאה". עכ"ל.

ומקשה השפ"א: ראייתו השניה של תוספות היא מאיסורי הנאה, שלומדים מבשר טרפה, שנאמר¹²² "לכלב תשליכון אותו" - דווקא בשר טרפה ולא איסורי הנאה אחרים שאסורים בכלל; ואף לא להסקה. ולכאורה גם באיסורי הנאה דרבנן אסור אפי' להסיק, וגם אז אין חילוק!, משא"כ פדייה של קדשים, שמתירים באופן מסוים, וא"כ מה ראיית התוס' שלכאורה נראה שאין לענין שייכות לנושא הנדון כאן?

ואוי"ל: שראיית התוס' כאן היא לא שמדאורייתא אין מחלקים, אלא שרוצה להוכיח, שכשכתוב "אין פודין לכלבים" - אין זה אומר שלשאר הדברים מותר, אלא אסור בכלל, והראי' היא שבשר טרפה משליך לכלב, אך שאר דברים אסורים בהשלכה לכלבים, וגם לא לדברים אחרים. ומוכח, שאף שכתוב רק לגבי כלב, הכוונה היא אף לדברים אחרים.

בטעמו של רבי ישמעאל ש"מכמר בשרא"

הת' שניאור זלמן שי' נדבורה
תלמיד בישיבה

הגמרא ב'פסחים'¹²³ מביאה את פלוגתתם של ר' ישמעאל ור' עקיבא - באיזו שעה יש להקריב על המזבח את קרבן התמיד של בין הערביים, בערב פסח. לר' ישמעאל - לאחר השחיטה בשעה ששית ומחצה, מקריבין כל העם את קרבן הפסח, ורק כשמסיימים, בשעה השביעית ומחצה, מקריבין התמיד ע"ג המזבח.

והולכים לטעמם: שרבי ישמעאל חושש ל"מכמר בשרא", שהבשר יתקלקל עד מועד ההקרבה; ואילו רבי עקיבא אינו חושש שהבשר יתקלקל (ועיי"ש מדוע שעת ההקרבה משתנה לפי זה).

ותמוה ביותר: הרי כתיב במסכת אבות¹²⁴ שאחד מעשרה נסים שהיו בבית המקדש הוא, שמעולם לא הסריח בשר הקודש, וכיצד חושש רבי ישמעאל שהבשר יתקלקל?, ואע"פ שאין סומכין על הנס - אבל בנס תמידי (לעולם) לכאורה אין סיבה שלא לסמוך, ואיך אפשר לחשוש לזה?.

ויש ליישב על פי מה שכותב בעל התוס' יום טוב¹²⁵, שמדובר: "כשלא היה לו פנאי להקטיר בלילה כל האיברים שנתערבו מבערב, מעלין אותו לראשו של מזבח, ועומדים שם ב' או ג' ימים, עד שהיו פנויים להקטירם. . ולא היו מסריחין כל זמן עכבתן", שאז דווקא היה הנס ש"לא הסריח".

ועפ"ז י"ל: שדווקא אם הבשר נמצא על גבי המזבח אינו מסריח. אבל, כל עוד שלא עלה הבשר על גבי המזבח, כמו בפסח, לא חל עליו הנס, ולכן חושש רבי ישמעאל לסרחון והתקלקלות הבשר.

---

(123) דף נח ע"א.

(124) פרק ה' משנה ה'.

(125) בד"ה "ולא הסריח כו", בשם המחזור ויטרי (- המיוחס לרש"י), בפירושו על המשנה.

ביאור הלימוד שאשה נקנית ב'שזה פרוטה'

א' התמימים
תלמיד בישיבה

א

נאמר בתחילת מסכת קידושין: "האשה נקנית בשלש דרכים וקונה את עצמה בשתי דרכים".

ושואלת הגמ'¹²⁶: "מנינא דרישא למעוטי מאי, מנינא דסיפא למעוטי מאי", כלומר כשהמשנה כותבת "שלש" כוונתה ללמד שדווקא שלש ולא ארבע, ומכך משמע שיש אפשרות לקדש באופן רביעי (שלכן המשנה כותבת "שלש" - שבאה לשלול את האופן הרביעי).

וממשיכה הגמ': "למעוטי חופה, ולרב הונא דאמר חופה קונה מק"ו, למעוטי מאי? למעוטי חליפין קמ"ל. ואימא ה"נ? חליפין איתנהו בפחות משוה פרוטה, ואשה בפחות משוה פרוטה לא מקניא (ס"א נפשה)". עכ"ל.

ומסביר זאת רש"י¹²⁷: שאשה לא מתקדשת בפחות משוה פרוטה, מכיוון ש"גנאי הוא לה, הלכך בטיל לה תורת חליפין בקידושין".

ומקשה על זה התוס'¹²⁸:

א. "פשטה ידה וקיבלה תתקדש בפחות משוה פרוטה בו".

ב. "אמאי לא פריך - בנתיה דר"י לא היו מתקדשות בפחות מתרקבא דדינרי? - כי היכי דפריך לקמן".

ג. אם מקישים שדה לאשה, שאשה תקנה בחזקה?

ד. למה לומדים שטר מהיקש, שילמדו מג"ש משדה?

(126) קידושין ג ע"א-ע"ב, עי"ש.

(127) שם, ג ע"ב, ד"ה "לא מקניא נפשא".

(128) ד"ה "ואשה בפחות מש"פ לא מקניא נפשה".

ומתרץ על כהנ"ל: שלא מקישים אשה לשדה, אלא הואיל וקנין חליפין הוא כעין כסף, היה הו"א לומר שתתקדש בזה!. אך דוחים את זה כיוון דאיתנהו בפחות משוה פרוטה - אזי לא מקניא, כיוון שבזה מתגלה שזה לא מתורת כסף כיוון ש'גזירת הכתוב היא'¹²⁹ - "נתתי כסף השדה קח ממני", ואין כסף פחות משוה פרוטה.

ב

וצלה"ב בכהנ"ל כמה דברים:

א. אם אשה לא הוקשה לשדה למה אומרת הגמרא בהו"א: "מה שדה מקניא בחליפין אף אשה מקניא בחליפין" ומשמע מזה שאשה כן הושוותה לשדה?

ב. מכיוון שחליפין (בהו"א) הם כעין כסף, א"כ למה הגמ' הביאה האת הג"ש "קיחה קיחה"? - שתגיד ישר מה אשה נקנית בכסף אף אשה נקנית בחליפין!

ג

ויש ליישב את הקושיות הנ"ל בתי' אחד, כדלקמן: כוונת הגמ' באומרה: "מה שדה ניקנה בחליפין", ע"פ ביאור התוספות היא כך (לכאורה) - כמו ש'שדה ניקנה בכסף', כמפורש בפס', כך - 'אשה ניקנית בחליפין שדומים לכסף', זאת אומרת: האישה לא הוקשה לשדה, אבל כן הוקשה לקנין שדה בכסף, ולכן היתה הו"א לומר שנקיש חליפין - כיוון שלקנות שדה בחליפין דומה לקנין שדה בכסף; אך דחינו זאת שאיתנהו בפחות מש"פ, וא"כ זה לא דומה לכסף ואי אפשר ללמוד.

וע"י הביאור הנ"ל מובן לשון הגמ': "מה שדה כו' אף אשה וכו'" ובזה מתורץ גם למה צריכים להביא את הפסוק - כיוון שע"י הג"ש, ששם כתוב "נתתי כסף השדה קח ממני" - שקונים שדה בכסף ודומה לזה קנין שדה בחליפין, ניתן ללמוד ל"כי יקח איש אשה"¹³⁰.

(129) בראשית כ"ג, י"ג.

(130) דברים כ"ד, א'.

ובזה מתורצת עוד קושיא שעלולה להתעורר: שהרי דוחים את הג"ש, עי"ז שאיתנהו בפחות משה פרוטה, ולכאורה, היה אפשר לדחות עם טענה זו גם קידושי שטר? - שאיתנהו בפחות משה פרוטה. אך ע"י ביאור התוספות - שכיוון שאיתנהו בפחות מש"פ אזי לא דומה לקנין כסף, שאין כסף פחות מש"פ, יוצא שלא דוחים את הג"ש, אלא מבטלים אותה - שהרי רצינו ללמוד מזה שחליפין דומה לכסף, ומתי שזה לא דומה לכסף אין ג"ש. ודו"ק.

דיוקן לשון רבינו הזקן בנוגע לענין השמחה

הת' דביר שי' אורגזבי
תלמיד בישיבה

בתניא פכ"ו¹ כותב אדמו"ר הזקן על ענין השמחה בעבודת ה', וזלה"ק: "כמו שנצחון לנצח דבר גשמי, כגון שני אנשים המתאבקים זה עם זה להפיל זה את זה. הנה אם האחד הוא בעצלות וכבודות ינוצח בקל ויפול, גם אם הוא גבור יותר מחבירו, ככה ממש בנצחון היצר: אי אפשר לנצחו בעצלות וכבודות - הנמשכות מעצבות וטמטום הלב כאבן, כ"א בזריזות הנמשכת משמחה ופתיחת הלב וטהרתו מכל נדנוד דאגה ועצב בעולם" - היינו שדווקא ע"י השמחה האמיתית אפשר לנצח היצר.

ולאחר-מכן² מביא אדמו"ר הזקן את העצה כיצד "לטהר לבו מכל עצב ונדנוד דאגה ממילי דעלמא", ומהפך בזה את לשונו, שבתחילת הפרק כותב בסדר - "נדנוד דאגה ו[אח"כ] עצב", ואילו כאן כותב בסדר - "עצב ו[אח"כ] נדנוד דאגה", וצ"ל מה פשר היפוך הל' הזה?

ולענ"ד נראה לומר שבתחילת הפרק כותב על ענין העצב בכלל - בלי קשר לפעולת הוצאתו מהלב, שבזה הסדר הוא שקודם מגיע דאגה ורק אח"כ ועי"ז מגיע העצב; משא"כ לאחר-מכן - רצה להביא עצה כיצד כל אדם יכול לטהר לבו מהעצב, שבזה מדגיש שבשביל

---

(1) דף לב ע"ב.

(2) דף לג ע"א.

עבודת ה' לא מספיק לב טהור רק מהעצב (הראשון), אלא צריך שיהיה טהור אפילו מ"נדנוד דאגה" בלבד.

גדר 'עם הארץ'

הת' יוסף חיים שי' חתן
תלמיד בישיבה

במאמר ד"ה "למען דעת כל עמי הארץ" תר"צ, כותב³ אדמו"ר הריי"צ: "אך הענין הוא, דהנה העולם טועים בשם עם הארץ, דהעולם קוראים למי שאין בו דעת-תורה, והיינו מי שאינו יכול ללמוד קוראים אותו בשם עם הארץ, והאמת אינו כן, דמי שאינו יכול ללמוד נקרא בשם בור, ועם הארץ הוא מי שעסוק תמיד במסחר וקנין וענינים ארציים", עכלה"ק.

וקשה ממ"ש אדמו"ר הזקן בפרק ח' בתניא⁴, וזלה"ק: "ועל דברים בטלים בהיתר כגון ע"ה שאינו יכול ללמוד צריך לטהר נפשו מטומאה זו דקליפה זו", ומשמע דפירוש 'עם הארץ' הוא לא כבמאמר הנ"ל.

ועוד קשה ממסכת 'סוטה'⁵, שם מובאים כמה דעות בענין "איזהו ע"ה", ודעת 'אחרים' בענין היא - ש"אפי' קרא ושנה ולא שימש ת"ח זהו ע"ה, קרא ולא שנה זהו בור וכו'", ומשמע שאפילו 'בור' כן יודע ללמוד, ובמאמר הנ"ל נקט "דמי שאינו יכול ללמוד נקרא בשם בור".

וי"ל ע"פ מ"ש בתוס'⁶ שם, שמקשה קושיא על דעת ר"מ (עי"ש), ומתיר, וז"ל: "ופירש דהרבה ענייני עם הארץ הן וכו'" - היינו שישנם הרבה דרגות ב'עם הארץ', יש דרגא דע"ה כמבואר במאמר הנ"ל, יש דרגא כמו שכתוב בתניא, ויש דרגא כמבואר בגמרא, ואין זו סתירה כלל.

(3) נדפס בספר 'קובץ מאמרים מכ"ק אדמו"ר מוהריי"צ נ"ע מליובאוויטש', ח' א"ב, עמ' 24 (בתרגום ללה"ק).

(4) דף יג ע"א.

(5) דף כב ע"ב.

(6) דף כב ע"א, ד"ה "כל שאינו וכו'".

דיוק לשון רבינו הזקן בנוגע לקב"ע מ"ש

הת' יוסף יצחק שי' משה
תלמיד בישיבה

בתניא⁷ רפמ"א כותב אדמו"ר הזקן: ". . להתבונן במחשבתו עכ"פ גדולת א"ס ב"ה ומלכותו . . ואיהו ממלא כל עלמין וסובב כל עלמין . . ומניח העליונים ותחתונים ומייחד מלכותו על עמו ישראל בכלל ועליו בפרט כי חייב אדם לומר בשבילי נברא העולם והוא גם הוא מקבל עליו מלכותו להיות מלך עליו ולעבדו ולעשות רצונו בכל מיני עבודת עבד".

וצריך ביאור מהו כפל הלשון - "והוא גם הוא", ומה בא אדמו"ר הזקן לרבות?

ואוי"ל שהריבוי הוא, שמלבד קבלת עול מ"ש של הנה"א, מקבל עליו עול גם הנה"ב; ואין לשאול שהנה"א תמיד באמנה איתו ית' ולעולם לא התנתקה מקבלת עומ"ש ומאי קמ"ל? - שמכיוון שנה"א מלובשת בנה"ב, הנה ע"י שהנה"ב מתנתקת מעומ"ש גוררת איתה את הנה"א, וכמ"ש הרבי נשיא דורנו במאמר ד"ה "וישלח יהושע" תשל"ו⁸ - שכשיש עלי' בנה"א היא מעלה איתה ביחד את הנה"ב, וגם אם יש ירידה (ח"ו) בנה"ב - הנה"א נמשכת אחרי', וא"כ י"ל שע"י הירידה של הנה"ב היא מכסה על הנה"א, וזה מה דנקט "והוא גם הוא" - היינו שני הנפשות.

ועוי"ל: שכל אחד מה"הוא" מדבר לגבי סוג עבודה שונה, שהרי ממשיך "מקבל עליו מלכותו להיות מלך עליו, ולעבדו ולעשות רצונו בכל מיני עבודת עבד", היינו ב' עבודות - עבודה א' ענין של מלך ועם, ועבודה ב' ענין של עבד ואדון; וכל אחת מהעבודות זה סוג שונה של ביטול (- לעם יש מציאות, משא"כ לעבד), והכוונה שצריך לקבל עומ"ש בביטול מוחלט דב' סוגי העבודה.

(7) דף נו ע"א.

(8) נאמר בהתוועדות דש"פ שלח, כ"ח סיון, מבה"ח תמוז. הוגה ע"י הוד כ"ק אדמו"ר נשיא דורנו ונדפס ב'קונטרס כ"ח סיון - תשמ"ח, ואח"כ ב'ספר המאמרים - מ'לוקט', ח"ב, עמ' שט. וראה גם תניא פכ"ח, ריש דף לח ע"ב.

דיוק לשון רבינו הזקן בנוגע לנצחון היצה"ר

הת' מנחם מענדל שי' תובל
תלמיד בישיבה

בפרק י"ב בתניא⁹ כותב אדמו"ר הזקן: "שכל אדם יכול ברצונו שבמוחו להתאפק ולמשול ברוח תאותו שבלבו שלא למלאת משאלות לבו במעשה דבור ומחשבה", ומוכן שכל אדם באשר הוא יכול להיות בינוני, שיכול לעשות ההיפך מתאוות לבו.

ובהמשך כותב אדמו"ר הזקן אודות רצון הנפש האלוקית למשול לבדה בכל הגוף כולו: "כמו שהאור יש לו יתרון ושליטה וממשלה על החושך שמעט אור גשמי דוחה הרבה מן החשך שנדחה ממנו מאליו וממילא, כך נדחה ממילא סכלות הרבה של הקליפה וס"א שבחלל השמאלי. . . מפני החכמה שבנפש האלהית שבמוח אשר רצונה למשול לבדה בעיר ולהתלבש בשלשה לבושיה הנ"ל בכל הגוף כולו כנ"ל, שהם מחשבה דבור ומעשה תרי"ג מצות התורה", ומהפך בזה את לשונו - שמקודם כותב בסדר - "במעשה דבור ומחשבה", ואילו כאן כותב בסדר "מחשבה דבור ומעשה", וצ"ל מה פשר היפוך הל' הזה?

ואולי יש לומר: שאדמו"ר הזקן כתב זה בסדר 'מן הקל אל הכבד', ובתחילה דיבר על העבודה ד"סור מרע" - שכל אדם יכול "שלא למלאת משאלות לבו", שבזה יותר קל תחילה לסור ממעשה רע ואח"כ מדבור וכו', ולכן כתב תחילה מעשה, ואח"כ דבור, ואח"כ מחשבה. ובהמשך דיבר על העבודה ד"ועשה טוב"¹⁰, שבזה יותר קל תחילה לחשוב מחשבה טובה ואח"כ לדבר דבור טוב וכו'. ולכן שינה הסדר וכתב תחילה מחשבה, ואח"כ דבור, ואח"כ מעשה.

(9) דף יז ע"א.

(10) שהרי כותב: "תרי"ג מצות התורה כנ"ל" - והיינו בפרק ד', שם דיבר על העבודה ד'ועשה טוב'.

בענין הנ"ל

תלמידי התמימים¹¹
תלמידים בישיבה

בפרק כ"ו בתניא¹² כותב אדמו"ר הזקן שבכדי לנצח את היצר הרע צריך להיות בשמחה, וז"ל: "ברם כגון דא צריך לאודעי כלל גדול כי כמו שנצחון לנצח דבר גשמי כגון שני אנשים המתאבקים זה עם זה להפיל זה את זה. הנה אם האחד הוא בעצלות וכבודות ינוצח בקל ויפול גם אם הוא גיבור יותר מחברו ככה ממש בנצחון היצר אי אפשר לנצחו בעצלות וכבודות הנמשכות מעצבות וטמטום הלב כאבן כ"א בזריזות הנמשכת משמחה ופתיחת הלב וטהרתו מכל נדנוד דאגה ועצב בעולם". עכ"ל ק.

וצריך ביאור מדוע הוצרך לכפול ב' לשונות נצחון - "ינוצח בקל ויפול" ולא הסתפק באחד מהם? - מהו ההבדל בין ב' הלשונות?

ואוי"ל: ש"ינוצח בקל" קאי על אדם שאמנם רוחו נכאה ולכן בקלות ינצחוהו, אבל עדיין יש בו מעט כח להילחם בשארית כחותיו, אף שבסופו של יום - ינוצח. והלשון "ויפול" קאי על אדם שעצוב כ"כ עד שאפי' ללא שום מאבק ינוצח, ללא שהיות. ולכן אדמו"ר הזקן כתב את ב' הלשונות - ללמד שבין כך ובין כך היצר ינצחו וישקיעו בתאוות המביאות לעוונות וחלאים ר"ל, ולכן צריך לנהוג בעבודת ה' בשמחה.

ועוי"ל: שאדמו"ר הזקן מציין את סדר נפילתו של האדם, אם יהיה בעצבות. בתחילה היצה"ר ינצחנו "בקל" - היינו שימשכהו ב"חטא" שאינו חמור כ"כ (דברים המותרים), וגם לא בתדירות גבוהה. אך אם האדם ימשיך להיות בעצבות, אזי יגיע למצב של "ויפול" - היינו שקיעה מוחלטת בתאוות ושאר עוונות חמורים, שאז קשה יהיה לאדם לחזור למדרגתו הקודמת.

---

(11) השאלה שבהערה פורסמה ע"י מערכת 'הערות התמימים ואנ"ש', ואת התשובות על כך ענו תלמידי התמימים.

(12) דף לב ע"ב.

ועוי"ל: שכפל הלשון דהניצחון הוא בהתאם לשני סוגי העימות הקיימים, וכמו שכתוב בתחילת הדברים: "שני אנשים המתאבקים זה עם זה להפיל זה את זה" - שמכפילות הלשון מובן שמדובר בשני סוגי מלחמות¹³. והיינו: המלחמה הא', ששני הצדדים "מתאבקים זה עם זה" וכ"א נופל קצת בזה, קשורה לניצחון באופן של "ינוצח בקל" - שהניצחון הוא אינו מושלם, ועדיין יכול להשתלט על הצד שכנגד (ע"י השמחה)¹⁴. והמלחמה הב' - "להפיל זה את זה", שהצד הנגדי הפיל את עמיתו, קשורה לניצחון באופן של "ויפול" - שהנפילה היא מוחלטת, ניצחון מושלם¹⁵.

13) שאם זה אותו סוג מלחמה, אין מובן מהו כפל הלשון (שחוץ ממילת "מתאבקים" נקט גם) "זה עם זה", שמשמעו כענין נוסף? - אלא מוכח שמדובר בשני סוגי עבודות (שאל"כ הול"ל "שני אנשים המתאבקים להפיל זה את זה", וכיו"ב).

14) ואפ"ל שהכוונה "ינוצח בקל" היא שהעצוב ינוצח באופן של "קל", שזה גם מדגיש ניצחון שהוא אינו משמעותי כ"כ כי אם רק התאבקות, כמבואר בפנים.

15) ואפשר להעיר, שזהו ע"ד החילוק שמביא אדמו"ר הזקן בפרק י"ט (דף כד ע"ב), וז"ל: "וכן הרשעים ופושעי ישראל קודם שבאו לידי נסיון לקדש השם כי בחי' החכמה שבנפש האלהית עם נצוץ אלהות מאור א"ס ב"ה המלוכש בה הם בבחי' גלות בגופם בנפש הבהמית מצד הקליפה שבחלל השמאלי שבלב המולכת ומושללת בגופם בסוד גלות השכינה כנ"ל" - שלכאורה מהו כפל הלשון "מולכת ומושללת"?

- אלא י"ל שמלוכה היא ברצון, ומלכותו ברצון קיבלו עליהם" - היינו שהיצה"ר השתלט כ"כ (והנה"א לא מועילה בזה כדלהלן), עד שהגוף מצ"ע רוצה לחטוא, כדרגת רשע גמור ח"ו - שנצוץ החיות שלו "עומד בבחי' מקיף עליו מלמעלה" רח"ל (וא"א לחזור "להפיל" את היצה"ר). ו"מושללת" זה ללא רצון.

(וזה כתוב בסדר שקודם בא ה'חמור' (- "מולכת") ואח"כ ה'קל' (- "ומושללת") - לומר שאפי' אם החטאים הם לא ברצון, מ"מ זה נק' גלות לניצוץ האלוקי).

ולפי"ז: "ינוצח בקל" - היינו ללא רצון בשעת החטא, אלא שהוא כבול ויכול לחזור ו"להפיל" את היצר. "ויפול" - היינו שהוא מצ"ע נכנע ליצר, וכ"ז ע"י העצבות. ודו"ק.

חיוב האב לחנך את בנו הקטן

הת' לוי ברוך שי' פרקש
תלמיד בישיבה

כותב אדמו"ר הזקן בשולחן ערוך¹ שלו לגבי הפטורים מק"ש של שחרית - שביניהם הוא קטן שלא הגיע לגיל חינוך, ומביא דעה נוספת שקטן "אפילו הגיע לחינוך, לא הטילו על אביו לחנכו בקריאת שמע וברכותיה, לפי שאין מצוי אצלו בזמן קריאת שמע בערב, וישן הוא בבוקר". היינו שכיוון שאין האב נמצא ליד בנו בשעת חיוב קריאת שמע, פטור מלחנכו לכך.

וממשיך שם: "ולדברי הכל, חייב לחנכו בתפלה אם הגיע לחינוך".

ואינו מובן: הרי התפלה היא מדרבנן, וקריאת שמע מדאורייתא, ומדוע פטור האב מלחנכו לקריאת שמע שהיא מדאורייתא, וחייב לחנכו לתפלה שהיא מדרבנן??

אלא יש לחלק: שתפלה, שהיא מדרבנן, אין לה זמן קבוע, ולכן, האב יכול לחנך את בנו באיזו שעה שהיא, ואף מחויב בכך. אך קריאת שמע, היא מדאורייתא, ויש לה זמן מוגדר, וממילא, אם אין לאב את האפשרות לשהות ליד בנו בשעות אלו, פטור הוא מלחנכו לכך.

---

(1) ח"א, סי' ע', סעיף ב'.

היתר התפלה של העוסק בצרכי צבור

הת' חיים שלמה שי' קורנט
תלמיד בישיבה

כותב אדמו"ר הזקן בשולחן ערוך² שלו על הפטורים מק"ש, וז"ל:
"העוסק בצרכי צבור הרי זה כעוסק בתורה . . שאין צריך לפסוק ולהתפלל כמו שהעוסק בתורה ותורתו אומנותו א"צ לפסוק לתפלה . . ואין צריך להתפלל מנחה שתים בשביל תשלומי שחרית שכיון שבשעת חובתו היה פטור ממנה מן הדין אין צריך לתשלומין כלל".

ולעני"ד נראה לחלק בין העוסק בתורה להעוסק בצרכי צבור: שלגבי העוסק בתורה כותב³ אדמו"ר הזקן - "אינו מתפלל כל עיקר כיון שמבלעדי כן אינו מבטל מלימודו אפילו רגע", ומובן שאם רוצה להתפלל אז אסור לו, כיוון שמבטל מלימודו; לעומ"ז לגבי העוסק בצרכי צבור כותב אדמו"ר הזקן - "שבשעת חובתו היה פטור ממנה מן הדין", שלפי ל' זה משמע שלפנים משורת הדין מותר היה לו להתפלל⁴.

ההיתר לספר על חטא שלא עשהו בשביל אחרים

הת' יוסף יצחק שי' שוורץ
תלמיד בישיבה

מסופר על ר' זושא מאניפאלי שהיה עובר בכפרים ובעיירות, והיה מתוודה ומונה את חטאם של היושבים לפניו בשם עצמו, וע"י כך התעוררו היהודים הללו אל ה' לחזור בתשובה; ואפשר לשאול - איך ר' זושא יכל ע"פ הלכה להוציא דבר שאינו נכון מפיו?, הרי ברור שלא חטא.

(2) ח"א, סי' צג, סעיף ד'.

(3) שם סי' קו, ס"ד.

(4) ולכאורה ניתן לומר בפשטות, ולדחות דיוק זה - שקורים ההלכה: "מן הדין אין צריך לתשלומין", אך באמת יכול להתפלל נדבה ואז אין ראי'. וד"ל.

(וכמו בגמ' ב'פסחים' 5 - שרש"י כותב שקשה בעיניו לומר שרב יוציא דבר שקר מפיו לומר אמא קיימת למרות שמתה וכו').

ותירץ הרה"ג ר' יצחק הכהן הענדל, רב קהילת חב"ד ליובאוויטש ב'מונטריאול': ע"פ הסיפור הידוע על אדמו"ר האמצעי - שנאנח באמצע היחידות מפני שלא מצא בעצמו חטא ששאלו אותו איך לתקנו, מובן שהכל משתלשל מראשי בני" בדקות עד שמגיע לאיש השפל בעבירה וכדו', וכך בנדו"ד - שר' זושא מנה חטאים, שבעצם השתלשלו ממנו!, ולכן זה לא שקר⁶.

ולענ"ד ניתן לתרץ: ידוע שכל יהודי הוא "חלק אלוה ממעל ממש"⁷ וכל ישראל נחשבים לגוף אחד, וכמו שמפרש רש"י⁸ על הפסוק⁹ "ויחן שם ישראל נגד ההר" - "כאיש אחד בלב אחד", וא"כ כשיהודי אחד עובר עבירה זה פוגם בכל עם ישראל, ולכן היה מותר לר' זושא להגיד שחטא, שהרי עיקר החטא זה הפגם. וע"ד מה שכתב הרח"ו, שהאריז"ל היה מתוודה את כל הוידוויים, כי כלל ישראל הם קומה שלימה אחת וכו'.

(5) דף ד ע"א, רש"י ד"ה "אייבו קיים".

(6) פשוט ש"ראשי אלפי ישראל שבכל דור" כוונתו לא רק 'נשיא הדור', אלא להרבה צדיקים - שממשיכים את ההשפעה שלהם למקושריהם וכו'. וראה בגמ' מסכת חולין דף צ"ג ע"א, ברש"י ד"ה "משה", פי' "תלמיד חכם"; וכן ראה ההסבר בזה ע"פ פנימי' העניינים בתו"א דף ס"ח עמ' א' ואילך, בביאור הקשר בין משה שבדור לשאר ת"ח; וכן בתניא ספ"ב שם נא' שגם ת"ח ממשיכים חיות לנר"נ של עמי הארץ "כי ע"י דביקה בתלמידי חכמים קשורות נפש רוח ונשמה של עמי הארצות ומיוחדות במהותן הראשון". וראה עכ"ז לקו"ש ח"ד שיחה לפר' דברים ס"א ובהע' 10 שם.

(7) תניא פ"ב דף ו ע"א.

(8) ד"ה "ויחן שם ישראל".

(9) שמות י"ט, ב'.

פשוטו של מקרא

ביאור פירש"י אודות הגימטריא ד'ציצית'

הת' מנחם מענדל שי' פרץ
תלמיד בישיבה

בפר' קרח כתוב¹ "וזכרתם את כל מצות ה'", ומסביר רש"י שאיך זוכרים את המצות? - ע"י מצות ציצית "שמנין גימטריא של ציצית - שש מאות, ושמונה חוטים וחמשה קשרים - הרי תרי"ג", ומובן שע"ז זוכרים את כל המצוות.

הרמב"ן שואל שלכאורה בתורה המילה "ציצית" כתובה ב'חיריק חסר', "ציצת" (צדי"ק שני' חרוקה), וא"כ לא מובן איך זה בגימטריא שש מאות (- שכן הגימטריא היא חמש מאות ותשעים; וממילא גם הגימטריא הכללית, בצירוף שמונת החוטים וחמשת הקשרים היא שש מאות ושלוש ולא תרי"ג)?

ואוי"ל: שמכיוון שהמילה "ציצת" בפסוק באה בתוספת האות ל' - "לציצת", שאות זו היא בגימטריא שלושים, והמילה "ציצת" עצמה מוזכרת בפרשה בעוד ב' פעמים - הנה השלושים מתחלקים לשלש, וכך יוצא שלכל מילות ה"ציצת" המוזכרים בפרשה מתווסף המספר עשר (שליש מהמספר שלושים), וממילא הגימטריא של "ציצת" היא אכן שש מאות (והגימטריא הכללית היא אכן תרי"ג), אע"ג שהמילה עצמה כתובה ב'כתוב חסר'.

(1) במדבר ט"ו, ל"ט.

לזכות הצוות הרוחני דישיבתנו הק':

ראש הישיבה:

הרב יחיאל מיכל שיחי' דאברוסקין

משגיחים בישיבה:

הרב ראובן שיחי' בורושנסקי
הרב מאיר אליהו שיחי' מחפוז

משפיעים בישיבה:

הרב יוסף יצחק שיחי' רוזנברג
הרב נועם אברהם שיחי' בן-חמו
הרב מאיר שיחי' נוטיק

ר"מים בישיבה:

הרב יצחק יעקב שיחי' רוזנשיין
הרב שמואל שיחי' ששון
הרב שלמה יהודה הלוי שיחי' ליצמן

נו"נים בישיבה:

הרב בנימין נחום שיחי' זילברשטרום
הרב עזריאל זליג הלוי שיחי' זולפא

לזכות הצוות הגשמי דישיבתנו הק':

מנכ"ל המוסדות:

הרב יהושע שיחי' יוזביץ'

סמנכ"ל המוסדות:

הרב שניאור זלמן שיחי' יוזביץ'

מנהל גשמי:

הרב ישראל הכהן שיחי' כהן

•

לזכות המשפיע בישיבתנו הק':

הרב מאיר שיחי' נוטיק

וזוגתו מרת חנה שתחי'

לרגל נישואיהם בשעטומ"צ

ב-י"ג מנחם אב ה'תשע"ט

יה"ר שיבנו בית בישראל - בנין עדי עד על יסודי התורה והמצוה כפי שהם מוארים במאור שבתורה זוהי תורת החסידות, ויזכו לבנים ובנות עוסקים בתורה ובמצוות ומקושרים בכל מציאותם להוד כ"ק אדמו"ר נשיא דורנו, ויזכו לפעול בשליחותו היחידה - 'קבלת פני משיח צדקנו בפועל ממש'!

לזכות

'התלמידים השלוחים':

הת' מנחם מענדל שיחי' ליפש

הת' מנחם מענדל שיחי' קורנט

חברי מערכת 'הערות התמימים ואנ"ש':

הת' מנחם מענדל שיחי' אדרעי

הת' שלום דב-בער שיחי' גולדשטיין

הת' חיים שמעיה שיחי' זואלפין

חברי 'איגוד תלמידי הישיבות':

הת' לוי יצחק הכהן שיחי' כהן

הת' יוסף יצחק הלוי שיחי' שזורץ

הת' שלום דב-בער שיחי' דאברוסקין

חברי 'מטה משיח':

הת' יוסף יצחק שיחי' משה

הת' יוסף יצחק שיחי' מגור

הת' מנחם מענדל שיחי' אדרי

הת' ירחמיאל שיחי' בלומענפעלד

לזכות כלל תלמידי התמימים,
יקרים שביקרים, 'חיילי בית דוד',
בוגרי הישיבה ותלמידיה, ובפרט
תלמידי שיעור ג' ה'תשע"ט:

הת' לוי יצחק שיחי' אלקבץ
הת' מנחם מענדל שיחי' דהאן
הת' בן-ציון שיחי' חקק
הת' מנחם מענדל הכהן שיחי' כהן
הת' שלום דב-בער שיחי' פרלשטיין

•

לזכות

המשפיע הגה"ח הרב זלמן ניסן פנחס
בן מרת חנה ביילא רייזא שיחי' נוטיק
משפיע ראשי בישיבה גדולה חב"ד
'תומכי תמימים ליזבאזויטש' ראשון לציון

יה"ר שיזכה תיכף ומי"ד ממ"ש לרפואה שלימה כפשוטו
ממש - נשמה בריאה בגוף בריא, וימשיך לפעול בשליחות
היחידה שנתרה - 'קבלת פני משיח צדקנו בפועל ממש',
מתוך בריאות איתנה, הרחבה ועשירות אמיתית, בגשמיות
וברוחניות, לנח"ר הוד כ"ק אדמו"ר מליזבאזויטש נשי"ד.

לזכות

הרה"ח הרב יגאל יקותיאל שיחי'
וזוגתו מרת נועה מרים שתחי'
וב"ב שיחי' אדרעי

יה"ר שיזכו לשפע ברכה והצלחה בגשמיות וברוחניות,
מתוך בריאות איתנה, מנוחה והתיישבות, שמחה וטוב לבב,
ומתוך הרחבה ועשירות כפשוטו ממש - עד בלי די, ויזכו
לרוות הרבה נחת חסידותי אמיתי מכל יוצ"ח, ולהצליח
בשליחותם הק', ויזכו לקבל את פני הוד כ"ק אדמו"ר נשיא
דורנו, יחד עם כל בני ישראל בכל מושבותיהם - בגאולה
האמיתית והשלימה, בפועל ממש, תיכף ומי"ד ממ"ש.

•

לזכות

הרה"ח הרב שניאור זלמן שיחי'
וזוגתו מרת שושה רייזא יזכבד שתחי'
וב"ב שיחי' גולדשטיין

יה"ר שיזכו לשפע ברכה והצלחה בגשמיות וברוחניות,
מתוך בריאות איתנה, מנוחה והתיישבות, שמחה וטוב לבב,
ומתוך הרחבה ועשירות כפשוטו ממש - עד בלי די, ויזכו
לרוות הרבה נחת חסידותי אמיתי מכל יוצ"ח, ולהצליח
בשליחותם הק', ויזכו לקבל את פני הוד כ"ק אדמו"ר נשיא
דורנו, יחד עם כל בני ישראל בכל מושבותיהם - בגאולה
האמיתית והשלימה, בפועל ממש, תיכף ומי"ד ממ"ש.

לזכות

הרה"ח הרב דוד שלמה דניאל שיחי'
וזוגתו מרת חנה רחל שתחי'
וב"ב שיחי' סגל

יה"ר שיזכו לשפע ברכה והצלחה בגשמיות וברוחניות,
מתוך בריאות איתנה, מנוחה והתיישבות, שמחה וטוב לבב,
ומתוך הרחבה ועשירות כפשוטו ממש - עד בלי די, ויזכו
לרוות הרבה נחת חסידותי אמיתי מכל יוצ"ח, ולהצליח
בשליחותם הק', ויזכו לקבל את פני הוד כ"ק אדמו"ר נשיא
דורנו, יחד עם כל בני ישראל בכל מושבותיהם - בגאולה
האמיתית והשלימה, בפועל ממש, תיכף ומי"ד ממ"ש.

•

לזכות

מר שלמה שיחי'
וזוגתו מרת אסתר שתחי'
וב"ב שיחי' לבן

יה"ר שיזכו לשפע ברכה והצלחה בגשמיות וברוחניות,
מתוך בריאות איתנה, מנוחה והתיישבות, שמחה וטוב לבב,
ומתוך הרחבה ועשירות כפשוטו ממש - עד בלי די, ויזכו
לרוות הרבה נחת חסידותי אמיתי מכל יוצ"ח, ולהצליח
בשליחותם הק', ויזכו לקבל את פני הוד כ"ק אדמו"ר נשיא
דורנו, יחד עם כל בני ישראל בכל מושבותיהם - בגאולה
האמיתית והשלימה, בפועל ממש, תיכף ומי"ד ממ"ש.

לע"נ

המשפיע הגה"ח הרב מרדכי
בן הרב פנחס ע"ה מענטליק
ראש ישיבת 'תומכי תמימים
ליובאוויטש' המרכזית - 770
נלב"ע כ"ה תשרי ה'תשמ"ח

חדב"נ - הגה"ח הרב שמריהו
בן הרב מנחם מענדל ע"ה גורארי'
מנהל פועל דישיבת 'תומכי תמימים
ליובאוויטש' המרכזית - 770
נלב"ע ו' אדר ראשון ה'תשמ"ט

המשפיע הגה"ח הרב שניאור זלמן
בן הרב נתן ע"ה גורארי'
חבר הנהלת ישיבת 'תומכי תמימים
ליובאוויטש' המרכזית - 770
נלב"ע א' תשרי ה'תשס"ד

יה"ר שיזכו לעליית הנשמה הכי גדולה - בהתלבשותה
בגופם הגשמי, בקיום היעוד "זהקיצו זרננו שזכני עפר",
בגאולה האמיתית והשלימה - תיכף ומי"ד ממ"ש.

לע"נ

המשפיע הגה"ח הרב דוד
בן הרב יעקב יוסף ע"ה רסקין
מנהל רוחני דישיבת 'תומכי תמימים
ליזבאוויטש' המרכזית - 770
נלב"ע ז' אייר ה'תשע"א

המשפיע הגה"ח הרב יצחק
בן הרב חיים ע"ה שפרינגער
משפיע בישיבת 'תומכי תמימים
ליזבאוויטש' המרכזית - 770
נלב"ע כ"ז ניסן ה'תשע"ג

המשפיע הגה"ח הרב יקותיאל מנחם ע"ה
בן - יבלחט"א - הרב שרגא שיחי' ראפ
משפיע בישיבת 'תומכי תמימים
ליזבאוויטש' המרכזית - 770
נלב"ע חג הגאולה י"ב תמוז ה'תשע"ה

יה"ר שיזכו לעליית הנשמה הכי גדולה - בהתלבשותה
בגופם הגשמי, בקיום היעוד "זהקיצו זרננו שזכני עפר",
בגאולה האמיתית והשלימה - תיכף ומי"ד ממ"ש.

לע"נ

המשפיע הגה"ח הרב אברהם

בן הרב ברוך ע"ה פריז

בא כח ה'מרכז לעניני חינוך' ו'מבקר'

מוסדות חב"ד ליובאזיטש באה"ק

נלב"ע כ"ב אלול ה'תשכ"ח

המשפיע הגה"ח הרב ניסן

בן הרב יצחק ע"ה נעמענאוו

משפיע ראשי בישיבה גדולה חב"ד

'תומכי תמימים ליובאזיטש' ברינואה

נלב"ע ט' אייר ה'תשמ"ד

המשפיע הגה"ח הרב מנחם מענדל

בן הרב מנחם מענדל ע"ה פוטערפאס

משפיע ראשי בישיבה גדולה חב"ד

'תומכי תמימים ליובאזיטש' כפר חב"ד

נלב"ע ד' תמוז ה'תשנ"ה

יה"ר שיזכו לעליית הנשמה הכי גדולה - בהתלבשותה
בגופם הגשמי, בקיום היעוד "זהקיצו זרננו שזכני עפר",
בגאולה האמיתית והשלימה - תיכף ומי"ד ממ"ש.

לע"נ

המשפיע הגה"ח הרב אברהם בן-ציון
בן הרב מרדכי ע"ה מייזליש
משפיע ראשי בישיבה גדולה חב"ד
'תומכי תמימים ליובאוויטש' ראשון לציון
נלב"ע י"ג טבת ה'תשע"ה

המשפיע הגה"ח הרב משה מרדכי
בן הרב אברהם ע"ה אורנשטיין
משפיע ראשי בישיבה גדולה
'חסידי חב"ד ליובאוויטש' צפת
נלב"ע י"א אדר א' ה'תשע"ט

המשפיע הגה"ח הרב חיים לוי יצחק
בן הרב שלום יהודה לייב ע"ה גינזבורג
משפיע ראשי בישיבה גדולה חב"ד
'תומכי תמימים ליובאוויטש' ראשון לציון
נלב"ע ט"ז תמוז ה'תשע"ט

יה"ר שיזכו לעליית הנשמה הכי גדולה - בהתלבשותה
בגופם הגשמי, בקיום היעוד "זהקיצו זרננו שזכני עפר",
בגאולה האמיתית והשלימה - תיכף ומי"ד ממ"ש.

לע"נ

השליח הגה"ח הרב שלמה
בן הרב צבי הירש ע"ה מיידנצ'יק
יו"ר 'ועד כפר חב"ד' ויו"ר
'אגודת חסידי חב"ד' באה"ק
נלב"ע ט"ז ניסן ה'תשס"ד

השליח הגה"ח הרב שאול יוסף
בן הרב יהודה ע"ה בן-שימזל
שליח ומנהל מוסד 'האדרת
והאמונה', פריז - צרפת
נלב"ע ט"ז טבת ה'תשע"ה

המשפיע הגה"ח הרב זמרוני זליג
בן מר חיים ע"ה ציק
שליח ומנהל בית חב"ד 'בת ים'
ויו"ר 'האגודה למען הגאולה'
נלב"ע ט"ז סיון ה'תשע"ח

יה"ר שיזכו לעליית הנשמה הכי גדולה - בהתלבשותה
בגופם הגשמי, בקיום היעוד "והקיצו זרננו שזכני עפר",
בגאולה האמיתית והשלימה - תיכף ומי"ד ממ"ש.

לע"נ

השליח הגה"ח הרב בועז
בן מר יעקב אריה ע"ה קלי

שליח וחבר הנהלת מוסדות חב"ד בחיפה
והקריות ויו"ר 'מטה שבע מצוות בני נח'

גלב"ע כ"ב תמוז ה'תשע"ח

השליח הגה"ח הרב יגאל

בן מר שמעון יהודה ע"ה פיזם

שליח ומנהל מוסדות חב"ד בחיפה והקריות
ורב קהילת חב"ד ליזבאוויטש ב'קרית שמואל'

גלב"ע י' ניסן ה'תשע"ט

השליח הגה"ח הרב אברהם ע"ה

בן - יבלחט"א - מר חונא שיחי' טאוב

שליח ומנהל ביהכנ"ס 'מרכז ממ"ש' בנתניה
וחבר הנהלת 'צ"ה' ו'ניידות חב"ד' באה"ק

גלב"ע כ"ט תשרי ה'תש"פ

יה"ר שיזכו לעליית הנשמה הכי גדולה - בהתלבשותה
בגופם הגשמי, בקיום היעוד "והקיצו זרננו שזכני עפר",
בגאולה האמיתית והשלימה - תיכף ומי"ד ממ"ש.

מזקדש

לנשיא ישיבתנו הקדושה:
הוד כ"ק אדמו"ר נשיא דורנו
לרגל שנת השבעים לנשיאותו
ולרגל שנת ה"ק"ח להולדתו

יה"ר שירווה הרבה נחת מבניו התמימים
ומתלמידיו, שלוחיו, חסידיו וכלל ישראל
ויגאלנו ויזליכנו קוממיות לארצנו
וישמיענו תורה חדשה מפיו
בגאולה האמיתית והשלימה
תיכף ומי"ד ממ"ש!

יחי אדונינו מורינו ורבינו מלך המשיח לעולם ועד!